Pitäjä pitäjältä

KIRVU

KIRVUN PITÄJÄ kuului Viipurin lääniin ja Jääsken kihlakuntaan. Kirvun lähipitäjät olivat Antrea, Jääski, Rautjärvi, Hiitola, Kaukola ja Räisälä Vuoksenranta mutta myös Ruokolahti pisti Kirvun, Jääsken ja Rautjärven kanssa kulmansa neljän pitäjän rajapyykkiin, joka sijaitsi lähellä luovutetun alueen rajaa.

Kirvun pinta-ala oli ilman vesialueita 650,92 km². Vesialueita oli 44,30 km². Asukkaita oli vuoden 1930 kirjojen mukaan 8305 henkilöä. Pitäjän halkaisumitta oli eteläpohjoissuunnassa yli 40 km. Karjalan rata kulki pitäjän halki poikittaissuunnassa ja sen alueella olivat Sairalan ja Inkilän asemat sekä Leinjärven ja Hakolahden laiturivaihteet.

Kirvu-viiri

Yllä kuvatun Kirvu-viirin on suunnitellut taiteilija Pentti Papinaho. Siinä on Kirvun kirkon hieman tyylitelty kuva sinisessä kentässä ja alla valkoisessa kentässä kaksi koukeroista sinistä raitaa, jotka symbolisoivat Kirvun halki kulkevia Helisevän- ja Kuunjoen vesireittejä.

Vaikka kysymyksessä ei olekaan mikään varsinainen kuntavaakuna, vaan muisto menetetystä Kirvusta, on taiteilija työssään koettanut noudattaa heraldiikan vaatimuksia ja ilmeisesti siinä onnistunutkin.

Jokatapauksessa viiri on kaunis muisto Kirvusta ja olisi toivottavaa, että se koristaisi jokaista kirvulaista kotia.

Viiri on tamperelaisen Taito-Lippu nimisen liikkeen valmistama ja sen saa tilata osoitteella: Nestori Harakka, Orimattila. Sen hinta on 12 mk. — Y. V.

Linja-autoyhteydet olivat Viipuriin noin 75 km ja Käkisalmeen 65 km. Vuoksenlaaksossa olivat Enso, Imatra ja Vuoksenniska 30—35 kmn päässä. Nämä Vuoksenlaakson teollisuusalueet olivat kirvulaisten säännöllisiä markkinapaikkoja, joihin meni huomattava määrä taloustuotteita, halkoja ja muita tavaroita.

Kauppaliikkeitä oli Kirvussa melkoisesti. Osuustoiminnan alalla toimivat Kirvun osuuskauppa ja Keski-Karjalan osuusliike. Yksityiskaupan puolelta on mainittava Aleksi Kukkonen Sairalasta, Kalle Käkönen Kirkonkylästä sekä Mikko Tomminen ja Risto Kykkänen Ylikuunusta. V. 1939 oli Kirvussa yksityisiä kauppaliikkeitä kaikkiaan 10, mylly- ja sahalaitoksia 40, kahviloita 8, lisäksi korjaamoita, parturiliikkeitä ynnä monia muita yrityksiä.

Keskeinen rahalaitos Kirvussa oli v. 1905 perustettu Kirvun säästöpankki, joka sai oman talon 1938 eli vähän ennen lähtöä. Pankin toiminta osoitti jatkuvaa nousua. Ottolainaus v. 1940 oli vähän alle 1,5 miljoonaa ja antolainaus vastaavasti vähän yli 1 milj. mk. Osuuskassatoiminta Kirvussa alkoi vuosisadan vaihteessa ja niitä perustettiin kaikkiaan 12 kylään. Tällaisten pienten kassojen toiminta osoittautui kuitenkin hankalaksi ja niin ne 1930-luvun jälkeen alkoivat yhdistyä koko pitäjän käsittäväksi Kirvun osuuskassaksi. Sotien jälkeen Kirvun osuuskassa ja vielä erillään toimineet kassat jatkoivat toimintaansa uusilla sijoituspaikoilla, mutta ovat jo kaikki liittyneet paikallisiin osuuskassoihin eli nykyisiin osuuspankkeihin.

Kansallis-Osake-Pankin Sairalan konttori edusti liikepankkeja Kirvussa ja Kirvun osuuskaupan säästökassa oman alansa rahaliikettä. Molemmat lakkasivat siirtymävaiheen yhteydessä.

KIRVUN KIRKKO

Kirvun kappeli kuului aikoinaan osana Jääsken suureen emäseurakuntaan. Kirvu mainitaan kappelina ensimmäisen kerran v. 1611, jolloin käskynhaltija Tönne Yrjänänpoika lahjoitti sille Käkisalmesta peräisin olleen kirkonkellon. Kirvussa on silloin jo täytynyt olla kirkko, tosin varsin vaatimaton. Tämä kirkko oli käytössä vuoteen 1689, jolloin valmistui toinen kirkko, ensimmäistä huomattavasti kook-

Kirvun laulukuoro noin v. 1920, johtajana kanttori-urkuri Hannes Haapio.

Kirvulaiset laulavaa kansaa

– Kirvun viimeinen kanttori-urkuri, tirehtööri Aarne Aartio muistelee –

Kun Kirvun nimi mainitaan, tulee hakematta mieleen kolme asiaa: Parantola, huopatossu ja kuorolaulu. Viimemainittu ei ehkä "pärjää" ihmisten tietoisuudessa kahdelle ensinmainitulle, koska Kirvun maine laulun mahtipitäjänä perustuu vuosisadan alkupuolen "suuriin vuosiin" ja on jo monelta unohtunut. Kun allekirjoittaneelta, jolla oli onni toimia Kirvun seurakunnan kanttori-urkurina vuosina 1935-39, on pyydetty joitakin muistikuvia seurakuntaelämästä ja lauluharrastuksista, rajoittuvatkin nämä rivit lähinnä yllämainittuihin vuosiin.

Kirkkoveisuu oli voimakasta

Eräänlaisena perusnäkemyksenä on minulla säilynyt kuva aktiivisesta osallistumisesta erilaisiin seurakunnallisiin tapahtumiin. Tuosana osallistuminen, joka nykyisin on niin muodissa, oli jo silloin kirvulaisille luonnollinen asia. Siellä elettiin ajasta edellä tässäkin suhteessa. Kun muistelen erilaisia juhlia kunnantalolla kirkonkylässä, tai eri puolilla seurakuntaa pidettyjä harataustilaisuuksia, niissä ei totisesti ollut väestä puutetta. Päiväjumalanpalvelukset olivat hyvin kansoitettuja, juhlapäivinä oli usein urkupenkkikin saarnan ajaksi jaettava jonkun vieressä seisojan kanssa, todella mieluinen toteamus. Tällaisina pyhinä saattoi urkuri todeta jääneensä toiseksi vanhan 20-äänikertaisen soittimensa kanssa, siksi voimakasta oli veisuu. Siinä sopikin sitten välillä jonkun säkeistön aikana "huilata" ja kuunnella, kuinka virsi kohosi pylvään tavoin alakirkosta kohti kupoolia. Tuntui joskus siltä, että ihanne laulavasta seurakunnasta oli saavutettu.

Kirvulaiset eivät kuitenkaan itse olleet täysin tyytyväisiä taitoonsa ja intoonsa laulun saralla. Muisteltiin mielellään vanhoja aikoja, jolloinka maine kiiri pitkin suloista Suomeamme Kirvun lauluseuran ansiosta. Suoritettiin vertailuja ja todettiin, että taantumista on tapahtunut paljonkin. Tähän vaikuttaneet tekijät olivat monet, eräänä sellaisena harrastusten monipuolistuminen ja innostuksen suuntautuminen muihin asioihin.

Kyläkuoroja perustettiin

Kirkkokuoron työn tehostamiseksi oli minulle kypsynyt ajatus kyläkuorojen perustamisesta. Sellaiset saatiinkin syntymään Matikkalaan ja Huopatehtaalle. Näiden sivukuorojen ansiosta nousi kuoron vahvuus kirkonkyläläisten kanssa yli kuudenkymmenen. Suuruutensa takia oli kuoro sijoitettava kirkossa sivuparvelle, koska urkuparvi oli ahdas. Kuoron yhteisharjoitukset jäivät kovin vähäisiksi pitkien matkojen takia, joskus pidettiin koko sunnuntai-iltapäivän kestänyt hionta, mutta yleensä laulettiin yhdessä vain juhlapäivien aamuna, ennen jumalanpalvelusta. Jouluaamuisin alkoi tämä harjoitus jo ennen viittä. Kaksilla laulujuhlilla ennätimme käydä, Mikkelissä yleisillä kirkkolaulujuhlilla ja Ruokolahdella paikallisilla juhlilla. Kuoro oli viimeisen kerran koossa täysilukuisena elokuussa 1939, piispantarkastuksen ja rovasti Sivennoisen virkaanasettamisen yhteydessä.

Koska oli pelättävissä, että kirkkoveisuun taso harjoituksen puutteessa alkaisi laskea, päätin tavallisten virsiharjoitusten lisäksi kokeilla ns pitkän tähtäimen ohjelmaa. Kun talvella 1939 aloitimme kinkerit, joita Kirvussa oli kaikkiaan 28, nimettiin jokaisesta kinkeripiiristä 4-5 hyvää laulajaa, jotka oli tarkoitus silloin tällöin kutsua kirkolle yhteisiin harjoituksiin. Heille olisi opetettu uusia, outoja virsisävelmiä, joita sitten olisi kinkerikunnan piirissä eri tilaisuuksissa näiden "kylälaulajien" johdolla harjoitettu. Koko seurakunta olisi vähitellen oppinut paljon sävelmiä, jos toiminta olisi jatkunut pidemmän ajan, kuten oli tarkoitus. Se ei kuitenkaan koskaan päässyt alkua pidemmälle, syyn kaikki tunnemme.

Kirvun kirkkokuoro 2. 8. 1936 kirkon vierellä kuvattuna, istumassa kuoron johtaja tir. Aarne Aartio.

Taiteilijoita vieraina

Parantolassa vierailevat taiteilijat järjestivät vallankin kesäisin kirkossa konsertteja, jotka antoivat kaivattua musiikkiravintoa seurakuntalaisille. Parantolan 25-vuotisjuhlaan kesällä 1935 liittyi myös jumalanpalvelus, jonka musiikkipitoisuus oli niin runsas, että vastaavanlaista ei liene missään ennen kuultu. Kun normaalin liturgian joukkoon oli sijoitettava Hanna Granfeltin ja Tyyne Huoposen yksinlaulut, Heikki Tuomisen ja Tyyne Huoposen kaksinlaulut sekä Eero Selinin viulusoolo, oli siinä sovittamista riittävästi. Tämä jumalanpalvelus, jossa saarnasi silloinen professori Eino Sormunen, jäi kuitenkin allekirjoittaneen mieleen kauniina kokonaisuutena.

Sairalan opistolaisilla oli tapana vierailla Kirvun kirkossa I adventtina. Opiston kuoro ja kirkkokuoro lauloivat tällöin yhdessä Hoosianna-hymnin, joka tämän suurkuoron ansiosta sai todella juhlavan tulkinnan. Opiston kuoro toimi menestyksellisesti rouva Saimi Rapelin johdolla.

Suurkuorokin syntyi

Kun 1937 valmistauduttiin viettämään itsenäisyyden 20-vuotisjuhlaa, heräsi ajatus koko pitäjää käsittävän suurkuoron perustamisesta. Harjoituksia pidettiin eri puolilla seurakuntaa, missä vain laulajia ilmaantui. Tämä kuoro suorittikin sitten osan ohjelmasta juhlassa, joka pidettiin edistysseurojen talossa. Lisäksi lauloivat kirkkokuoro ja suojeluskunnan mieskuoro. Myöhemmin tunsin katumusta siitä, etten yrittänyt pitää hengissä tällaista suurkuoroa jatkuvasti. Olisiko siihen ollut mahdollisuuksia edes niinä parina vuotena, jotka vielä saimme Kirvussa olla, sitä ei kai kukaan pysty sanomaan.

Torvet alkoivat jälleen soida

Kirvussa ei näinä aikoina toiminut minkäänlaista soittokuntaa, vanhoja torvia tiedettiin kuitenkin jossain olevan ja soittajiakin löytyi, kun alettiin tiedustella. Vuonna 1936 alettiin sovitella "huulia messingille" ja seitsikko alkoi päästellä enemmän tai vähemmän inhimillisiä törähdyksiä, jotka jokaisen huopatehtaan seurojentalossa pidetyn harjoituksen jälkeen alkoivat yhä enemmän muistuttaa torvisoittoa. Olihan joukossa sellaisia vanhoja tekijöitä kuin Mikko Verta, Armas Velling ja muitakin, joita en enää oikein muista. Harjoituksia pidettiin myös marssimalla huopatehtaan tiellä oman musiikin tahdissa. Muutamia kertoja uskalsimme jo esiintyäkin, lähinnä itsenäisyyspäivän juhlissa. Itselleni oli tämä "messingin purenta" sikäli tuttua, että olin jo pikkupoikana soitellut kotipitäjäni suojeluskunnan soittokunnassa ja myöhemmin yrittänyt johtaakin erästä seitsikkoa.

Laulu oli kirvulaisille ominaista

Kirvulainen, kuten yleensä karjalainen lauluinnostus on mielestäni saanut ydinvoimansa siitä välittömästä ja herkästä mielenlaadusta, joka oli ja on vieläkin ominaista tälle heimolle. Kirkkoveisuun harrastus ja voimakas yhtyminen siihen sai Kirvussa voimansa siitä lujasta uskosta isien Jumalaan ja hänen ohjaukseensa eri elämän vaiheissa, mikä oli selvästi havaittavissa esim. kaikissa hengellisissä juhlissa. Uskallan myös väittää, että isänmaan rakkaus, josta ei kai nykyisin saisi enää puhuakaan, puhkesi esiin mm siinä näkemyksessä, että kotikontu oli Jumalan lahja, josta kannatti kiittää ja jota oli myös varjeltava. Kun kotiseutu oli jätettävä, toivat karjalaiset uusiin sijoitusseurakuntiinsa paljon virkeyttä kirkonkäyntiin ja yleensä seurakuntaelämään, sekä sen eri muotoihin.

Kirvun seurakunnan viimeisenä esilaulajana toivoisin, että kuuluisan laulupitäjän velvoittava muisto pitäisi yllä laulajamieltä entisten kirvulaisten keskuudessa, siirtäen tämän näkemyksen myös uusille sukupolville.

---

kaampi. Molemmat olivat puusta rakennettuja.

Kirvun kolmas ja samalla viimeinen kirkko valmistui v. 1816. Kirvulaiset olivat pyytäneet lupaa rakentaa uuden kirkkonsa puusta, mutta korkeimmassa paikassa oli päätetty, että kaikki uudet kirkot on rakennettava kivestä. Tästä rakennusaineesta käytiin sitten vuosien 1804—1816 välillä seurakunnan ja vallanpitäjien kesken sitkeää keskustelua, joka lopulta päättyi puukirkon kannattajien voittoon. Valtion intendenttikonttori laati piirustukset ja tunnettu kirkonrakentaja Matti Salonen teki kustannuslaskelmat. Rakennustyö suoritettiin sitten hänen johdollaan ja tuloksena oli tyylikäs sekä kaunis että arvokas kaksoisristikirkko, jonka veroista toista ei ole koko maailmassa. Näin sanoo vanhoja kirkkojamme tutkinut prof. Heikki Klemetti. Kirkko jäi sotien jälkeen paikalleen Kirvun järven rannalle.

SAIRALAN EV. KANSANOPISTO

Kansanopiston saaminen paikkakunnalle merkitsee henkisen pääoman huomattavaa karttumista. Sen saivat tuntea myös kirvulaiset. Kun evankelinen kansanopisto marraskuussa 1924 alotti toimintansa Suninniemen huvilassa Torajärven rannalla lähellä Sairalan asemaa.

Ajatus kristillisessä, evankelisessa hengessä toimivan kansanopiston perustamisesta Karjalaan heräsi uudenvuodenpäivänä 1920 Valkjärvellä pidetyillä evankelisilla nuorisopäivillä. Jo samana vuonna perustettiin tämän kansanopiston kannatusyhdistys, joka ryhtyi etsimään sopivaa paikkaa tulevalle opistolle. Sellaiseksi havaittiin Torajärven niemessä oleva kookas huvila, joka syyskuun 3. pnä 1924 ostettiin tarkoitusta varten 125.000 mkn hinnasta. Ja kun nopeasti pantiin toimeksi, saatettiin jo marraskuun 10. pnä samana vuonna viettää Sairalan evankelisen kansanopiston vihkiäisjuhlaa. Opiston johtajaksi saatiin Heinjoen kirkkoherra Martti Savelainen, joka aluksi hoiti tehtävää kirkkoherranvirkansa ohessa, mutta luopui pian siitä ja tuli vakituisesti kansanopiston palvelukseen.

Oman kodin hankintaa ja toiminnan aloittamiseen kannatusyhdistyksellä oli varoja ainoastaan 20.000 mk, mutta se sai käyttöönsä 100.000 mkn suuruisen pankkilainan ja valtiolta 200.000 mkn lainan, jonka Kirvun kunta takasi. Ja kohta alusta lähtien opisto rupesi saamaan myös valtionapua.

Kansanopiston toiminta alkoi suotuisissa merkeissä. Oppilaita oli niin runsaasti, että tilat kävivät ahtaiksi. V 1937 opistolle rakennettiinkin uusi koulutalo, neliker-roksinen kivirakennus. Siihen tarvittavat varat hankittiin pääasiassa keräyksillä, joiden järjestämisestä opiston silloinen johtaja Toivo Rapeli suureksi osaksi huolehti. Uuden opistorakennuksen vihki tarkoitukseensa 30.10.1937 Viipurin hiippakunnan piispa Yrjö Loimuranta. Vihkiäisjuhlassa lasketaan olleen väkeä arviolta 4.000 henkeä.

Opistoon mahtui nyt n 150 oppilasta ja kaikki paikat täyttyivät. Tätä ihanuutta kesti ainoastaan kaksi vuotta. Kun kaikki oli jätettävä ja lähdettävä evakkotielle. Opistolle löydettiin sijoituspaikaksi Isotalon kartano Muurlasta, jossa opisto työskenteli kaksi vuotta. Kesällä 1942 kansanopisto palasi synnyinsijoilleen Kirvun Sairalaan ja aloitti opistorakennusten korjaustyöt. Opisto saatiin myös käyntiin, mutta parin vuoden kuluttua oli jälleen lähdettävä. Seuraava pysähdyspaikka oli Vanantaan kartano Janakkalassa, josta 1948 tapahtui siirtyminen Iittiin, missä opiston tyyssijaksi oli hankittu Perheniemen kartano. Siellä opisto onkin senjälkeen saanut rauhassa työskennellä.

Kansanopiston johtajina ovat toimineet kirkkoherra Martti Savelainen 1924-33, rovasti Toivo Rapeli 1933-39, pastori Toivo Salomaa 1939, pastori Paavo Telaranta 1940-1961, pastori Antero Kruus 1961-63, pastori Martti Salo 1963-65 ja pastori Esa Lipasti vsta 1965 lähtien. - T. R.

Sairalan nuorisoseuran esittämästä Hevospaimenesta.

Sairala — laaja ja luonnonkaunis asutuskeskus

Kun kirkko kristinuskon Suomeen tulon jälkeen näyttävimpänä kunnallisena rakennuksena nousi pitäjään keskeiselle paikalle, muodostui siitä pitäjän usein ainoa keskus ja sen ympärille kehittyi kirkonkylä. Tämä keräsi sitten myöhemmin kaikki kunnalliset elimet, lisäksi kunnanlääkäri, nimismies, apteekki jne. sijoittuivat sinne. Myöhemmin tilanne kuitenkin monin paikoin muuttui, kun liikenneyhteydet alkoivat kehittyä. Rautatietä rakennettaessa kiskoja ei aina voitu vetää kirkonkylästä kirkonkylään, vaan suunnan määräsivät maasto- ym. näkökohdat. Tällöin täytyi pitäjien, joiden kautta rautatie kulki, usein perustaa asema jonnekin muualle kuin kirkonkylään. Usein valittuun paikkaan oli olemassa jo hyvät tieyhteydet tai ainakin mahdollisuudet niiden rakentamiseen. Näin alkoi aseman seuduista muodostua uusia keskuksia kirkonkylien rinnalle. Joskus ne osittain jopa syrjäyttivät kirkonkylän.

SAIRALAN HISTORIA ULOTTUI 1500-LUVULLE

Myös Kirvuun muodostui kirkonkylän ohelle muita keskuksia. Erittäin huomattava tälläinen oli Sairalan kylä Kirvun pitäjän eteläosassa. Sairalan kylän historia alkaa kuitenkin jo 1500-luvun puolivälistä, sillä näihin aikoihin mainitaan ensimmäiset kantatalot maakirjoissa. Kylä oli hyvin laaja ja luonnonkaunis. Sen alueella sijaitsi mm. lukuisia järviä, joista suurimmat olivat Juoksema, Torajärvi, Yletti ja Leinjärvi, joka oli puoleksi Sairalan puolella. Pikkulampia oli runsaasti.

HYVÄT TIEYHTEYDET

Kun Karjalan rata valmistui, sijoitettiin Sairalan kylään asema. Myös Leinjärven pysäkki tuli kylän alueelle. Tieyhteydet olivat hyvät. Maanteitä erosi lähinnä neljään pääsuuntaan. Luoteeseen lähti Kirvun kirkolle vievä tie, josta se jatkui Ensoon. Koilliseen lähtevä tie haaraantui Inkilään ja Kaukolaan ja Räisälään. Länteen päin erosi tie, josta kilometrin päässä haaraantui Juokseman länsirantaa noudatteleva tie Vuosalmelle ja Vuoksenrantaan. Toista haaraa pääsi Karjalan pääkaupunkiin, iloiseen Viipuriin, jonne oli aamuisin linja-autoyhteys. Paluu tapahtui iltapäivällä.

SAIRALASSA NELJÄSOSA KIRVUN ASUKKAISTA

Nämä lukuisat tiet toivat Sairalaan uusia asukkaita ja siitä muodostui huomattava asutuskeskus. Ennen sotia sinne oli sijoittunut yli neljäsosa Kirvun koko väestöstä eli yli 2.000 henkeä.

Teillä oli myös vilkas kuormaautoliikenne, joka toi tavaraa asemalle. Puutavaran kuljetus oli erittäin runsasta. Lähipitäjienkin puutavara kulki tätä kautta. Mm. lähes kaikki Räisälän, Vuoksenrannan ja Vuokselan metsien tuotteet tuotiin ensin Sairalaan. Asemalta lähti myös noin kymmenen kilometrin pituinen kiskotie Haikolan kylään. Hevoset vetivät kiskoja pitkin puutavaralastissa olevia vaunuja. Mielenkiintoisena ja senaikaisille maalaiskylille harvinaisena piirteenä voidaan mainita, että junien saapuessa oli asemalla aina vastassa 5 - 6 taksia eli pirssiä, parhaimpina aikoina jopa 15. Kirvun luonnonparantola oli yksi tärkeimmistä pirssien työnantajista, sillä se kokosi potilaita ympäri Suomen. Matkustajajunia kulki kumpaankin suuntaan päivittäin viisi kappaletta. Sanotaan, että junassa konduktööri usein Viipurista lähdön jälkeen lohdutti seisovia matkustajia lupauksella, että Sairalan jälkeen voitte käydä vaikka pitkäksenne penkille.

SAIRALASSA MYÖS TEOLLISUUTTA JA KAUPPAA

Mutta asema ei ollut ainoa, mitä Sairalassa oli. Sinne oli hakeutunut teollisuutta. Huomattavin teollisuuslaitos oli Torajärven Saha Oy, jonka Sairalan Saha-nimisenä perusti liikemies Juho Niukkanen. Hänen aikanaan sen yhteydessä toimi myös nahkatehdas. 1930-luvun puolivälissä saha uusittiin kokonaan. Sen omisti osakeyhtiö, jonka johtokuntaan kuuluivat kansanedustaja Juho Niukkanen, Lauri Jortikka ja Matti Kaija. Toimitusjohtaja oli Mikko Leinonen. Saha työllisti sahaväen, uittoväen ja metsätyömiehet huomioiden n. 300 miestä. Tuotanto nousi 6.000 standartiin sahatavaraa. Uusinnan yhteydessä perustettiin myös tiilitehdas, joka tuotti 3 milj. tiiltä sekä 1/2 milj. salaojaputkea vuodessa. Lisäksi tehtiin kattotiilä. Sahalle vei asemalta oma noin 1 km:n pituinen pistoraide.

Torakosken rannat olivat hyviä myllynpaikkoja. Siellä sijaitsi Itä-Torakosken mylly ja Sairalan vehnämylly. Ennen Imatran sähköjen ilmaantumista toimi länsipuolen myllyllä n. 15 vuotta generaattori, joka antoi aseman seudulle sähköä.

Huomattavin kauppaliike oli Kirvun Osuuskaupan päämyymälä lähellä asemaa. Sen yhteydessä oli myös ravintola. Lisäksi kylässä oli mm. Keski-Karjalan Osuusliike, 3 sekatavarakauppaa, 4 kahvilaa, joissa kahdessa majoitusmahdollisuudet, 2 autoverstasta, nahkurinliike ja huonekaluliike. Kirvun apteekki sekä myöhemmin myös kunnanlääkärin ja eläinlääkärin vastaanotot, nimismiehen asunto sekä Kirvun sähköyhtiö olivat sijoittuneet Sairalaan. Kylän raha-asioista huolehtivat Sairalan Osuuskassa ja Kansallis-Osake-Pankin Sairalan konttori.

JÄRJESTÖTOIMINTAA RUNSAASTI

Kun ihmisiä tällä tavalla kokoontuu suhteellisen pienelle alueelle, on odotettavissa, jos väestö on aktiivista, kuten se karjalaisen luonteen tuntien varmasti on, runsasta yhdistys- ja kerhotoimintaa.

V. 1906 perustettu maalaisliitto sai Kirvussakin jalansijaa. Sillä oli useita alaosastoja, mm. Sairalassa. Kylään rakennettiin maalaisliiton talo, joka myöhemmin lakkautettiin ja se yhdistettiin nuorisoseuran taloon.

Sairalassa oli Kirvun vanhin työväenyhdistys, se perustettiin v. 1903. Yhdistyksellä oli mm. runsasta urheilutoimintaa ja oma talo.

V. 1902 perustettiin Sairalan nuorisoseura. Aluksi toiminta tapahtui kansakoululla, mutta 1907 saatiin nuorisoseurantalo. Toiminta oli vilkasta, mm. näyttämö, kuoro ja voimistelu olivat ohjelmassa. Näytteljöiden puvusto oli niin laaja, että "Jääkärin morsianta" varten tehtyä puvustoa lainattiin jopa Viipurin teatterille.

Nuorisoseuratoiminnasta sai alkunsa Kirvuun perustettu Kirvun voimisteluseura, joka myöhemmin Kirvun Vilkas-nimisenä sai alaosastoja esim. Sairalaan. Ohjelmassa olivat voimistelun lisäksi yleisurheilu, hiihto, paini ja eri palloilulajit. Kirvun Vilkas harjoitti nuorison keskuudessa erittäin ansiokasta toimintaa.

Kansansivistystyössä on kuitenkin kouluilla ensisijainen tehtävä eri järjestöjen työtä aliarvioimatta. Sekavien vaiheiden jälkeen - erimielisyydet koulupiireistä - sai Sairala 1898 kansakoulurakennuksen. Siitä kehittyi kahden opettajan koulu. Myöhemmin koulupiiri jaettiin ja Tihveränmäelle perustettiin 1924 yläkoulun opettajan virka. Myöhemmin pääkoulu vielä laajeni 4-opettajaiseksi. Johtajaopettajana toimi koko ajan Pekka Hälvä.

KANSANOPISTO

Kun 1920-luvun alussa heräsi ajatus, että Karjalaan tarvittaisiin kansanopisto, ja kun ajatus sitten kypsyi toteutusasteelle osui paikanvalinta vihdoin Sairalan kylään, josta kirkasvetisen Torajärven rannalta ostettiin Suninniemen huvila kauniin koivukujan päästä. Täällä Evankelinen Kansanopisto aloitti toimintansa 1924. Nimi muutettiin Sairalan Evankeliseksi Kansanopistoksi 1926. V. 1937 sai Torajärvi rannalleen uuden kansanopistorakennuksen entisen ohelle. Lähellä rantaa olevat pikkusaaret yhdistettiin toisiinsa ja rantaan valkoisilla puusilloilla. Nyt mahtui opistoon oppilaita n. 150 eikä tiloja tarvinnut pitää tyhjinä, sillä valoisat, joidenkin mukaan maan kauneimman kansanopiston tilat vetivät oppilaita laajalta alalta. Sodan jälkeen on toiminta jatkunut ensin Janakkalassa ja sittemmin Iitin Perheniemessä, jossa opisto nykyisin sijaitsee koivikkoisella kumpareella, tosin ei yhtä lähellä järveä kuin alkuperäisessä paikassaan.

MAANVILJELYS KYLÄLLE LUONTEENOMAISTA

Maalaispitäjän ollessa kysymyksessä on seudulle luonnollisesti ominainen piirre maanviljelys, joka Kirvun Sairalan kylässäkin oli tärkein elinkeino huolimatta teollisuuden ja kaupan suhteellisen suuresta osuudesta. Sairalan kylässä oli maanviljely melko pitkään kaskiviljelyn luonteista, mutta muutti myöhemmin luonnettaan käsittäen runsaasti viljanviljelyä ja karjanhoitoa, joihin tasaiset pellot loivat hyvät edellytykset. Huomattavin tila oli talousneuvos J. H. Kososen omistama Niemelä, jonka viljelty pinta-ala oli n. 80 ha ja metsäala n. 700 ha. Tilalla oli myös ensiluokkaiset rakennukset. Tämän kokoinen tila oli jo huomattava työnantajakin. Sairalassa sijaitsi myös ns. kermatalo, johon tuotiin koko Kirvun maidot ja josta ne sitten toimitettiin edelleen meijeriin Viipuriin.

Kylän järvien rannoille oli rakennettu useita komeita huviloita. Huolimatta runsaasta asutuksesta oli tyhjiä rantoja ja jylhiä metsiä Sairalassa paljon. Metsät tarjosivat monipuolista riistaa, ja järvillä oli aina kalamiehiä. Tuohon aikaan kalaa tosiaan vielä oli ja taisi käydä usein niin, että saalis oli runsaampi kuin etukäteen sepitetty kalajuttu. Kalamiesten ja moottoriveneitten lisäksi liikennöi Juoksemalla autoliikenteen yleistymiseen asti kaksi höyryvoimalla käyvää hinaajaa, jotka proomuilla veivät puutavaraa Torakosken alapuolelle, josta kiskotie toimitti tavaran asemalle. Mutta ilman tällaisia hyötytarkoituksiakin oli soutelu järvillä tai samoilu metsissä todella nautittava elämys luonnonläheisyyttä kaipaavalle.

-Lauri Puha.

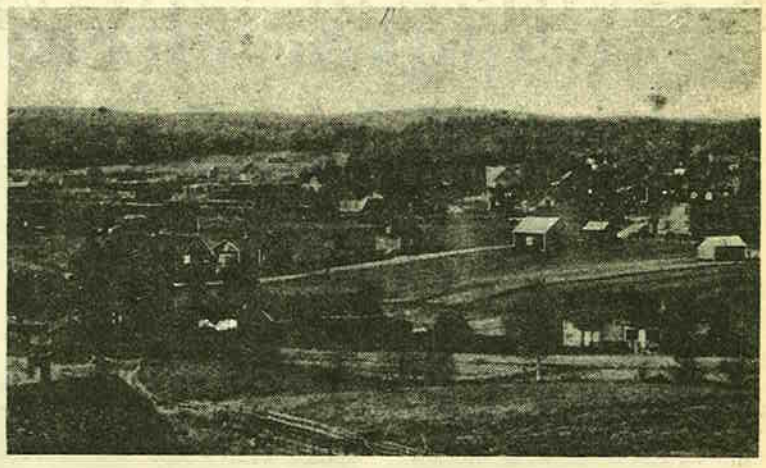

Sairalan kylää.

TAISTELU SORTOVALTAA VASTAAN KIRVUSSA

Tuskinpa rohkeinkaan isänmaan ystävä osasi kuvitella, kuinka suuri merkitys oli niillä uhmailuilla, joita Kirvun kuntakokous ja sittemmin itse kutsunnanalaiset, muun Suomen tavoin, suorittivat laittomien kutsuntojen edellä.

Suomen oma sotaväki oli suurimmaksi osaksi lakkautettu jo 1901. Samana vuonna antoivat Venäjän viranomaiset lain, jonka mukaan Suomen miesten piti astua sotapalvelukseen venäläisiin joukkoosastoihin. Tätä varten tapahtuvaan kutsuntatilaisuuteen käski läänin kuvernööri valitsemaan 2 lisäjäsentä, mutta hyvin perustellussa lausunnossaan kuntakokous kieltäytyi tästä. Nyt uhkasi kuvernööri 5.000 markan sakolla, mutta tämäkään ei vielä säikäyttänyt, vaan kokous lähetti kantelun Keisarillisen Suomen senaatin talousosastoon. Kun ei tästäkään ollut apua, oli pakko alistua.

Tätä uhmailua täydensi sitten vuonna 1902 tapahtunut kutsuntalakko, johon osallistui 35 % kirvulaisista kutsutuista.

Mitä sitten näillä uhmailuilla voitettiin? Laitonta asevelvollisuuslakia, jota vastaan ne olivat tarkoitetut, ei pantu täytäntöön ja Suomen miehet saivat ensi hämmingin jälkeen seurata ensimmäisen maailmansodan alkua sivustakatsojina. Kuinka toisin olisi asianlaita ollut p.o. lain voimaantultua?

Tämä sivustakatsojan tehtävä ei kuitenkaan kauan tyydyttänyt kirvulaisia eikä varsinkaan niitä ylioppilasryhmiä, jotka 1.10.1914 Helsinkiin kokoonnuttuaan alkoivat pohtia pelottavalta näyttävää tilannetta ja miettiä mitä olisi tehtävissä. Heti alussa sai aseelliseen toimintaan ryhtyminen kannatusta eriävistä mielipiteistä huolimatta. Venäjän armeijan raskaat tappiot lisäsivät uskoa Saksan armeijan voittoon ja yhteistoiminnassa heidän sekä mahdollisesti Saksan rinnalle sotaan liittyvän Ruotsin kanssa uskottiin Suomen saavan itsenäisyytensä. Marraskuun 17. päivä antoi sitten lopullisen sysäyksen asialle. Tällöin venäläiset julkaisivat Suomen autonomiaa koskevan julistuksen, eikä sen toteuttamisen jälkeen Suomen itsenäisyydestä olisi ollut juuri mitään jäljellä.

Nyt tuli kiire aseellisen toiminnan kannattajille. Jo kolmen päivän kuluttua 20.11.1914 oli Ostrobotnialla perustava kokous. Päätettiin hankkia asekoulutus pienehkölle johtajatehtäviin pystyvälle joukolle. Tämä parinkymmenen miehen tekemä päätös oli j ä ä k ä r i l i i k k e e n a l k u.

Koulutuksen saaminen ei ollut kuitenkaan helppo tehtävä. Kysyttiin entisen Suomen sotaväen upseerien mielipidettä, mutta nämä pitivät hanketta vallitsevissa oloissa järjettömänä. Ulkomaista tuli ensimmäisenä kysymykseen Ruotsi, mutta sieltä ei lähtenyt apua, ei myöskään Tanskasta. Vielä pyydettiin koulutusta Ranskasta ja Englannista ajattelematta lainkaan, kuinka pieninä nämä pitivät meidän hätäämme liittolaisensa Venäjän ja omien asioittensa rinnalla.

Nyt oli jäljellä oikeastaan vain Saksa. Tämän taholta sai pyyntö suopean vastaanoton heti alussa, mutta vasta Tukholmassa ja Berliinissä käydyt sitkeät neuvottelut sekä Saksassa erittäin taitavasti ja tarmokkaasti asiaa ajaneen varatuomari Fritz Wetterhoffin

Tietävälän nuorisoseuran työkursseilta 1932.

Keskiselän opintokerhon päättäjäisistä v. 1930.

Hauhialan nuorisoseuran tanhuajia v. 1923 tienoilla, vasemmalta: Hilma Potinkara, Ville Jääskeläinen, Helena Kuisma, Matti Kuisma, Oskari Anttonen, Maikki Jortikka, Elli Hauhia, Matti Hyväkkä, Siviä Montonen, Väinö Montonen, Tyyne Jortikka, Mikko Rampa, Elina Kuisma, Toivo Ollikka, Hilja Olkinuora ja Juho Hyväkkä, edessä soittaja Tuomas Jääskeläinen.

R. SUTINEN:

KIRVUN nuorisoseurat toimivat vireästi

Viime vuosisadan loppupuolella alettiin kansansivistystyötä eri muodoissa tehdä Kirvussakin. Alussa se keskittyi kirkonkylään. Toiminta oli säätyläisten alkuunpanemaa ja johtamaa. Kirvuun perustettiin maanviljelysseura 1875 (nimi muutettiin myöhemmin maamiesseuraksi), lauluseura 1881, raittiusseura 1884 ja nuorisoseura 1894.

Kirvun nuorisoseura toimi alussa pontevasti

Iltamia järjestettiin ja niissä oli korkeatasoinen ohjelma. Pitäjän säätyläiset, mm. papisto, olivat innolla mukana. Vuoden 1897 vuosikertomuksessa sanotaan johtokunnassa olleen vain kolme »talonpoikaista», toiset olivat säätyläisiä. Seuran kokouksissa käsiteltiin toimenpiteitä kansansivistyksen kohottamiseksi, sen tuloksena mm. perustettiin kyläkirjastoja eri puolille pitäjää. Kirvun nuorisoseura järjesti 1898 karjalaisten nuorisoseurojen suurjuhlan Inkilässä. Juhla onnistui erinomaisesti. Sateisesta säästä huolimatta yleisöä oli noin 6000 henkeä.

Kun pitäjään vuonna 1902 perustettiin voimistelu- ja urheiluseura Vilkas, alkoi nuorisoseuran toiminta heiketä. Vuonna 1906 lauluseura, raittiusseura, nuorisoseura ja Vilkas ostivat vararikkoon menneen meijerin talon ja kunnostivat sen edistysseurojen taloksi. Tämän jälkeen kirkonkylässä vapaata valistustyötä tehtiin Kirvun edistysseurojen nimissä. Nuorisoseuran toiminta kuihtui vähitellen ja viimeinen elonmerkki lienee ollut 20-vuotisjuhla vuonna 1915.

Muihin kyliin perustettiin 11 nuorisoseuraa

Pitäjän muihin kyliin perustettiin nuorisoseuroja seuraavasti:

Matikkalaan 1898, Inkilään 1901, Sairalaan 1902, Tietävälään 1906, Virolaan 1909, Ylikuunuun 1910, Roinilaan 1910, Mertjärvelle 1913, Riikolaan 1913, Huopatehtaalle 1916 ja Lietlahteen 1918.

Viidellä seuralla oma talo

Suuremmissa sivukylissä nuorisoseurat osoittautuivat elinvoimaisimmiksi kuin kirkonkylässä. Sivukylissä ei ollut muita yhdistyksiä, joten nuorisoseurat voivat kilpailutta vakaannutaa toimintaansa. Matikkalan, Inkilän, Sairalan ja Tietävälän nuorisoseuroilla oli oma talo jo ennen ensimmäistä maailmansotaa ja tämän sodan jälkeen sai Ylikuununkin nuorisoseura oman talon.

Talon rakentaminen edellytti jo melko voimakasta seuraa. Vaikka talo pystytettiin keräys- ja velkavaroilla, edellytti hanke kuitenkin jonkunlaista alkupääomaa. Valmiin talon asuttavana pitäminen tuli myös maksamaan. Varojen hankinta piti seuran pirteänä. Rahaa ansaitsivat iltamilla ja juhlilla. Siihen aikaan ei tullut mieleenkään, että kunta avustaisi seuroja. Toimintamahdollisuudet omassa talossa olivat paljon paremmat kuin kansakoululla tai maalaistalossa. Näin oman kodin omanneet seurat toimivatkin keskeyksittä sotiin saakka ja talosta saadun korvauksen turvin toimivat edelleenkin uusilla asuinsijoilla. Uutta taloa ei näistä mikään seura ole hankkinut.

Talottomat seurat saattoivat alussa toimia hyvinkin vilkkaasti, joskus toiminta laimeni tai loppui useaksi vuodeksi ja saattoi taas virota jälleen. Roinilan, Mertjärven, Riikolan ja Huopatehtaan nuorisoseurat eivät enää toimineet talvisodan alla. Näissä loppui toiminta kun kylään perustettiin joku muu seura. Pienessä kylässä eivät voimat riittäneet usean seuran toimintaan. Suuremmissa kylissä toimi nuorisoseuran ohella Vilkas, suojeluskunta, lotat, martat, maamiesseura ja monet muut yhdistykset eikä niiden toiminta nuorisoseuran toimintaa pahemmin haitanneet. Seurat toimivat yleensä sovussa, juhlat ja iltamat pidettiin nuorisoseuran talossa.

Haittana venäläinen sortovalta ja vanhoillisen väen vastustus

Ennen suurlakkoa seurojen toimintaa vaikeutti venäläinen sortovalta. Isänmaallinen toiminta oli virkavallan silmätikkuna. Iltamalupien saaminen oli vaikeaa. Kokouksien asiat oli etukäteen selostettava nimismiehelle ennenkuin sai kokouksen pitää. Pöytäkirjaan ei uskallettu kaikkia käsiteltyjä asioita merkitä. Ainakin kerran otettiin Kirvun nuorisoseuran seuralehti takavarikkoon viranomaisten toimesta.

Toinen vaikeus alkuaikoina oli vanhoillisen väen vastustus. Kirkonkylän seurat toimivat kunnantalon suuressa tuvassa. Koska jumalanpalvelukset talvella pidettiin kirkon kylmyyden takia kunnantuvassa, vastustivat uskovaiset huvitilaisuuksien pitämistä samassa tuvassa, koska niissä tanssittiin. Asia oli kuntakokouksessa käsiteltävänä useita kertoja, mutta vanhoilliset saivat enemmistön vasta vuonna 1906, jolloin seuroja kiellettiin toimimasta kunnantuvassa. Tämä johti Kirvun edistysseurojen talon hankintaan, kuten yllä on kerrottu.

Sivukylissä toimivat seurat kansakouluilla, missä sellainen oli. Sielläkin toimintaa vanhoillisten taholta vaikeutettiin tai kiellettiin kokonaan, joten seurat olivat toimintansa turvaamiseksi pakoitetut rakentamaan oman talon. Kykenevien toimihenkilöiden puute oli yksi vaikeus. Intoa toimintaan kyllä oli, mutta taidon puute oli yksi vaikeus. Kansakoulun käyneitä oli sivukylissä vähän, sivistyneistöä oli vain kansakoulun opettaja, pienemmissä kylissä ei sitäkään. Kerrotaan, että kun erääseen kylään perustettiin nuorisoseura, täytyi sihteerin käydä naapurikylän seuran sihteerin luona opettelemassa, miten pykälämerkki tehdään.

Toiminnan kohteina kirjastot, laulukuorot, näytelmät

Vaikeuksista huolimatta seurat toimivat. Ne ottivat hoitoonsa tai perustivat kyläkirjastoja, jotka myöhemmin luovutettiin kunnalle, kun kunnan kirjastolaitos järjestettiin. Laulukuoro perustettiin, jos oli johtajaksi kykenevä opettaja. Opettajan vaihtuessa kuoron toiminnan jatkuminen riippui siitä, oliko uusi opettaja musiikkimies. Seuralehteä yritettiin toimittaa miltei joka seurassa. Urheilukilpailuja järjestettiin kesällä ja talvella hiihtokilpailuja. Varoja hankittiin iltamilla, johon harjoiteltiin näytelmä. Jos eivät omin voimin ohjatut näytelmät olleet taiteellisia, ei ollut vaativa yleisökään. Pääasia oli, että oli tilaisuus viettää aikaa muuallakin kuin juopottelussa ja korttipelissä.

Suurlakon jälkeen voimistui työväenliike. Kirkolla ja Inkilässä työväestö liittyi joukolla seuroihin tarkoituksella vallata seurojen talot. Valtaushankkeet saatiin estetyiksi tehostetulla jäsenhankinnalla. Hieman vapaimmissa oloissa voitiin jatkaa hyvälle alulle päässyttä valistustyötä. Tämän työn vaikutus nähtiin vapaussodan aikana. Niistä kylistä, joissa nuorisoseuratyö oli ollut voimakasta, olivat nuoret miehet lähteneet vapaaehtoisesti rintamalle, joten kutsunnassa ei täältä löytynyt montaa asevelvollista, kun taas kylistä, joissa nuorisoseuraa ei ollut, kutsunnassa löytyi runsaasti asekuntoisia miehiä.

Iltamat näkyvin toimintamuoto

Kun itsenäisyyden mukana koitti vapaus, vilkastui seuratyö kaikkialla. Ulospäin suuntautuvasta toiminnasta tärkein ja näkyvin olivat iltamat. Nuorisoseura-aate edellytti, ettei pelkkiä tanssi-iltamia järjestetä. Kun tanssi-iltamista meni 40 % pääsymaksutuloista huviveroa ja ohjelmalliset iltamat olivat verottomia, pyrittiin järjestämään ohjelmallisia iltamia. Yleisö katsoi mielellään näytelmiä, siksi koetettiin harjoitella jokaiseen iltamaan näytelmä.

Näytteeksi siitä, minkälaista ohjelmaa nuorisoseurojen tilaisuuksissa esitettiin, otan otteen Tietävälän Nuorisoseuran vuosikertomuksesta v. 1931—32.

»Yleisiä iltamia oli 8 sekä kak-

---

toimenpiteet johtivat tulokseen. Sivuutamme nämä sitkeät ja aikaa vieneet neuvottelut toteamalla, että pienen, noin 200 ylioppilaan tai vastaavan koulutuslupa saatiin 26.2.1915 ja tämän luvan laajentamiskäskyn noin 2.000 miestä käsittäväksi koulutusosastoksi vahvisti keisari 28.8.1915. Tästä osastosta muodostettiin sitten aikanaan Kuninkaallinen Preussin Jääkäripataljoona 27. Heti laajentamiskäskyn jälkeen alkoi ns. s u u r i v ä r v ä y s. Ei ollut ensinkään yksinkertainen asia värvätä ja kuljettaa tuollainen miesmäärä huomaamatta tarkkaan vartioidun rajan ja moninkertaisen vakoiluverkon läpi.

Syyskuun alussa lähetti osaston komentaja majuri Bayer kolme partiopoikakurssilaista Haaparannassa olevien vahvennukseksi Ruotsiin ja Suomeen värväystehtäviin. Näiden tuli järjestellä etappiteitä, hankkia paikallisia värväreitä ja suorittaa itse värväystä. Näistä kaksi jäi Haaparantaan, mutta Jussi Sihvo matkusti heti Helsinkiin ja sieltä Itä-Suomeen ja näyttää vaikuttaneen huomattavasti karjalaisten jääkärien suureen lukumäärään. Perustettuaan Viipuriin "Karjalan" ja "Karjalan Aamulehden" toimituksiin värväyskeskukset hän jatkoi matkaa Vuoksenlaaksoon. Täällä mm. Kirvun pitäjä osottautui kiitolliseksi värväyspaikaksi.

Tuo sortotoimenpiteiden vastustaminen olisi voinut olla jo verenperintöä kirvulaisille ensimmäisen sortokauden ajalta, mutta eniten siihen varmaan vaikutti toinen, entistä pahempi sortokausi ja sen huippuna 17.11.1914 annettu Suomen autonomian tuhoamisjulistus.

Paikallisen värvärin epäkiitolliseen ja vaaralliseen tehtävään ryhtyivät kauppias Lauri Jortikka, nahkatehtailija Heikki Inkinen ja maanviljelijä Juho Niukkanen. Huhujen mukaan värväreille maksettiin kallis "pääraha" jokaisesta heidän värväämästään miehestä. Todellisuus oli kuitenkin toisenlainen. Kaksi ensinmainittua pidätettiin, näistä Jortikka joutui käymään Spalernajan vankilassa saakka, Inkinen vapautui Viipurissa ja Niukkanen selvisi pakomatkan avulla. Värväyksen tuloksena oli 12 perille päässyttä jääkäritarjokasta. Neljän lähteneen matkan keskeyttivät santarmit. Näistä lähteneistä yksi (Reino Ravantti) joutui Spalernajan vankilaan. Kaupunkeja lukuunottamatta oli Kirvusta lähteneiden lukumäärä suurimpia, Karjalassa vain Kaukola vie siitä voiton.

Värvättyjen matka alkoi tavallisesti rautateitse, mutta ei läheskään aina kulkenut suorinta tietä, se johti johonkin määrättyyn kokoontumispaikkaan ja tästä sitten rajan yli Ruotsiin.

Lockstedtin leiriltä lähetettiin kaikkiaan 26 sotakoulutuksen saanutta miestä joko värväys- tai osittaisiin värväystehtäviin. Näitten ja kotimaisten värvärien avulla saatiin muodostetuksi etappiteitä halki Suomen ja rajan ylityspaikkoja Pohjanlahden rannikolta aina kauas Tornion-joen varteen.

Suurin osa kirvulaisista ylitti rajan Kemin kautta, kolme miestä Merenkurkun poikki, ja viimeinen menijä T. Taina hiihti kaukaa Rovaniemen itä- ja pohjoispuolitse ylittäen Tornionjoen n. 100 km Pellon pohjoispuolelta.

- J. J a a k o n s a a r i.

Ylikuunun Salokylän opintokerho 1935.

si pääsymaksutonta yleisöjuhlaa. (Äitienpäivä- ja itsenäisyysjuhla) ja näissä suoritettiin ohjelmaa seuraavasti: yhteislaulua 22 kertaa ,tervehdyspuheita 10, muita puheita 8, esitelmiä 2, runoja lausuttu 16, lastuja ja kertomuksia esitetty 9, yksin- tai kaksinlaulua 3, pakinoita kerrottu 4, kupletteja laulettu 2, näyttämöpiloja esitetty 2, satuja kerrottu 2, vuorokeskusteluja esitetty 1, kansantanhuja samoin 1, näytelmiä 6, joista yksinäytöksisiä 4, kaksinäytöksisiä 1 ja kolmenäytöksisiä 1.

Yleisissä iltamissa esitettiin parasta mitä seura voi tarjota. Ohjelmansuorittajien koulutus tapahtui perheiltamissa. Ne olivat seuran jäsenten keskeisiä illanviettoja. Siellä esittivät ensikertalaiset ohjelmanumeronsa omassa tutussa joukossa. Perheiltamat järjesti kutakin iltamaa varten valittu toimikunta. Tähänkin valittiin yleensä nuorempia, niin että he saivat kokemusta järjestelytehtävistä. Sama vuosikertomus kertoo perheiltamista seuraavaa: »Perheiltamia oli työvuoden aikana 8 ja suoritettiin niissä ohjelmaa seuraavasti: yhteislaulua 16 kertaa, tervehdyspuheita 6, muita puheita 2, kokousselostuksia 8, lausuntaa 7 kertaa, kertomuksia, lastuja yms. luettu 5, keskustelukysymyksiä alustettu 1, kaksinlaulua 1, satuja kerrottu 2, näyttämöpiloja esitetty 2, kuvaelmia samoin 2 ja huvipostia 1 kerran. Seuralehti, jonka toimittamisesta huolehti 5-henkinen toimitus, ilmestyi 7 sisältörikkaana numerona ja on jokainen luettu yli näissä tilaisuuksissa. Vielä jokaisessa perheiltamassa on keskusteltu ja päätetty seuran toiminnasta. Lopussa on ollut piiri- ja kansanleikkiä.» Tämäntapaista oli toiminta muissakin seuroissa. Jokainen seura järjesti vuosittain hiihto- ja kesäurheilukilpailut.

Erilaista seuratoimintaa runsaasti

Opintokerho toimi, ainakin ajoittain, kaikissa seuroissa. Tietävälän Nuorisoseurassa oli tämä työ voimakkainta. Seura sai opintokerhotyöstä I palkinnon EKNS:ltä. Useana vuotena oli toiminnassa kaksi kerhoa. Toinen opiskeli yleistä opintoainetta ja toisessa suoritettiin nuorisoseuramerkkiä. Niitä olikin seurassa 1939 33 kupari, 3 ansio- ja 3 hopeamerkkiä. Matikkalan Nuorisoseura oli kerhotyössä hyvänä kakkosena. Sielläkin työ oli voimaperäistä. Nuorisoseuramerkkejä oli suoritettu 17 kupari- ja 1 hopeamerkki.

Laulukuoro toimi ainakin ajoittain Sairalan, Inkilän, Matikkalan ja Ylikuunun nuorisoseuroissa.

Seuralehti ilmestyi Tietäväläs-sä 6-7 kertaa vuodessa. Muissa seuroissa ei lehden ilmestyminen ollut näin säännöllistä, mutta silloin tällöin lehti ilmestyi melkein kaikissa seuroissa.

Kotiseututyötä tehtiin kaikissa seuroissa. Tietävälän nuorisoseuralla on useita tuhansia numeroita käsittävä kotiseutuarkisto. Siitä oli suuri apu Kirvun kirjaa kirjoitettaessa.

Seurat järjestivät monenlaisia tempauksia hyvien asioiden edistämiseksi, joita tässä ei voida kaikkia selostaa. Ne järjestivät nuorisolle kokoontumistilat, eikä nuoriso ikävystynyt maalla, vaan jokainen viihtyi kotiseudullaan.

Sodat keskeyttivät voimaperäisen nuorisoseuratyön Kirvussa. Uusilla asuinsijoilla Lietlahden Nuorisoseura eli lyhyen kukoistuskauden Orimattilan Heinämaalla. Sen toiminta päättyi kun lietlahtelaiset asutuksessa hajosivat ympäri pitäjää.

Tietävälän kylä jatkaa Orimattilassa

Tietäväläiset suorittivat kylänsä evakuoinnin perusteellisesti. He eivät raaskineet jättää kylänsä hyvää nimeä rajan taa, vaan toivat senkin Orimattilaan. Metsään raivattiin uusi kylä, jolle annettiin entinen nimi Tietävälä. Kun vielä rakennettiin Tietävälän kansakoulu, oli nuorisoseurallakin jonkinlaiset toimintamahdollisuudet, vaikka kylä asukasluvultaan olikin vain neljännes entisestä. Opintokerho, tanhut, liikuntakasvatus ja kotiseututyö ovat olleet toiminnan kohteina. Toiminta on ollut tuloksellista, sitä todistaa EKNL:n siirtoseurojen sarjan kokotoimintakilpailussa useana vuotena saavutettu IV sija.

Matikkalan Nuorisoseura on keskittynyt nykyisin toimintansa tanhutyöhön .Siinä on saatu kauniita tuloksia. Ulkomaillakin ovat seuran tanhuajat maatamme edustaneet.

Sairalan, Inkilän ja Ylikuunun nuorisoseurat ovat myös toimineet uusilla asuinsijoilla. Niiden toiminta on ollut entisiin Kirvun aikoihin verrattuna vaatimatonta.

—★—

RÄTYKYLÄSTÄ

Seuratessani Karjalassa julkaistua sarjaa »Pitäjä pitäjältä» en voinut olla tarttumatta kynään pyytäen pientä toivomusta myös Kirvun Rätykylästä.

Rätykylä oli pitäjän syrjäisimpiä kyliä. Liikenne sinne tapahtui kahdelta suunnalta: Inkilä — Ylikuunu — Rätykylä ja kirkolta Aholaan ja Tietävälän-Veitsjoen ohi Rätykylään. Näin kylämme oli aivan Rautjärven rajakylä.

Rätykylä oli pinta-alaltaan laaja, joten koulu- ja kauppamatkat muodostuivat pitkiksi. Yksi koulu ja yksi kauppa palvelivat meitä.

Seuratoiminta oli silti vilkasta, siitä mainittakoon: Lottajärjestö, Suojeluskunta, martat, maalaisliiton paikallisosasto ja laulukuoro. Siinä olikin touhua riittämiin. Lisäksi olivat vielä jokaviikkoiset lähetysseurat.

Toimintatiloja meillä ei ollut kuin kansakoulu ja hyvin vaatimaton maalaisliiton paikalisosaston talo, jossa ei voinut näytelmiäkään esittää. Niinpä harjoittelimme seurojen yhteisvoimin näytelmiä, joita kävimme sitten talvella naapurikylissä esittämässä. Kyllä nämä tällaiset rekiretket olivat ihania.

Kesällä meillä oli erittäin kauniilla paikalla lava, jossa saimme juhlia ja monia tilaisuuksia järjestää. Se sijaitsi Lapinlammen rannalla, sellaisella kangasharjanteella, joka tunnettiin nimellä Rätykylän Punkaharju. Se oli todella nimensä arvoinen. Olihan kylässämme useitakin lampia ja järviä, joista suurin oli Äksjärvi, jonka rannalla oli kirjoittajankin koti.

Muistellessani nyt noita toiminnan vuosia tulee mieleeni monen monta tuttua hahmoa jotka aina olivat valmiit huolehtimaan ja ottamaan vastuun kaikesta. Erikoisesti muistan silloin jo vähän vanhempaan polveen kuuluneen mutta iäti nuoren Lauri Mölsän. Hän oli aina edelläkävijänä ja nuorempien tukijana. Ja monta muuta, joille tahtoisin lähettää lämpimät terveiset.

Näinhän muistoissa kuljemme taas niitä tuttuja polkuja yhdessä, niinkuin joskus ennen.

Siis Rätykyläterveisin

Vappu Mölsä

os. Orimattila kp 5

Tönnön—Tietävälän asutusalue

kirvulaisten asuttamaa Orimattilassa

Noin 25 km päässä Lahdesta suoraan etelään oleva Orimattilan kunta on kirvulaisten keskeisimpiä sijoituspaikkoja. Onpa täällä Tönnön ja Pakaan kylissä sijaitseva Tönnön asutusalue saanut vanhan Kirvun muistoksi Tietävälän kylän nimen. Kun valtion asutustoimikunta syyskuussa 1954 teki tutustumiskäynnin Tietävälään, selosti kirvulaissyntyinen asutusneuvoja Sulo Munukka tämän asutusalueen syntyä ja silloista tilaa. Seuraavassa olevat tiedot ovat tästä esityksestä.

Tietävälän eli Tönnön asutusalue käsittää 25 viljelystilaa, 2 asuntoviljelystilaa, 41 asuntotilaa, 6 lisäaluetta, 2 laidunaluetta sekä tilojen yhteisiksi eroitetut 2 soranottopaikkaa ja 14 tiealuetta. Näiden tilojen ja alueiden kokonaispintaala on 964 ha, josta maatalous- ja maatalouskelpoista maata 458 ha, metsämaata 498 ha ja joutomaata 17 ha. Tilat ja alueet on muodostettu Pakaan kylässä Kaijalan sotilasvirkatalon maista ja Tönnön kylässä Joh. Askolin-Ingelbergin omistamista Sipilän ja Heikkilän tiloista.

Retkeilyn kohteena olleella Tönnön asutusalueella suoritettiin valtion toimesta raivaustöitä vuosina 1946-49, jolloin peltoa valmistui 191 ha kustannusten ollessa 9,2 milj. mk eli 48.000 mk ha:lta. Alueelle saatettiin perustaa 22 viljelystilaa, joiden peltoalat vaihtelivat 6-17 ha. Helsingin maanviljelysinsinööripiirin toimesta rakennettiin alueelle 7670 m tietä kustannusten ollessa 1,8 milj. mk eli 238.000 mk/km. Uutta valtaojaa rakennettiin ja vanhaa puhdistettiin 4633 m kokonaiskustannusten noustessa 2,9 milj. mk:aan. Asutustoimikunta kaivatti lisäksi valtaojaa 340 m.

Asukkaat saivat nämä uudet tilat haltuunsa vuosien 1946-47 vaihteessa. Yhtä rintamamiesmaansaajaa lukuunottamatta olivat uusien tilojen haltijat entisiä kirvulaisia. Vuoteen 1954 mennessä olivat rakennustyöt tiloilla saatettu lähes kokonaan loppuun, sillä asuin- ja karjarakennukset sekä sauna ja varastosuojat ovat valmiina. Ne oli yleensä tehty tyyppipiirustusten mukaan, mm. karjasuojien seinärakenteet ovat yleensä tiilistä. Oman työn osuus on kaikessa rakentamisessa ollut huomattava. Alueen metsien kunto on yleensä hyvä, mutta vaihtelee melkoisesti. Niinpä eräissä kohdin nousee puuvarasto jopa 460 kuutiometriin hehtaarilta.

Tönnön eli Tietävälän asutusalueen pelloista oli kertomusvuonna puolet heinänkasvussa, 20 pros. oli kauralla ja 16 pros. ohralla, mutta kevätvehnää kasvoi vain 7 pros. ja ruista ainoastaan 3 pros. viljelysalasta. Alkuvuosina olivat sadot heikkoja, mutta v:een 1954 mennessä oli jo parina viime vuotena saatu keskinkertaisia ja sitäkin parempia satoja. Esim. kevätvehnästä oli saatu keskimäärin 2100 kg/ha, kaurasta jopa 3000 kg/ha ja ohrasta 2400 kg/ha.

Alueen nautakarjasta oli puolet Ay-rotua. Tarkastusyhdistykseen kuului 8 tilaa, joiden karjojen keskituotannoksi oli laskettu 3843 kg maitoa, 171 kg voirasvaa ja rasvaprosentti 4,45. Näihin tuloksiin oli päästy pääasiassa kotoisilla rehuilla. Puolet alueen tiloista valmistikin säännöllisesti AIV-rehua. Retkeilyn aikana lähetettiin alueelta päivittäin maitoa kulutukseen yli 1000 litraa.

Koneiden käytössä alueen asukkaat pyrkivät harrastamaan yhteistoimintaa. Niinpä esim. traktorit ja perunannostokoneet oli hankittu pääasiassa yhteisvoimin. Alueella toimi myös maamiesseura, jonka nimissä paikallista tarvetta tyydyttämään oli hankittu oma lajittelija, heinäsiemenkylvökone sekä erinäistä pienempää kalustoa.

ERÄS HYVÄSTIJÄTTÖ

Mielialoja Sairalasta lähdettäessä

Kylän ylle laskeutui painostava hiljaisuus... Oltiin juhannuksenaluspäivissä, luonto juuri kesään puhjenneena. Koko aamun ja osan päivääkin oli tieltä kuulunut tavaton hälinä ja melske. Se oli nyt vaiennut päivän painuessa hiljalleen iltaa kohden.

Tyttö istuskeli pihatantereella antaen katseensa siirtyä hitaasti paikasta toiseen, näkemättä mitään erikoisesti ja nähden kaiken samalla kertaa. Ympärillä levittäytyi tavallinen kyläaukeama kumpuilevine peltoineen, joita pituussuunnassa halkoi jokilaakso. Metsä oli loitonnut kauemmaksi reunustaen kahdelta puolen kylää, ja metsän laidassa molemmin puolin johtivat tiet rautatieltä rajalle päin. Tähän väliin mahtui sitten kaksi järveä ja joki, jonka alkupäässä oli pieni koski. Tiheämpi asutus oli keskittynyt rautatien kahden puolen, harveten laitamilleen päin. Tämä oli oikeastaan aika iso kylä, suurin siinä pitäjässä, ja rautatie antoi sille kosketuksen muuhunkin maailmaan. Siitä huolimatta kylä oli sangen omaleimainen. Samat suvut olivat asuneet sitä polvesta toiseen. Toki tänne oli muualtakin tullut asukkaita, etenkin viimeisinä rauhan vuosina, mutta se ei sanottavasti pystynyt muuttamaan kylän luonnetta, jolla oli vanhat perinteet, pikemminkin muovasi kaltaisekseen. Vieraalle tämä saattoi olla mikä tahansa kylä, mutta sille, joka oli täällä syntynyt ja kasvanut, tämä merkitsi elämän kehtoa.

Tyttö oli nuori kuten kesäkin ja siinä istuessaan aistit herkistyneinä hän jätti hyvästit tälle kaikelle tutulle, kooten kuin filminauhalle muistoja ja tunnelmia lapsuutensa maisemasta. Oliko hän milloinkaan ennen kokenut kyläyhteisön merkityksen näin selvänä, tai oliko tiennyt kuuluvansa siihen niin lujasti kaikilla juurillaan? Tuskin, ainakaan tietoisesti. Verkkaisen maalaiskylän elämänsyke koostuu niin monista pienistä tekijöistä, ettei sitä tule edes huomanneeksi. Se on olemassa itsestään selvänä asiana, kaiken elämisen taustalla.

Nyt oli kuitenkin tullut hetki, jolloin hiljaisuus valtasi kylän, asukkaiden jättäessä sen. Se lakkasi olemasta tämän päivän kuluessa sellaisena kuin tyttö oli sen oppinut tuntemaan ja sitä rakastamaan. Tänne tulisi outoja ihmisiä, joille ei merkinnyt mitään kaikki tämä, josta hänen oli niin vaikea luopua.

Aurinko lämmitti selkää ja hiljainen tuuli suhahteli pihakoivuissa. Vedet välkkyivät silmiä huikaisten. Kauempana soi yhä selvemmin tykkien jylinä. Ihmeellistä, miten siihenkin oli tottunut. Ei juuri huomannut kylän eläessä omine äänineen. Mutta tässä hiljaisuudessa se tuntui vain voimistuvan. Rintama läheni päivä päivältä.

Tytöllä ei olisi tilaisuutta nähdä kylänsä kasvavan ja kukoistavan, eikä hän voisi katsella sitä kypsyneen ihmisen silmin, ei vanhuksen hellyydellä. Hänelle se tulisi jäämään sellaiseksi kuin se oli tänä päivänä. Paluuta ei myöskään ollut.

Tuossa oli tie odottamassa lähtijää. Sota oli nostanut sen ennen näkemättömään vilkkauteen. Jo ennen sotien alkamista oli öisin kuulunut tahdikas marssin jytinä. Silloin oli kurkisteltu ikkunoista mielessä pelonsekainen aavistus. Talvisin siitä ajoivat autot lavat täynnä viluisia miehiä, joskus oli niitäkin, joita ei enää viluttanut. Nyt kevään ja kesän kuluessa alkoi jälleen tämän "paimentolaisheimon" vaellus. Tällä kerralla oli leimaantavana lopullisuus ja toivottomuus.

Toista oli ennen. Tästä oli ollut hyvä lähteä, alamäki molempiin suuntiin. Tie oli vienyt milloin mihinkin, ei kuitenkaan kovin kauas ja aina se oli tuonut turvallisesti takaisin. Pienenä tyttö oli usein kykkinyt piha-aidalla katsellen ohikulkijoita. Rahtimiehet ajoivat talvisin siitä pitkinä jonoina. Täysin kuormin tuonne asemalle päin ja tyhjinä takaisin. Hän muisti senkin, miten oli tuossa aidalla näytellyt uusia, suutarin tekemiä saappaitaan, malttamatta edes syömään mennä. Paljon oli tiellä ollut kulkijoita, mutta eniten se varmaankin oli pitänyt joulu-aamujen helisevistä rekijonoista.

Pellon takana alkoi metsä, salaperäinen ja samalla tuttu kaikin puolin. Lapsena se oli tuntunut äärettömältä. Pienestä pitäen siellä oli ravattu lehmien perässä ristiin ja rastiin. Tyttö tunsi lukemattomat polut, mäet, joilta

Kirvun Vilkkaan voimistelijat kärkisijoilla

Seuralla oli 12 kyläosastoa — toimintaa yli koko pitäjän

Kirvun Vilkas oli aikoinaan maamme parhaita voimistelu- ja urheiluseuroja. Erityisesti herättivät huomiota sen mainiot voimistelujoukkueet, jotka saavuttivat kärkisijoja sekä SVUL:n liittojuhlilla että Suomen voimistelumestaruuskilpailuissa. Seuralla oli lopulta 12 kyläosastoa, joten sen vaikutuksen voidaan katsoa ulottuneen yli koko pitäjän. Kirvun Vilkas on myös yksi niitä harvoja karjalaisseuroja, joiden toiminta jatkuu Karjalan luovutuksen jälkeen täällä muualla Suomessa. Seura viettää 70-vuotisjuhlaansa ensi elokuun 1. päivänä Imatralla.
Julkaisemme seuraavassa seuran entisen puheenjohtajan Valtteri Puumalan laatiman katsauksen Kirvun Vilkkaan toimintaan ja vaiheisiin.

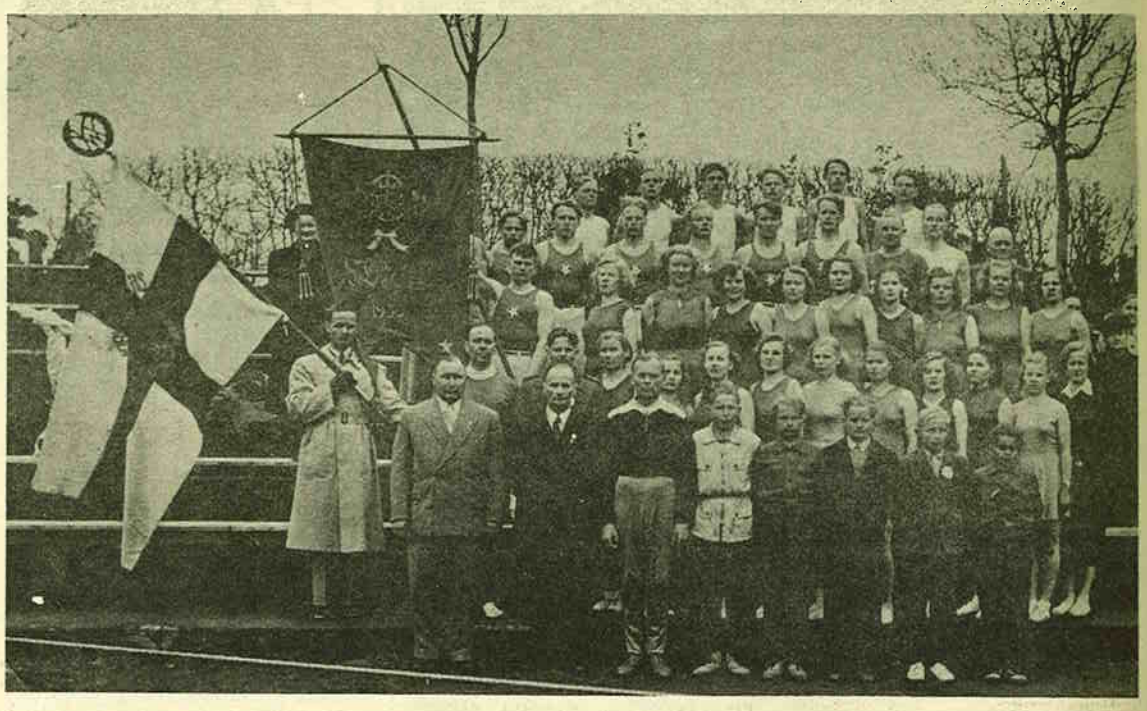

Lappeenrannan voimistelujuhlilta v. 1951, joissa Kirvun Vilkas voitti rautastandaarin. Eturivissä lipunkantajasta oikealle seuran puheenjohtaja Valtteri Puumala, kunniapuheenjohtaja Kalle Käkönen ja voimistelunjohtaja Ale Veijalainen. Ylhäältä laskien toisessa rivissä kolmas oikealta seuran nykyinen puheenjohtaja Eino Veijalainen.

Hiihtokilpailut v. 1901

Viipurin Sanomien uutinen 21 päivältä maaliskuuta 1901 kertoo: »Hyvin onnistunut oli se hiihtokilpailu, joka pidettiin Kirvun järven jäällä maanantaina 18. pnä klo 7 aamulla. Rata oli 2,5 km pitkä, tasakylkisen kolmion muotoinen. Miesten sarjassa oli hiihdettävä 10 km, heidän oli siis kierrettävä rata neljästi. I telegrafisti T. Koivisto 10 mk, 57 min. 20 sek., II J. Mustonen 8 mk. 59 m. 50 s., III Viktor Toivonen 6 mk. 1 t. 1 m. 10 s., sarjassa oli 15 osanottajaa: naisten 2.5 km hiihti 8 osanottajaa ja voittajaksi tuli Aleksandra Tolvanen 17 m. 22 s. hän sai palkinnokseen 5 mk. — Ensimmäisen palkinnon saaja herra Koivisto lahjoitti palkintonsa Kirvun nuorelle voimisteluseuralle lisävoimistelutelineiden hankkimista varten.

Uutisen kertomasta voidaan päätellä, että Kirvussa oli harrastettu liikuntaa jo aikaisemminkin. Edustivathan järjestettyä seuratoimintaa opettaja Olaus Kemppaan v. 1881 perustama Kirvun Lauluseura sekä raittius- ja nuorisoseura, jotka olivat yllälainatun uutisen aikoihin jo toiminnassa.

Op. Kaipiainen Kirvun voimisteluseuran perustajana

Tähän jo muustakin liikuntaharrastuksestaan tunnetuksi tulleeseen salopitäjään tuli v. 1900 opettajaksi Vilho Kaipiainen. Hän ei kauan aikaillut. Kirvun Nuorisoseuran perheiltamassa 25. 2. 1901 hän alusti keskustelukysymyksen, teroitti läsnäolleiden mieliin ruumiillisen kasvatuksen tärkeyttä ja ehdotti voimisteluseuran perustamista paikkakunnalle. Ehdotus saavutti heti yksimielisen kannatuksen ja niin päätettiin perustaa Kirvun Voimisteluseura. Olevien olojen vuoksi seura toimi alussa nuorisoseuran alaosastona, koska ei ollut mahdollisuutta itsenäisen voimisteluseuran perustamiselle. Myöhemmin edistysseurojakin alettiin tiukata ja voimisteluseura uhattiin lakkauttaa. Silloin se liittyi raittiusseuran alaisuuteen, nämä kun olivat paremmin vallanpitäjien suosiossa. Vihdoin suurlakon jälkeen olot tulivat vapaamielisemmiksi ja Kirvun Voimisteluseura voi jatkaa toimintaansa itsenäisenä.

Paitsi jo alussa saatua »kumminlahjaa» oli seuralla onni mukana myöskin perustajansa persoonallisessa vilkkaudessa, sen mukaan seura myöhemmin ristittiin uudelleen Kirvun Vilkkaaksi. Opettaja Kaipiainen oli myöskin ammattimies. Hänen laatimansa oli »Neliosastoisen kansakoulun voimistelu-ohjelma», joka oli kouluissamme voimassa vielä allekirjoittaneen alkaessa koulutaivalta v. 1922.

Ensimmäinen julkinen edustustehtävä

Kirvun Voimisteluseuralla oli Kirvun Lauluseuran 20-vuotisjuhlassa saman vuoden juhannuksena Inkilässä. Tästä kertoo Viipurin Sanomien uutinen mm.: »— Vielä esiintyi paikkakunnan voimisteluseura opettaja W. Kaipiaisen johdolla. Tämä nuori seura, joka on ainoastaan 6 kuukautta harjoitellut, oli saavuttanut vähäaikaisuuteensa nähden erittäin hyvät tulokset. Muutamien voimistelijoiden liikkeet olivat varsin miellyttävät. Yleisö palkitsikin esitykset runsailla kättentaputuksilla.» Samana vuonna syksyllä oli seuran voimistelijavahvuus 16 miestä. Puku oli sinivalkoinen.

Seuraavan vuoden maaliskuun alkuun mennessä on jo vuosikokouksen jälkeen liittyneitä uusia jäseniä ohjaamassa varajohtaja Kalle Kuisma. Näin oli jälkikasvu turvattu.

Ripeää toimintaa — seurojen-välinen kiertopalkinto

Lainaan tähän vielä Viipurin Sanomista yhden uutisen: »17. p:nä jouluk. 1904. Kirvu: Voimistelu- ja urheiluseura yhä enemmän paikkakunnallamme saa jalansijaa, eipä ihmekään, sillä urheiluseuramme on viimeaikoina osoittanut ripeää toimintaa. 2:sti jopa 3:stikin viikossa on seura pitänyt voimisteluharjoituksia. Uusia jäseniä on seuraan liittynyt ja pitäisi olla toivottavaa, että yhä useampia tulisi, sillä ne illat, jotka voimisteluharjoituksissa kuluvat, eivät ole hukkaan kuluneet.

Jotta voimistelun ja urheilun innostusta saataisiin leviämään yhä laajempiin piireihin ja päästäisiin yhteistoimintaan naapuripitäjien seurojen kanssa, päätti urheiluseuramme kokouksessaan t.k. 5 päivänä kutsua lähipitäjien nuoriso- ja voimisteluseurojen edustajia yhteiseen kokoukseen ensi tammikuun 3 päivänä klo 10 Sairalan majatalolle, missä sitten tuumittaisiin yhteisen voimistelusta kilpailtavan kiertopalkinnon hankkimisesta Vuoksenlaaksolle, että saataisiin samantapaisia kesäjuhlia aikaan kuin Kymenlaaksossakin. Asian johdosta päätettiin lähettää kiertokirje kirkonkylien nuorisoseuroille pyynnöllä, että nämä ilmoittaisivat asiasta muille, siinä kunnassa löytyville voimistelu- ja urheiluseuroille pyytäen heitä valitsemaan edustajia edellä mainittuun kokoukseen.»

— Tämä aloite sai hyväksymisen, niinpä vuoksenlaaksolaisten kilpailuja järjestettiin aina vuoteen 1922 saakka, jolloin kaikki kilpailtavat kiertopalkinnot tulivat voitetuiksi ja uusia ei enää hankittu. Kun nämä kilpailut järjestettiin vuorollaan eri pitäjissä, olivat ne omiaan laajentamaan urheilu- ja voimisteluharrastusta tarkoituksensa mukaisesti.

Olen tässä tarkoituksellisesti kuvaillut alkuaikoja laajalti, sillä vain sen avulla voimme ymmärtää Kirvun liikuntakasvatuksen kehityksen ja kasvun siksi voimaksi ja velvoitteeksi jota se on ollut Kirvun vilkkaalaisille seitsemän vuosikymmenen ajan. Syntysanojen lausuja on aikanaan ymmärtänyt luoda pohjan, jonka on ollut pakko laajeta ja kehittyä järjestelmäksi keskinäisiä sisäisiä ja ulkopuolisia kilpailuja, joista seuran perustajajäsenet, eivätkä vielä heidän pojanpoikansakaan ole päässeet luopumaan.

Runsaasti kilpailuvoittoja ja palkintoja

Varsinainen ensimmäinen kilpailumatka oli Viipurin voimistelujuhlille v. 1903. Tälle matkalle myönsi Kirvun kuntakokous 300 markan avustuksen. Seura saavutti Kouvolan Ns:n Voimistelijoiden ja Sunilan VPK:n jälkeen maalaisseurojen sarjassa III sijan. Tämän ensimmäisen juhlan jälkeen seura on ollut mukana v:n 1909 juhlaa lukuunottamatta kaikissa yleisissä voimistelujuhlissa. Menestys näissä on ollut seuraava: standaarivoitot 1924 ja 1951, neljä I palkintoa, kahdeksan II palkintoa ja 15 kertaa III palkintoa. SM-kilpailuissa on tullut kuusi voittoa ja viisi toista sijaa. Olympiakisojen yhteisvoimistelunäytöksessä on ollut mukana 16 Vilkkaan miestä. Ulkomaisiin näytöksiin voimisteluliiton joukkueessa seuramme on osallistunut. 1949 Tukholman lingiadeihin, ollut kansainvälisissä gymnaestradoissa mukana Rotterdamissa 1954, Stuttgartissa 1961, Wienissä 1964 ja Baselissa 1968.

12 kyläosastoa

Kirvun Vilkas aloitti toimintansa kirkonkylässä, jossa sillä oli v. 1910 valiojoukkue, naisosasto,

Kirvun Vilkas Jyväskylän voimistelupäivillä v. 1952. Tuloksena seuralle päivien toimintavoitto Isä ja poika-patsaan muodossa. Eturivissä ovat tyttöjoukkueet I ja II, ylempänä kolmessa rivissä kaksi miesjoukkuetta, yhteensä 16, jotka esiintyivät samana vuonna Helsingissä pidettyjen olympiakisojen yhteisvoimistelunäytöksessä. Edessä seuran puheenjohtaja Valtteri Puumala.

---

kaiku vastasi, lehtevät, viileät notkelmat, suot ja lammet. Tiesi tarkalleen, missä siellä kasvoivat suurimmat ja mehevimmät mansikat, samoin sinivuokkojen asuinpaikan. Ja kesäisinä sunnuntai-aamuina, kun oli tultu aitasta rappukivelle istumaan, varpaat lämpöisessä hiekassa, oli tuo metsä soinut tuhansin lintujen äänin.

Kaikkialla pyhäaamun kiireetön rauha ja kasteenraikkaus. Tyynellä saattoi kuulla kirkonkellojen kumahtelunkin, vaikka sinne oli matkaa kokonainen peninkulma. Tuvasta tulvi kahvintuoksu kutsuvana. Ei ollut edes tavanomaista paimeneenmenoakaan, isä vei silloin lehmät metsään. Sai tehdä, mitä mieleen tuli. Ja tulihan sitä. Vesi välkkyi auringossa ja vene odotti rannassa. Jos olisi noussut tarpeeksi korkealle, olisi voinut nähdä molemmat järvet samalla kertaa ja joen niiden välissä. Joki oli kuitenkin lähinnä, sinne pääsi nopeasti uimaan. Vaatteet riisuttiin juostessa pitkin niittyä ja siitä käytiin jatkuvaa kilpaa, kuka ehti ensin. Sillalta sukellettiin veteen, kunnes tyttö kerran mätkähti vatsalleen. Jostakin syystä ei häntä enää sen jälkeen huvittanut hypätä.

Kesäiltaisin eteni jokea pitkin tuttu näky, isä veneen perässä hiljaa meloen, keula korkealla. Siellä kasvoi paljon valkoisia ja keltaisia lumpeita ja muutamissa paikoin vesililjoja. Kaislikossa lentelivät kiiltävät sudenkorennot. Kauan aikaa sitten siitä oli kulkenut pieni laivakin. Sitä piti kipaista ehdottomasti rannalle katsomaan.

Kaikkialta, minne katse osui, tulvahti muistoja ja tapahtumia. Tuli mieleen elokuun kuutamot ja ensimmäiset talkootanssit. Olisi luultavasti vaikea tavoittaa sitä tunnelmaa enää. Tytöstä tuntui, että häneltä ja hänen ikäisiltään oli oikeastaan riistetty nuoruus, sen varhaisimmassa vaiheessaan. Mutta se ei ollut pahinta. Teki kipeää ajatella ristien paljoutta kirkon vierellä. Tällä hetkellä tuntui, kuin kaikki olisi ollut turhaa.

Koko nuoren sydämensä lämmöllä hän oli kiintynyt tähän seutuun. Se oli antanut turvallisen kodin, huolettoman lapsuuden ja aavistuksen nuoruudesta. Oli vaikea tietää, mitä olisi edessäpäin, mutta eronhetkenä hän tunsi jokosketuksen siitä ikävästä, josta tulisi seuralainen koko elämän ajaksi.

Vähäiset lähtövalmistelut oli jo tehty, pitäisi joutua liikkeelle. Tiellä osoittivat lukemattomat ihmisten ja eläimien jäljet suunnan, joka johti pois kotoa. Tyttö istui kuitenkin kuin kiinnitarttuneena kotipihaansa. Äiti suoritteli tuvassa vielä viime askareitaan, luultavasti raskaimpia tähänastisista. Vielä oli vähän aikaa lähtöön. Kohta saapuisi ilta ja illan mukana viileys. Olisi helpompi kulkeakin, aurinko ei enää paistaisi suoraan silmiin. Vähitellen tämä seutu peittyisi kesäyön pehmeään hämärään...

Koivut suhisivat hiljaa, vedet välkkyivät, oli juhannuksen aatonaatto armon vuonna 1944. -Aira Teräväinen, Kuopio.

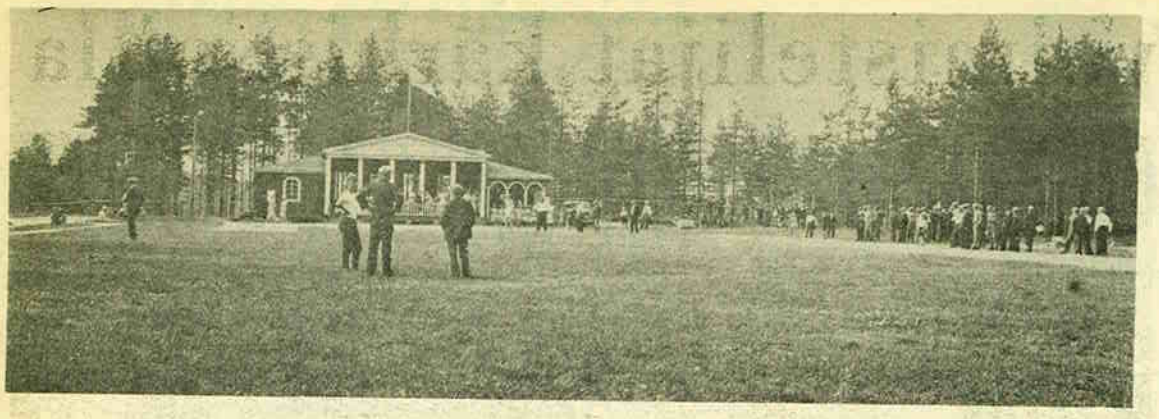

Tietävälän urheilukenttä paviljonkeineen, monien kovien koetusten paikka.

Antrean Esa – Kirvun Vilkas

– Pitäjäotteluista vuosikymmenien takaa –

Tämän kirjoituksen otsikko oli 30-luvulla kerran kesässä näkyvänä ilmoituksena ja paikallisten sanomalehtien urheiluosastojen uutisselostuksessa. Kysymyksessä oli nim. näiden naapuripitäjien "suuri urheilujuhla", Esan ja Vilkkaan välinen seuraottelu yleisurheilussa.

Tämän kirjoittajalla oli onni olla mukana kaikissa otteluissa, paitsi v. 1933, jolloin olin sotaväessä, ensin katselijana sekä mainitun vuoden jälkeen kentällä erilaisissa toimitsijatehtävissä.

Minulla ei ole käytettävissä mitään kirjoitettua aineistoa, vaan koetan täysin muistinvaraisesti kertoa jotain mieleenjäänyttä. Sentakia pyydän, että mahdolliset lipsahdukset annetaan anteeksi, sillä ihmisen muistihan on hyvä, mutta lyhyt.

Mainitsin "suuresta urheilujuhlasta". Sitä nämä ottelut todella eräässä mielessä olivatkin. Ensiksi, ne olivat aina tavattoman tasaväkisiä, ja toiseksi, niissä ei ilmennyt koskaan vähääkään minkäänlaista kitkaa tai soraääntä. Tästä viimeksimainitusta seikasta tahtoisin antaa kiitokset kummankin seuran johtomiehille, jotka olivat todellisia urheilumiehiä. Mainitsen heistä vain Esan Onni Paajasen, Hannes Martikaisen ja Arvi Jantusen sekä Vilkkaasta ennenmuita Kalle Käkösen ja Nestori Harakan, monia muita unohtamatta.

Ensimmäinen ottelu oli Kirvun Tietävälän urheilukentällä v. 1930. Tämä ottelu oli erittäin tasaväkinen, ja muistelen, että Esa sen niukasti voitti. Tästä ottelusta on mieleeni jäänyt muutamia yksityiskohtia, jotka on syytä mainita.

Sadan metrin juoksun tasaväkisyys heti ottelun ensimmäisenä lajina, jossa kaikki neljä juoksijaa, kumpaakin seuraa edusti nim. jokaisessa lajissa kaksi miestä tulivat maaliin metrin sisällä. Juoksun voitti muistaakseni Esan Väinö Häkkinen, nykyisin kulkulaitosministeriön hallitusneuvos, ja neljäntenä muistelen olleen Vilkkaan Yrjö Sunin. Ketkä olivat tässä välissä molempien seurojen toiset edustajat, en jaksa enää muistaa.

Toinen jännittävä kilpailu oli seiväshyppy. Senajan sääntöjen mukaan suoritettiin saman tuloksen saaneiden kesken uusinta, joka ratkaisi lopullisen järjestyksen. Muistan käydyn pitkän ja jännittävän uusinnan Esan Väinö Sahlmanin ja Vilkkaan Eino Kuisman välillä ensimmäisestä ja toisesta sijasta sekä Esan Peltosen ja Vilkkaan Arvi Veijalaisen kesken seuraavista sijoista. Mikä tuli järjestykseksi, sen olen unohtanut.

Kolmas mieleeni jäänyt kilpailu oli ns. maaotteluviesti (100x200x300x400 m). Siinä molemmat joukkueet olivat viimeisessä vaihdossa melko tasoissa. Nyt lähti Vilkkaan ankkurina matkaan Jussi Apunen, paremmin keski- ja pitkien matkojen juoksija, sekä Esasta Jussi Arminen, nykyään eläkkeellä oleva ylikonduktööri. Kun Esan J. A. sai pitkät koipensa vauhtiin, oli Vilkkaan J. A:n jäätävä, ja Esa voitti viestin.

Näin oli alku saatu otteluille, jotka jatkuivat vuoroon Antreassa ja Kirvussa aina talvisotaan saakka ja vielä sen jälkeenkin, kuten myöhemmin tulen kertomaan.

Näistä otteluista on varmaan niissä mukana olleille urheilijoille, toimitsijoille ja yleisöllekin jäänyt monta mieleen painunutta yksityiskohtaa ja tapahtumaa, jotka eivät ole haihtuneet pois näin vuosikymmenien jälkeenkään.

Kentältä ja sen laidalta

Koetan muistella muutamia kentältä ja sen laidalta mieleen jääneitä pikkutapahtumia. Kerran Antreassa, kuten tavallisesti, kilpailut alkoivat 100 m:n juoksulla. Se päättyi Vilkkaan Aake Hatakan voittoon. Silloin Olkinuoran Jussi oli vihainen Martikaisen Hannekselle, että tämä oli käskenyt hänen harjoittelemaan huutamista, ja hän oli harjoitellut koko viikon, eikä ääni käynyt nyt yhtään, ja voitto meni Kirvuun. Liekö ollut niin, että Jussin äänen sortuminen toi voiton Vilkkaalle? Kerran taas Antreassa oli Esalla kiekonheitossa kaksoisjohto. En muista ketkä heittäjät olivat, mutta viimeisenä oli heittovuorossa Vilkkaasta kaveri, taisi olla nimeltään Jakonen, joka mörähti hyvin syvällä rintaäänellä, että kyllä se nyt osuu. Ja niin osuikin. Heitto oli voittoheitto, ja kyllä me kirvulaiset sitten taas huusimme ja taputimme.

Näistä otteluista on jäänyt mieleeni useita urheilijoita molemmin puolin, ja koetankin tuoda esille niitä, jotka olivat useimmin mukana tai näyttelivät tuloksillaan näkyvämpää osaa. Tästä luettelosta puuttuu puolin ja toisin monen mukana olleen nimi, mutta niinkuin mainitsin, tämä on kaikki muistin varasta poimittua, joten pyydän, ettei kukaan pahastu, vaikka hänen nimensä ehkä puuttuukin.

Jos ensin käydään läpi Esan urheilijat, niin sieltä tulevat mieleeni seuraavat: Mainitsin jo alussa Väinö Häkkisen. Hän oli värikäs ja tempperamenttinen urheilija, joka varmasti jäi monen mieleen. Minulle on erikoisesti jäänyt mieleen ensimmäisen ottelun lopettajaistanssiaisten yhteydessä suoritettu palkintojen jako Tietävälän urheilukentän paviljongilla. Siellä Häkkinen ensin putsasi ylioppilaslakillaan kengistä pölyt pois ja senjälkeen puhui esalaisten puolesta vilkkaalaisille. On merkillistä, että mieleeni on jäänyt puheesta lause: "Kirvun pojat, teidän kanssanne on hauska otella!" Hannes Martikainen oli ainakin kerran mukana pikamatkoilla, vaikka hän olikin enemmän johtoportaaseen kuuluva. Samoin muistelen hänen veljensä, Viljami Martikaisen olleen joskus pikamatkoilla. Väinö Sahlman oli Esan pisteiden kerääjä. Hän oli joskus mukana pikamatkoilla, hypyissä ja taisivat kuula ja kiekkokin olla joskus hänen lajeinaan. Yrjö Jaanila kuului myös Esan pikajuoksijoihin. Arvi Tonteri alkoi urheilu-uransa Esassa, muutti sitten Karhulaan, jossa Katajaisten edustajana nousi Suomen parhaimmistoon neljännes- ja puolimailerina. Talvisodan sankarivainajana päättyi hänen lupaava uransa. Samoin kävi maileri Vilho Aakkulalle.

Hyvin muistan myös Kalle Hämäläisen valkean tukan hulmuavan 1500 m:llä. En myöskään voi unohtaa vanhaa kansakoulukaveriani Viljo Räsästä Esan juoksijoista puhuttaessa. Hän taisi käydä Antreassa syntymässä, tuli sitten Kirvuun, ja muutti taas takaisin Antreaan. Liekö edelleen rautatiehallituksen palkkalistoilla? Emme ole tavanneet pitkiin aikoihin. Arvi Salli oli lupaava kestävyysjuoksija, mutta sota taisi katkaista hänenkin kehityksensä. Tauno Liimatan kevyttä juoksua oli hauska katsella. Hän oli ensin antrealainen, mutta muutti sitten Kirvuun ja edusti Vilkasta useassa ottelussa. Ja olihan Esalla olympiamieskin mukana. Pariisin olympialaisten 5000 m:n viitonen Eino Seppälä oli muuttanut Kymenlaaksosta Antreaan ja oli kerran 5000 m:llä, mutta ikä painoi jo siksi paljon kintuissa, että hän jäi viimeiseksi. Vilho Komi pikamatkoilta rupesi unohtumaan, mutta kyllä hän taisi olla joskus mukana. Myös Äyrännön (Ohman) veljekset kestävyysjuoksijoina kannattaa mainita.

Keskikentän puolelta ovat jääneet mieleeni monet mukana olleet urheilijat. Aloitan vaikka Martikaisen veljesten nuorimmasta, Reinosta, joka oli useita kertoja mukana pituus- ja korkeushypyissä. Pitkä kansakoulunopettaja Eero Toiviainen oli useita kertoja Esan paras korkeushyppääjä. Heittäjäkaarti oli Esalla aina vahva. Matti Pöhö oli alkuaikojen parhaita kuulamiehiä, mutta ikävä sairaus lopetti hänen uransa. Erkki Olkinuora taisi olla kaikissa otteluissa keihästä heittämässä. Vilho Tilli oli 60 m:n keihäsmies, mutta sodan sankarikuolemaan päättyi hänenkin uransa. Tauno Koikkalaisen muistan myös keihäsmiehenä. Erkki Jousenkylä (Jortikka), Oskari Kuikka ja Eino Viskari olivat myöhempien vuosien kovia kuula- ja kiekkomörssäreitä.

Vilkkaan juoksijoista Yrjö Suni tuli jo mainituksi. Muista pikajuoksijoista on mainittava Aake Hatakka, joka oli useassa ottelussa Vilkkaan parhaita pisteiden tuojia pikamatkoilla ja pituushypyssä. Valtteri Puumala, joka ensimmäisenä vilkkaalaisena alitti 9 min. 3000 m:llä, oli monessa ottelussa 1500 ja 5000 m:llä. Matti Suppanen, sisukkaan kestävyysjuoksijan matka päättyi Kollaan talvistilla tantereilla. Tauno Liimatta tuli jo Esan kohdalla mainituksi. Lauri Velling taisi myös joskus olla mukana. Soini Ovaska komealla juoksullaan ja olemuksellaan sai ainakin tyttölapset taputtamaan käsiään.

Kenttälajeista mainittakoon ensiksi keihäänheitto, jossa kerran Antreassa käydyssä ottelussa olivat Vilkkaan edustajina kilpailujen vanhin osanottaja, Nestori Harakka, nykyisin oloneuvoksena Orimattilassa, sekä nuorin, Uuno Patjas. Aina iloinen Benjam Jortikka, joka heitteli ilman paitaa, siis sääntöjen vastaisesti, mutta tuomarit eivät olleet turhan tarkkoja, sekä Uuno Koskilinna kuuluivat myös Vilkkaan keihäskaartiin. Kuulamiehistä mainittakoon ennen muita Feelix Inkinen, Suomen parhaita 10-ottelijoita 30-luvun lopulla ja olympiaehdokas v. 1940 Helsingin olympialaisiin, jotka sitten "sattuneesta syystä" jäivät pitämättä. Hän oli Vilkkaan pisteiden tuojana useassa muussakin lajissa. Sota keskeytti hänenkin kehityksensä. Hän katkaisi viimeisen maalinauhansa joitakin vuosia sitten. Muista kuulamiehistä tulevat mieleeni Viljo Lankinen ja Väinö Pulli. Kiekonheittäjistä mainittakoon ensiksi Pekka Kymäläinen, jolla oli sikäli ihmeelinen lajiyhdistelmä, että hän oli edustajana joskus myös 1500 m:llä ja taisipa juosta viitostakin. Heikki Möttölä, Toivo Suikkanen ja Toimi Jortikka, jatkosodan sankarivainajia hänkin, toivat monessa ottelussa kiekkovoiton Vilkkaalle.

Hyppääjiä on jo tullut mainittua useita, mm. Eino Kuisma ja Arvi Veijalainen seiväshyppääjinä. Väinö Koski oli myös joskus mukana. Pituushyppääjät olen unohtanut niin, etten aikaisemmin mainittujen Aake Hatakan ja Feelix Inkisen lisäksi muista kuin Mikko Veijalaisen yhden ottelun miehenä ja Sulo Heikkisen. Liekö sentään Yrjö Suni ollut kerran mukana? Korkeushyppääjiä sensijaan tulee mieleen useitakin. Feelix Inkinen täytyy mainita tässäkin lajissa, siksi ylivoimainen hän useasti oli. Sulo Hämäläinen, Eino Koski sekä Jussi ja Veikko Kuosa olivat Vilkkaan luotettavia edustajia.

Sotien jälkeen oli luonnollista, ettei näiden ottelujen jatkaminen ollut mahdollista samoissa puitteissa. Niinpä v. 1945 kokoontui entisiä antrealaisia ja kirvulaisia urheilumiehiä Helsingissä eräässä ravintolassa neuvottelemaan ottelujen jatkamisesta pitäjäottelun, ent. Antrea - ent. Kirvu merkeissä. Tässä neuvottelussa olivat mukana antrealaisista Arvi Jantunen, Viljo Räsänen, Jussi Arminen ja Viljo Arminen. Kirvulaisia oli Valtteri Puumala, Feelix Inkinen sekä tämän kirjoittaja. Neuvottelujen tuloksena olikin, että seuraavana kesänä järjestettiinkin Riihimäen urheilukentällä ottelu, jossa vanhat ja nuoret esalaiset ja vilkkaalaiset kohtasivat toisensa. Olin kilpailujen ylisihteerinä ja täytyy sanoa, että Riihimäen kentällä oli silloin tosiaan "suuren urheilujuhlan" tuntua. Ei tulosten tai voittojen takia, ne olivat toisarvoisia, vaan entisten tuttujen tapaaminen ja hyvä urheiluhenki tekivät kilpailuista hauskan ja miellyttävän "kansanjuhlan". Siellä oli suuri joukko entisiä Esan ja Vilkkaan urheilijoita ja toimitsijoita sekä nuorta polvea, ja "kaikilla oli niin mukavaa".

Tämän ottelun jälkiepisodina tulkoon mainituksi mielestämme miellyttävä tapaus. Ravintola Allinnaan oli järjestetty kilpailujen lopettajaiset ja palkintojen jako. Kun menimme joukolla ravintolaan, soitti ravintolan orkesteri alkajaisiksi Karjalan marssin, joka oli siihen aikaan tavallaan pannaan

---

ukko- ja poikaosastot sekä torvisoittokunta.

Seuran ohjelmaan kuuluivat kaikki maalaisoloissa mahdolliset lajit. Niinpä se saikin kotipaikkakuntansa asujamien jakamattoman kannatuksen. Tämän johdosta seura v. 1922 laajeni pitäjäseuraksi käsittäen 12 kyläosastoa.

Evakkotaipaleelle seurasi kirvulainen voimisteluinonstus mukana. Imatralla, Hyvinkäällä, Kärkölässä ja Orimattilassa alkoivat harjoitukset yhä Viipurin, nyttemmin Etelä-Karjalan piiriin kuuluvan Kirvun Vilkkaan nimissä. Näissä paikoissa on evakkotaipaleen vaikeudet voittaen tehty työtä, joka kunnialla jatkaa entisiä perinteitä.

Toimihenkilöitä

Kirvun Vilkkaan puheenjohtajina ovat toimineet opettaja Vilho Kaipiainen ,opettaja Mauno Tihverä, maanviljelijä Vilho Hämäläinen (V. Raijelin), tehtailija Heikki Inkinen, kauppias Kalle Käkönen, tehtailija Nestori Inkinen, opettaja Väinö Salonen, Kalle Käkönen 1923—50, tehtailija Valtteri Puumala (1951—54), Nestori Inkinen (1955—60) ja johtaja Eino Veijalainen vuodesta 1961 edelleen.

Sihteerinä ovat olleet Vilho Hämäläinen, Simo Ovaska, Armas Kuisma, Lauri Kaija, Ensio Jahnukainen, Armas Welling, Laina Brander, Yrjö Welling, Olavi Veijalainen, Jussi Anttonen ja Martti Kostiainen.

Rahastonhoitajina ovat toimineet Joosef Menna, Simo Ovaska, Antti Reimi, Nestori Harakka, Teofilus Inkinen, Valtteri Puumala, Eino Veijalainen, Nestori Inkinen ja Olavi Veijalainen.

Seuran kunniajäseniksi on kutsuttu Vilho Kaipiainen, Erkki Villa, Kalle Kuisma, Simo Ovaska, Nestori ja Teof. Inkinen, Tauno Immonen ja Nestori Harakka. Kunniapuheenjohtajaksi vuonna 1951 kutsuttiin Kalle Käkönen.

Kirvun Vilkkaan osaksi tulleista huomionosoituksista mainittakoon 50-vuotisjuhlassa saatu Suomen Voimisteluliiton standaari ja SVUL:n Etelä-Karjalan piirin viiri lisättynä piirin kultaisella ansiomerkillä 1961. Tämä oli ensimmäinen seuralle myöntämä viiri.

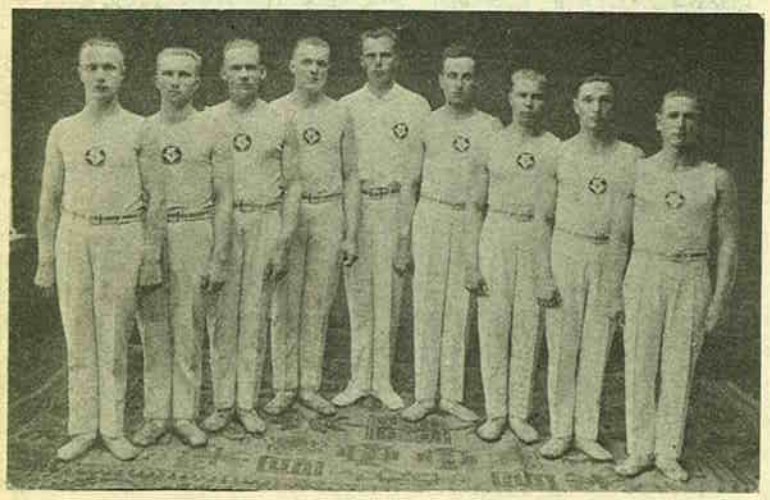

Kirvun Vilkkaan Tietävälän osaston voimistelujoukkue v. 1934, vasemmalta: Väinö T. Pirhonen, Väinö J. Pirhonen, Armas Kymäläinen, Toivo Suikkanen, Viljo Lankinen (johtaja), Arvi Veijalainen, Mikko Veijalainen, Toivo Munukka ja Yrjö Munukka.

KIRVU-SÄÄTIÖ kirvulaisten tukijana

Sekä talvisodan että jatkosodan jälkeen kirvulaiset sijoitettiin väliaikaisesti muutamiin Satakunnan pitäjiin, vaikka lopulliseksi sijoituspaikaksi olikin kaavailtu Uuttamaata ja Etelä-Hämettä. Pian kuitenkin ryhdyttiin toteuttamaan lopullista sijoitussuunnitelmaa ja niin pääsi valtaosa kirvulaisia asettumaan Orimattilaan, Kärkölään, Pukkilaan, Mäntsälään ja Hyvinkäälle. Kuitenkin sanotaan kirvulaisia hajaantuneen kaikkiaan noin 50 kuntaan. Näissä kunnissa alkoi kirvulaisten kohdalla ripeä ja tehokas rakennustyö. Ennenpitkää olivat välttämättömät rakennukset pystyssä ja uudispellot tehokkaassa kasvussa. Mutta siinä ohessa ei unohdettu henkisiä arvojakaan.

Jo kotona Karjalassa oli havaittu, että yhdistystoiminta antaa voimaa. Kehittynyt osuustoiminta oli siitä selvimpänä todistuksena. Niin myös uusille asuinsijoille asettuneiden kirvulaisten keskuudessa alettiin pohtia kysymystä siitä, mitä voitaisiin tehdä karjalaisuuden ja erityisesti kirvulaisuuden säilyttämiseksi niin tämän sukupolven kuin tulevienkin yhteiseksi parhaaksi. Silloin heräsi ajatus, että kirvulaisten yhteisöjen ja osuustoiminnallisten järjestöjen ylijäämävaroista muodostettaisiin säätiö, jonka tarkoituksena sääntöjensä mukaan olisi »vaalia entisen Kirvun kunnan asukkaiden ja heidän perillistensä keskuudessa yhteishenkeä, sekä tukea heidän taloudellisia ja henkisiä pyrintöjään». Tämä säätiöajatus saikin yleisen kannatuksen ja niin päättivät kirvulaisten yhteisöjen ja järjestöjen edustajat Orimattilassa elokuun 28. päivänä 1947 pitämässään kokouksessa perustaa Helisevä—Kuunjoki-Säätiö edellämainittuja tarkoitusperiä toteuttamaan ja valita sille 12-jäsenisen valtuuskunnan. Samalla hyväksyttiin säätiölle säännöt ja merkittiin lähes täyteen sen peruspääoma 200.000 mk silloista rahaa.

Säätiön valtuuskunnan varsinaisiksi jäseniksi valittiin Tahvo Tahvola, Lauri Jortikka, Lauri Taskinen, Pekka Kopra, Simo Ovaska, Anton Nieminen, Väinö Niukkanen, Nestori Harakka, Matti Kärpänen, Juho Koskilinna, Juho Niukkanen ja Simo Naatti sekä varajäseniksi Juho Montonen, J. Häyry, Kalle Käkönen, T. Jääskeläinen, M. Ovaska, K. Kaija, M. Inkinen, M. Kärpänen, V. Kostiainen, L. Mölsä, S. Paavilainen ja L. Näräkkä.

Syyskuun 20. pnä 1947 pitämässään kokouksessa valitsi valtuuskunta säätiölle ensimmäisen hallituksen, johon tulivat Tahvo Tahvola, Pekka Kopra, Simo Ovaska, Juho Koskilinna ja Nestori Harakka. Säätiön valtuuskunnan puheenjohtajaksi valittiin Pekka Kopra ja hallituksen puheenjohtajaksi Tahvo Tahvola. Säätiön asiamieheksi sekä rahastonhoitajaksi ja sihteeriksi valittiin Lauri Jortikka. Samalla ilmoitettiin, että oikeusministeriö oli säätiötä rekisteröidessään lyhentänyt sen nimen Helisevä-Säätiöksi.

Tämä säätiö on myöhemmin saanut lisää lahjoituksia niin, että sen varat ovat nousseet nykyrahaksi muutettuina noin 200.000 markkaan. Säätiö on vuosittain jakanut 5.000—6.000 mk apurahoiksi ja opiskelustipendeiksi entisille kirvulaisille ja heidän perillisilleen. Säätiö on myös ollut mukana Kirvun juhlia järjestämässä. Niinikään on säätiö kustantanut Kirvun kirjan toimittamisen ja painatuksen, mistä se ansaitsee pitäjäläisten suuren kiitoksen. — T. R.

Kirvun kunnallismieskerhon ja Kirvu-Säätiön jäseniä koolla Lahdessa 1960-luvulla. Istumassa äärimmäisenä vasemmalla Kirvun kunnanvaltuuston pitkäaikainen puheenjohtaja (1923—1943), kunnallisneuvos Tahvo Tahvola.

Kotiseudulleni

Sinne helmahan jokien heliseväin
jäit toiselle puolelle rajan.
Mutta kuvasi säilytän sydämessäin,
mitä siellä mä koin, mitä siellä mä näin
se ei himmene saatossa ajan.

Joen kaltaalla kaita ja mutkikas tie,
jota myöten me mierolle tultiin.
Miten monta se kyyneltä kätkenyt lie?
Sitä pitkin on kulkenut taattojen tie
kotikonnuilta kirkkomaan multiin.

Sitä pitkin mä pienenä pilttinä hain
kesäiltoina karjani kotiin.
Sitä nuorina kuljimme kaksittain,
ja kun vierivät vuodet ja suureksi sain,
sama tie minut saatteli sotiin.

Miten armaasti aurinko paistoikaan
sinun pienien peltojes yllä.
Olin kasvanut kiinni sen kamaraan,
olin ostanut työllä sen onnen maan
ja hiellä sen kastanut kyllä.

Ja sen seudun jok'ainoa asujain
oli aivan kuin sisko ja veli.
Viha, katkeruus? — Vierasta kaikki vain,
miten herkästi tuon minä tuntea sain
kun se rauhassa raatoi ja eli.

Kotiseutuni, menneitä muistellen
sinut siunaamme huomahan Herran.
Mihin matkamme vie, kuhun kulkee ken,
sama meillä on kaipaus yhteinen:
saada kasvojas katsoa kerran.

Viljo Lankinen

HELSINGIN KIRVU-KERHO

Sotien jälkeen joutui moni karjalainen etsimään itselleen "leipäpuuta" parhaimmaksi katsomallaan tavalla, jopa vaihtamaan kokonaan ammattiakin. Niin kävi myös tämän kirjoittajan. Kirvussa harjoittamani maanviljelyksen jouduin vaihtamaan puolustusvoimain ammattisotilaan tehtäviin. Monien vaiheiden ja vuosien jälkeen sain siirron Helsinkiin Ilmavoim. esikuntaan, josta 1950-luvulla terveydellisistä syistä erosin.

Helsingissä on paljon kirvulaisia, joista monet esittivät toivomuksen yhteisistä kokoontumisista. Minä puolestani ryhdyin laatimaan kirvulaisten nimi- ja osoiteluetteloa. Pääkaupungin lehtien välityksellä sitten kutsuttiin kirvulaisia joulukuun 14. pnä 1958 kokoontumaan HOK:n kerhohuoneistoon keskustelemaan oman kotiseutukerhon perustamisesta. Monet kymmenet kirvulaiset noudattivatkin kutsua ja asettuivat kannattamaan kirvulaisseuran perustamista yhteisiä asioita ajamaan ja kotiseudun muistoja vaalimaan.

Perustavaa kokousta valmistelemaan valittiin toimikunta, johon tämän kirjoittajan lisäksi tulivat maist. Aulikki Ylönen ja majuri E. P. Hälvä. Tilaisuuteen Orimattilasta kutsuttu kunnallisneuvos Tahvo Tahvola luovutti Helisevä-säätiön rahastosta 10.000 vmk ja toimeenpantu keräys tuotti 250 mk, joten meillä oli pohjasumma, jolla aloitaa.

Tammikuussa 1959 kutsuttiin koolle uusi kokous, jossa toimikunnan esittelemät säännöt hyväksyttiin ja yhdistyksen nimeksi otettiin K i r v u - k e r h o, kotipaikkana Helsingin kaupunki. Yhdistyksemme kuuluu alaosastona Orimattilan Kirvu-Seuraan, johon meillä ovat kiinteät suhteet. Ensimmäiseen johtokuntaan valittiin E. P. Hälvä puheenjohtajaksi, Väinö J. Hämäläinen varapuheenjohtajaksi sekä jäseniksi Seppo Kopra, Ilmi Uuspää, Aulikki Ylönen, Kauko Mertanen ja Eino Kääriäinen.

Pisimmän ajan ovat kerhon johtokunnassa toimineet Matti Ikävalko 11 vuotta, tarmokkaana sihteerinä ja rahastonhoitaja Anna-Liisa Kuisma 6 vuotta sekä Vilho Kostela ja Olavi Hynninen useita vuosia ja yhä edelleen. Tämän kirjoittaja Väinö J. Hämäläinen on perustajajäsenenä kuulunut johtokuntaan alusta alkaen ja toiminut 8 vuotta puheenjohtajana, kunnes v. 1959 sai pyynnöstään eron johtokunnasta, jolloin valittiin kerhon kunniapuheenjohtajaksi. Kerhomme johtokuntaan on kuulunut lukuisa määrä entisiä kirvulaisia, jotka erilaisista syistä ovat näistä tehtävistä vapautuneet. Kerhon puheenjohtajana toimii nykyisin Pauli Eiranen.

Kerhon toiminta on ollut melko vilkasta. Ohjelmallisia ja kirkollisia tilaisuuksia kerho on järjestänyt lähes 40 kertaa. Osallistujia niisä on ollut toista tuhatta henkeä. Kerhon jäsenmäärä on lähennellyt sataa. Eniten väkeä on kerännyt koolle pikkujoulujuhla, mutta hyvin kansoitettuja ovat olleet myös kerhon viisivuotis- ja kymmenvuotisjuhlat.

Karjalaan ja erityisesti Kirvuun liittyviä esitelmiä on näissä tilaisuuksissa harrastettu. Karjalan Liiton ja naapuripitäjien edustajat ovat näissä tilaisuuksissa esiintyneet. Helsingin Kirvu-Kerhon 10-vuotisjuhlassa pääjohtaja Erkki Tuuli jakoi Karjalan Liiton myöntämät ansiomerkit. Niitä saivat Väinö J. Hämäläinen hopeisen (aikaisemmin pronssinen) sekä Anna-Liisa Kuisma, Matti Ikävalko, Vilho Kostela ja kerhon naisosaston perustaja Hilda Kuisma pronssiset. Harrastusmerkkejä on jaettu 10 kpl, kaikki kymmenvuotisen toiminnan perusteella.

Joensuussa asuva Toivi B. Palola on tehnyt kerhollemme jatkuvasti huomattavasti lahjoituksia, minkä johdosta hänet om kutsuttu kerhon ensimmäiseksi kunniajäseneksi. Ainaisjäsen on Matti Inkinen, joka korkean ikänsä vuoksi ei ole enää jaksanut käydä tilaisuuksissamme.

Kerhomme on Karjalan Liiton jäsen v:sta 1963 ja ollut edustettuna liiton vuosikokouksissa ja muissa tilaisuuksissa. Merkkipäivän viettäjiä on onniteltu ja kuoleman kautta poistuneita muistettu.

Kerhomme puheenjohtajan aloitteesta Kirvu-Seura ryhtyi hankkimaan Kirvun pienoisviiriä, joka sitten Kirvu-Säätiön toimesta valmistui v. 1966 ja joka nyt sadoissa Kirvulaiskodeissa maan eri puolilla, vieläpä Ameriikassa saakka, muistuttamassa entisestä kotiseudusta Karjalassa.

Helsingin Kirvu-Kerho on pyrkinyt valppaasti vaalimaan kotiseudun muistoja ja tukemaan tähän liittyvää toimintaa. Se on tarpeellinen myös entisten kirvulaisten yhdyssiteenä, sillä se ikäpolvi, joka Kirvussa varttui hoitamaan yhteissiä asioita, on suureksi osaksi mennyt manan majoille tai vetäytynyt vanhuuden lepoon.

Toivotaan tämän Kirvun liitteen välityksellä nuorisolle tarmoa toimimaan kotiseututyön merkeissä kaikissa kirvulaisissa yhdistyksissä. Lähetän kaikille kirvulaisille tervehdykseni. Toivon että me kaikkialla muistamme olevamme karjalaisia ja kirvulaisia.

Korkein synnyinmaata siunatkoon!

Helsingin Kirvu-kerho vietti 10-vuotisjuhlaansa v. 1968. Tilaisuudessa jaettiin Karjalan Liiton myöntämät ansiomerkit. Kuvassa oikealta: merkkien jakaja pääjohtaja Erkki Tuuli, saajat Väinö J. Hämäläinen, Anna-Liisa Kuisma, Matti Ikävalko, Hilda Kuisma ja Vilho Kostela.

KIRVU-SEURA

Lokakuun 14. pnä v 1946 oli Lahden Kauppahotellissa koolla ent. Kirvun kunnanvaltuuston jäseniä sekä muita kunnallisiin luottamustoimiin osallistuneita henkilöitä. Tällöin kunnallisneuvos Tahvola esitti Karjalan Liitosta annetun kehoituksen nojalla perustettavaksi kirvulaisten pitäjäseuran. Sen jäseniksi ilman mitään jäsenluetteloita ja jäsenmaksuja tulisivat kaikki entiset kirvulaiset.

Ilman pitempiä keskusteluja päätettiinkin perustaa Kirvulaisten pitäjäseura. Puheenjohtajaksi valittiin Tahvo Tahvola ja johtokunnan jäseniksi Juho Koskilinna, Kalle Käkönen, Matti Ovaska, Juho Illi, Simo Ovaska, Kusti Kaija,

julistettu kappale. Meistä se kuitenkin vaikutti komealta.

Näitä otteluja järjestettiin tämän jälkeen vielä kerran Imatralla ja toistamiseen Riihimäellä. Sitten alkoivat vanhat tulla jo konkareiksi, eikä ottelu enää kiinnostanut nuorempia erikoisemmin, joten niiden järjestämisestä luovuttiinkin.

Olen varma, että monella Esan ja Vilkkaan urheilijalla ja toimitsijalla ovat nämä ottelut säilyneet mielessä vielä vuosikymmenien jälkeenkin. "Oi niitä aikoja!"

-Y r j ö V e l l i n g.

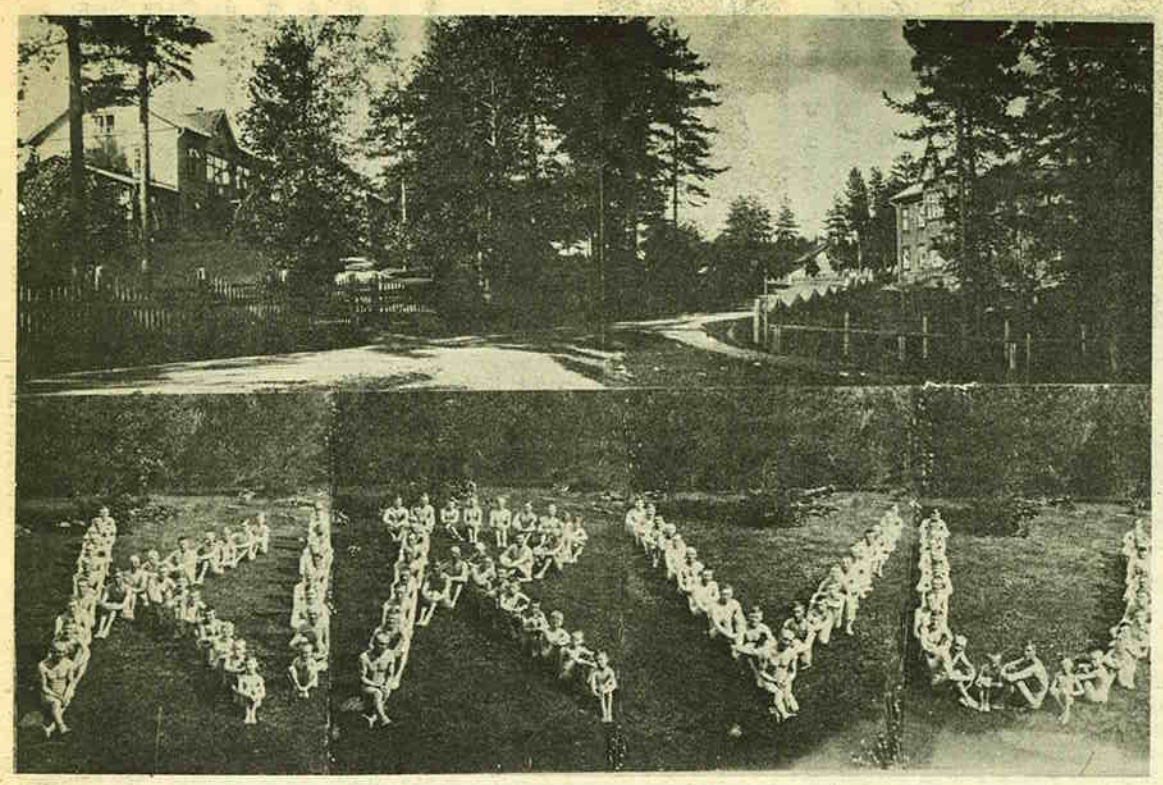

Kirvu-sana parantolan potilaiden ja henkilökunnan muodostamana.

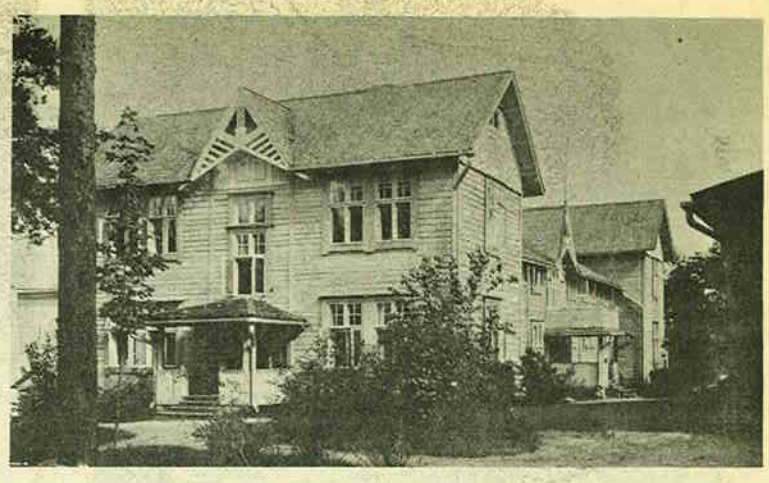

Kirvun luonnonparantola.

Kirvun luonnonparantola ja Maalin Bergström

Kirvun luonnonparantola tunnettiin koko maassa, vieläpä sen rajojen ulkopuolellakin. Maalin Bergström oli laitoksen perustaja ja ensimmäinen johtaja. Maalinin isä oli Pietarista Suomeen siirtynyt urkujenrakentaja Theodor Buchert, joka asettui asumaan Kirvuun. Hän rakennutti Sairalan kylään Helisevä-joen rannalle kauniin asuinrakennuksen ja uudenaikaisen myllyn. Täällä Buchertin perheeseen syntyi kaksi lasta, v 1870 tytär Amalia Maria Fredriikka, jota yleisesti kutsuttiin Maaliniksi, ja neljä vuotta myöhemmin poika, joka sai nimen Reinhold. Nuoruudessa Maalinin terveys oli heikko ja hän saattoi nähdä merkillisiä näkyjä. Maalin kävi kansakoulun Kirvussa ja tyttökoulun Viipurissa, minkä jälkeen hän toimi postivirkailijana Antreassa ja Kivennavalla.

Uudenvuoden aattona 1904 Maalin Buchert vihittiin Tampereella avioliittoon ruotsinmaalaisen baptistipastorin Jaakko Bergströmin kanssa. Perhe asui aluksi Tampereella, mutta muutti sieltä keväällä 1908 Kirvuun, jossa Maalinin äiti yhä asui, isä oli kuollut jo 1903. Tampereella Maalin Bergström tutustui saksalaisen luonnonparantajan Louis Kuhnen teokseen Uusi lääketiede, jossa annettiin neuvoja vesiparannuksen käyttämisestä. Hän innostui ohjeisiin, joita piti järkevinä, ja ryhtyi soveltamaan niitä oman terveytensä kohentamiseen, mikä myös onnistui erinomaisesti. Kuhnen kirjasta tuli näin Maalin Bergströmin herättäjä ja silmien avaaja. Se johti hänet löytämään itsessään piilevät parantajanlahjat, sisäiset voimat, joita hän sitten joutui runsain mitoin käyttämään lähimmäistensä hyväksi. Tampereella syntyi 1906 puolisoiden ainoa lapsi, tytär Mirjami.

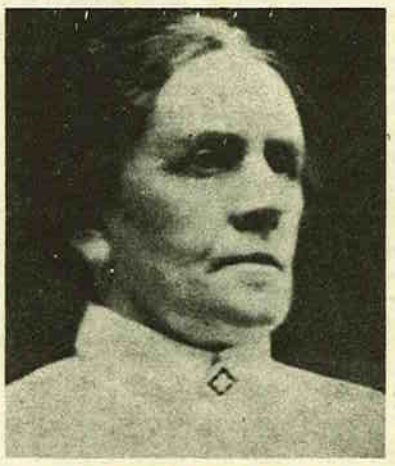

Maalin Bergström

Maalin Bergström joutui ensiksi osoittamaan parantajantaitonsa taistelussa kurkkumätää vastaan sekä Tampereella että Kirvussa. Hän kehoitti kurkkumätää sairastavia käyttämään istumakylpyjä, höyryä ja kylmiä kääreitä. Ne auttoivatkin potilaiden parantumisessa. Tieto rva Bergströmin parantajantaidosta levisi pian ympäristöön ja laajemmallekin, mistä oli seurauksena, että hänen luokseen alkoi virrata neuvon ja avun pyytäjiä läheltä ja kaukaa. Useimmat heistä saivatkin avun, tapahtui suorastaan ihmeellisiä parantumisia. Rva Bergström otti heidät vastaan kodissaan Kirvun Saarenmaalla. Hän teki myös avuntarvitsijoita auttaakseen matkoja eri paikkakunnille, etupäässä tehdasseuduille. Työnsä rva Bergström teki varattomille ilmaiseksi, mutta varakkaat saivat maksaa 50 penniä.

Perehtyäkseen paremmin vesihoitoparannukseen rva Bergström teki v 1903 opintomatkan Saksaan ja 1911 toisen samanlaisen. Kesken kiireisen neuvonta- ja parannustyön heräsi hänessä ajatus Kuhnen järjestelmän mukaisen parantolan perustamisesta Kirvuun. Hän kertoi asiasta Kirvun seurakunnan toimekkaalle kanttori-urkurille Nestor Emanuel Huoposelle, josta sitten tuli hänen aatteensa innokas tukija. Hanke sai paikkakunnalla melkoista kannatusta ja niin maaliskuun 5. pnä 1910 perustettiin osakeyhtiö vesiparantolaa rakentamaan. Tämä Luonnonparantola Oy yhtyi Viipurissa perustettuun samannimiseen yritykseen. Parantola päätettiin rakentaa Kirvuun Herajärven rannalle. Parantolayhtiön osakkeita merkittiin lähes 15.000 mkn arvosta. Hankkeessa oli mukana myös Kirvun kunta.

Mutta rva Bergströmin toiminnalla oli vastustajansakin. Kirvun kunnanlääkäri Molander ja Jääsken piirilääkäri Fabritius tekivät keväällä 1910 Kirvun nimismiehelle kantelun, jossa rva Bergströmiä syytettiin luvattomasta lääkärintoimen harjoittamisesta ja maksun ottamisesta tästä työstään. Vaikka lukuisat todistajat kertoivat oikeudessa parantumisestaan rva Bergströmin hoito-ohjeiden mukaan, tuomitsi kihlakunnanoikeus kuitenkin hänet luvattomasta lääkärintoimen harjoittamisesta 30 mkn sakkoon, minkä hovioikeus korotti 150 mksi. Tuomio muuttui vielä senaatissa, mutta sen päätös ei ole tiedossa.

Kun parantolan paikka oli määrätty, alkoi rakennustarvikkeiden hankinta töitä varten. Mm pidettiin useat hirsitalkoot, jotka tuottivat 900 hyvää hirttä pitäjän eri puolilta. Ja huhtikuussa 1910 alkoi Herajärven rannalta kuulua kirveen kolke ja vasaran pauke: parantolan rakennustyöt olivat alkaneet. Ne kestivät suunnilleen vuoden, sillä huhtikuussa 1911 parantolan valmistuminen oli edistynyt niin pitkälle, että rva Bergström perheineen ja apulaisineen saattoi muuttaa sen suojiin. Parantolan toiminnan alkamispäiväksi määrättiin toukokuun 15. päivä, mutta avajaisjuhla pidettiin parantolan puistossa kesäkuun 5. päivänä 1911. Runsaslukuisen yleisön keskuudessa vallitsi todellinen juhlamieli.

Siitä alkoi Kirvun luonnonparantolan toiminta, joka tuloksekkaana jatkui aina viime sotiimme saakka. Maalin Bergströmistä tuli laitoksen itseoikeutettu johtajatar. Hän noudatti tuttuja parannustapoja, siis istumakylpyjä, höyryä ja kylmiä kääreitä, mutta otti mukaan myös lämpimät savikääreet, jotka alkuaan eivät kuuluneet hoito-ohjelmaan. Niinikään alettiin käyttää öljykuuria sappikivien karkoittamiseksi. Ravintona käytettiin vain kasvisruokia.

Parantola sai alusta alkaen runsaasti potilaita. Sen lääkäriksi kiinnitettiin luonnonparannusta jossain määrin tunteva tri E. V. Lybeck, joka aluksi kävi Kirvussa kaksi kertaa kuukaudessa, mutta tuli vuoden 1911 lopulla parantolan palvelukseen kokonaan. Kohta parantolan alkuvuotena tuli Kirvuun Maalin Bergströmin potilaaksi ja sittemmin oppilaaksi hänen pietarilaisen serkkunsa tytär Alma Pärnänen, joka myöhemmin joutui täyttämään Maalin Bergströmin paikan parantolan hoitopuolella.

Tri Lybeckissä ilmennyt henkinen sairaus johti v. 1918 siihen, että parantolan johtokunta joutui vapauttamaan hänet tehtävistään. Hänen seuraajakseen valittiin prof. Lorenz, joka ryhtyi muuttamaan laitoksen toimintaperiaatteita lääketieteelliselle pohjalle ja panemaan lihaa ruokapöytään. Tällöin Maalin Bergström erosi laitoksesta, jonka asiat pian kääntyivät huonolle tolalle, potilaat katosivat. Tällöin laitoksen omistanut yhtiö oli pakotettu myymään sen pohjalaiselle liikemiehelle, Matti Latvalahdelle. Nyt prof. Lorenz vapautettiin parantolan johdosta, jonka Maalin Bergström otti jälleen käsiinsä. Myös tri Lybeck kiinnitettiin uudelleen parantolan palvelukseen, mutta hän kuoli pian sen jälkeen.

V. 1922 Maalin Bergström luovutti Kirvun luonnonparantolan johtajan tehtävät Alma Pärnäselle pidättäen itsellään vain oikeuden periaatteellisten ratkaisujen tekemiseen ja neuvojen antamiseen vaikeissa tapauksissa. Hänelle avautui nyt mahdollisuus matkustamiseen ja hän kävikin pitkään kestäneillä matkoilla Etelä-Euroopassa ja Brasiliassa.

V. 1932 päätti Matti Latvalahti perustaa Kirvun parantolan sivulaitoksen Helsinkiin ja pyysi Maalin Bergströmin sen johtajaksi, mihin tämä myös suostui. Kahden vuoden kuluttua hän kuitenkin siirtyi Vihdin Nummelaan, jonne Alma Pärnäsen sisar, rva Lydia Wolzenburg oli miehensä Adolf Wolzenburgin kanssa perustanut pienen luontaishoitolan. Tähän Luontolaksi nimettyyn laitokseen Maalin Bergström tuli mukaan antaen sille tietonsa, taitonsa ja varansakin. Hänen johdossaan Nummelan pienestä hoitolasta kasvoi parissa vuodessa melkoinen parantola, jonka henkilökuntakin nousi kymmeniin. Mutta raskaat ponnistukset olivat kuluttaneet suuresti Maalin Bergströmin voimia. Toukokuun 2. päivänä 1936 tämä luonnonparannuksen suomalainen uranuurtaja siirtyi ajasta ikuisuuteen. Hänen perustamansa Kirvun luonnonparantola jatkoi Alma Pärnäsen johtamana toimintaansa aina Karjalan luovutukseen saakka. Nummelan Luontola jatkaa Kirvun perinteitä edelleenkin.

- Toivo Rasilainen.

☆ ☆ ☆

Jos sulla on sydänsuruja
tai mieltä painaa huolet
jos tunnet vatsan puruja
tai solmussa on suolet
jos omantunnon vaivoja
tuo sulle teot rumat
tai rasitteena aivoja
jos painaa kerrostumat
jos lonkkas, selkärankasi
tai sääres tauti tapas
tai housunkaulus hankasi
vain helläksi sun napas
-lie tautis mitä laatua
se onpi aivan sama
lie perinnöksi saatua
tai toisten tartuttama
nää Kirvun lääkkeet oivat
ne parantaa sun voivat
On täällä lääke parahin
kun aamuin anivarahin
soudellen kapustalla
vain istut jakkaralla
Jos hiukan ehkä palelee
sun siinä peräpuoles
niin vaivas poies valelee
ja huuhtoo kaikki huoles
aivan kuin taikavoimalla
tää Kirvun kirkas vesi
niin vettä kapustoimalla
saat taasen terveytesi.

Kirj. Kalle Väänänen.

Valtteri Puumala, Juho Montonen, Lauri Mölsä, Santeri Ovaska ja Yrjö Velling, viimeksimainittu sihteerinä.

Seuran toiminta on ensisijassa kohdistunut vuosittaiseen Kirvu-juhlan viettoon. Kirvulaiset ovat olleet edelläkävijänä näissä n.s. luovutetun Karjalan pitäjäjuhlissa, sillä jo v 1940 vietettiin Karkussa ensimmäinen Kirvu-juhla. Juhlapäiväksi on jo vakiintunut n.s. Juhannussunnuntai eli Juhannuksen jälkeinen päivä. Tämä siitä syystä, että Juhannus on ennenvanhaan ollut kirvulaisten "kihupyhä".

Tänä vuonna juhlaa vietetään Hyvinkäällä sikäläisten kirvulaisten järjestämänä. Mennään siis silloin Hyvinkäälle!

Seuran johtokuntaan kuuluvat nykyisin: puheenjohtajana Matti Kärpänen ja muina jäseninä Pauli Huuhtanen, Juho Montonen, Tauno Hämäläinen, Johannes Kuosa, Soini Hämäläinen, Antero Anttonen, Toivo Ovaska, Antti Arminen, Jussi Anttonen, Eero Hyväkkä ja Yrjö Veling edelleen sihteerinä sekä Pauli Eiranen Helsingin Kirvukerhon edustajana.

Tällainen on siis Kirvu-seura. Toivotaan vain, että ensi juhannussunnuntaina kokoontuu Hyvinkäälle mahdollisimman paljon entisiä kirvulaisia! - Y. V.

KIRVUN »HARHA-ASKEL»

Kirvun luonnonparantolassa ei suvaittu kahvin juomista. Sitä pidettiin tupakoimisen vertaisena paheena. Mutta kahviin tottuneet vieraat kaipasivat tuota mielijuomaansa, ja kyllähän he sitä saivatkin. Parantolan alueen ulkopuolella sijaitsi Männistö-niminen paikka, jossa sen omistajat, rva Anni Lehti ja hänen miehensä, autoilija Artturi Lehti pitivät kahvilaa, jota kansa nimitti »Harha-askeleeksi». Sinne ohjautui moni parantolavieras kahvikupin ääreen. Näiden käyntien aikana piirtyi Männistön vieraskirjaan monta mukavaa runonpätkää. Anni ja Artturi Lehti asuvat nykyään Haukivuorella. Siellä he ovat huomanneet Karjalasta maininnan Kirvun-liitteen ilmestymisestä, ja sitä varten on rva Lehti lähettänyt allekirjoittaneelle pari leikettä vieraskirjastaan ja Männistöä esittävän valokuvan.

Sosiaalipäällikkö Wilho Widenoja, joka aikoinaan asui Inkeroisissa, on elokuussa 1937 kirjoittanut Männistön vieraskirjaan mm. näin:

»Riemua kevään nyt linnutkin laulaa, siis tahdomme mekin surut unohtaen nauraa. Mut öljykuuria moista en ota enää toista, on minulta kaikki sappikivetkin jo poissa. — Männistön keitaalle laulun viritän tämän, on poistanut meiltä se kahvin nälän. / Ei paikkaa toista löydy maailmassa moista, / jossa kahvin ääressä silmä niin loistaa. — Kun Männistön oven kerran viimein suljen / ja leipäsotaan taasen mieli ankeena kuljen, / en paikkaa tätä / ylistämättä jätä, / sillä kahvin tuskakin on suuri hätä.»

Ja onpa rva Lehti löytänyt vieraskirjastaan myös allekirjoittaneen sinne riipustamat säkeet:

»On Männistöön nyt meillä taa-

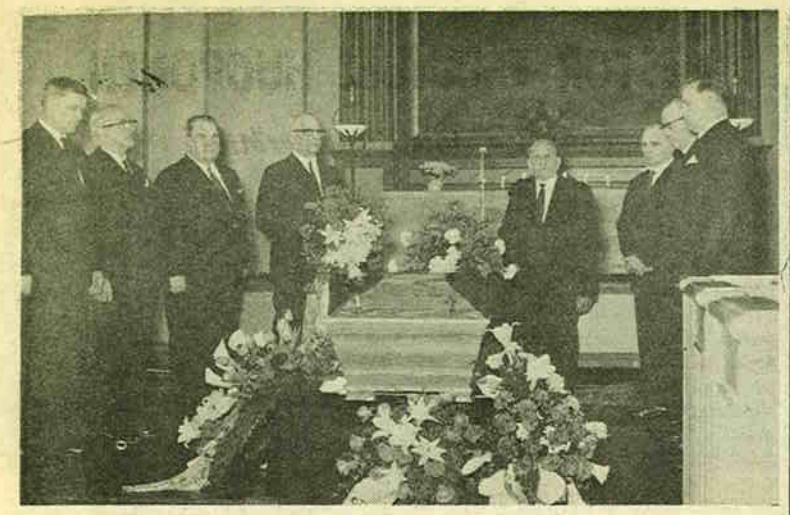

Kirvun viimeaikojen keskeisen kunnallismiehen, kunnallisneuvos Tahvo Tahvolan siunaustilaisuudesta Orimattilan kirkossa. Viimeistä tervehdystään esittämässä kirvulaiset kunnallismiehet vasemmalta: Pauli Huuhtanen, Nestori Harakka, Pekka Sirén, Matti Kärpänen, Antti Jantunen, Juho Montonen, Mikko Verta ja Yrjö Velling.

Tahvo Tahvola, kunnanvaltuuston puheenjohtaja 1923—43.

TAHVO TAHVOLA — KIRVULAISTEN JOHTAJA

Useassa maalaiskunnassa on aina ollut henkilöitä, jotka ovat vaikuttaneet a.o. kunnan eri elämänmuotoihin merkittävällä tavalla. Niin on ollut myös Kirvussa. On ollut montakin, mutta näkyvimmäksi Kirvun kunnalliselämässä on noussut kunnallisneuvos Tahvo Tahvola. Se työ, jonka hän teki kunnallisella ja muulla yhteiskunnallisen elämän saralla, oli sitä suuruusluokkaa, että sellaista saa etsiä. Hän tuli mukaan yhteiskunnalliseen elämään, niinkuin moni muukin maaseudun merkkimies, nuorisoseuran kautta, sillä hän joutui jo 17-vuotiaana Ylikuunun nuorisoseuran puheenjohtajaksi. On varmaa, että hän silloin oli jo omaksunut ne aatteet, joita sen ajan nuorisoseuratyö edellytti: uskonto, koti, isänmaa, kuten maanvilj. Antti Jantunen hänen paariensa ääressä Orimattilan kirkossa 11.4.1970 lausui, luonnehtiessaan hänen elämäntyötään.

Kunnallismies nuoresta pitäen

Ylikuunun kyläläiset olivat huomanneet nuoren Tahvolan (siihen aikaan Velling) kyvyt, koska asettivat hänet jo v. 1918 kunnallisvaaleissa valtuustoehdokkaaksi. Silloin hän jäi vielä ensimmäiseksi varamieheksi, mutta kun eräs valituista luopui jäsenyydestä, tuli hän valtuuston jäseneksi mitä jatkuikin aina Kirvun kunnan loppuun saakka. Ja jo v. 1923 hänet valittiin valtuuston puheenjohtajaksi ollessaan vasta 30-vuotias. Puheenjohtajana hän toimi v:een 1943 saakka. Voimmekin sanoa, että harvalla maalaiskunnalla oli teknillisesti niin pystyvää kunnanvaltuuston puheenjohtajaa kuin Tahvola oli Kirvussa. Tästä on mm Maalaiskuntain Liiton taholta annettu tunnustus.

Paitsi valtuuston puheenjohtajan tehtäviä, hän joutui kunnallisiin lautakuntiin mukaan, ja luulen, ettei ollut montakaan kunnallista laukuntaa, jossa hän ei johonkin aikaan olisi ollut puheenjohtajana tai jäsenenä.

Kun tarvittiin edustajaa Etelä-Karjalan kuntain eri yhteenliittymiin, oli luonnollista, että Tahvo Tahvola oli Kirvun edustajana. Näin hän oli Hiitolan pakkotyölaitoksen, Rauhan piirimielisairaalan ja Tiuruniemen keuhkotautiparantolan johdossa. Lienee tarpeetonta käydä tässä luettelemaan vuosilukuja, riittänee kun sanon, että hän oli 1930-luvulla Etelä-Karjalan näkyvimpiä kunnallismiehiä. Syy, ettei hän joutunut mukaan valtiolliseen elämään, oli kai suurimmalta osalta siinä, että Kirvusta oli toinen vahva mies Juho Niukkanen sillä sektorilla etusijalla.

Valtakunnallisia luottamustehtäviä

Seuraava askel maakunnallisista johtoportaista oli valtakunnallinen, ja sinne Tahvola ennenpitkää nousikin. Hän joutui Maataloustuottajain Keskusliiton, SOK:n, Hankkijan ym maataloudellisten ja osuustoiminnallisten keskusjärjestöjen johto- ja hallintoelimiin aina puheenjohtajan paikalle saakka.

Moni on ehkä ihmetellyt, kuinka hän vain kansakoulun käyneenä, ilman muita kouluja oli päässyt siihen asemaan, joka hänellä oli. Siihen on helppo vastata. Hänen nopea ja terävä älynsä, tasapuolinen asioiden harkintakyky, hyvä puhujataito, yhdistyneinä edustavaan ja joustavaan olemukseen, olivat ne avut, jotka kyllä tulivat huomatuiksi. Moni myös ihmetteli hänen harvinaisen laajaa ystävä- ja tuttavapiriään, sillä kun hän täytti merkkivuosia, oli onnittelijoina, nykyisestä Tasavallan Presidentistä alkaen useita ministereitä, piispoja, kenraaleja ym yhteiskunnan suurimpia.

Seuratoimintaa ja muita harrastuksia

Mainitsin alussa Tahvolan osallistumisesta nuorisoseuratyöhön. En tunne aivan yksityiskohtaisesti hänen osuuttaan Ylikuunun ns:n toiminnassa, mutta ainakin laulukuorossa ja näytelmätoiminnassa hän oli mukana. Tämän muistan hyvin, sillä Ylikuunun ns:n näytteljät esittivät joskus 1920-luvulla Teuvo Pakkalan Tukkijoella, jossa Tahvola näytteli Turkan osan. Myös 1930-luvulla muistan Tahvolan ainakin kerran olleen seuransa edustajana Etelä-Karjalan ns:n vuosikokouksessa, toimien silloin kokouksen puheenjohtajana.

Suojeluskuntatyössä hän oli mukana koko järjestön olemassaoloajan, kuuluen pitkän aikaa Kirvun sk:n paikalliskuntaan.

Seurakuntatyössä mukana olosta mainittakoon ainakin, että hän kuului seurakunnan hoitokuntaan koko evakkokauden ajan, seurakunnan lopettamiseen saakka.

Sairalan evankelinen kansanopisto sai alusta alkaen hänestä ystävän ja hän toimikin opiston johtokunnan puheenjohtajana useita vuosia.

Taistelua kirvulaisten etujen ja oikeuksien puolesta

Sotien jälkeen uusille asuinsijoille jouduttua oli aivan luonnollista, että Tahvolasta tuli kirvulaisille jonkunlainen "kansanjohtaja". Hän joutui antamaan neuvojaan ja apuaan monelle kirvulaiselle tämän vaikeuksissa. Myös hänen toimintansa arvioimislautakunnassa oli suoranaista taistelua kirvulaisten etujen ja oikeuksien puolesta, kun valtiovallan taholta koetettiin painaa siirtolaisten korvaukset mahdollisimman alas. Tulin silloin sivusta, mutta kuitenkin tarpeeksi läheltä, seuranneeksi tuota työtä, ja luulen, että monella kirvulaisella ei ole harmaata aavistustakaan siitä kamppailusta, jota arvioimislautakunnat silloin Tahvolan johdolla kävivät. Se kamppailu tuotti kirvulaisille kymmeniä "vanhoja miljoonia".

Alussa tuli jo mainituksi ne ihanteet ja elämänarvot, jotka hän oli jo nuoruudessaan omaksunut. Kun nyt niitä alettiin halveksia ja suorastaan pilkata, oli se hänelle raskasta kuultavaa. Viime vuosina, kun hän ikänsä ja sairautensa takia oli joutunut luopumaan useista kunnallisista ja muista luottamustoimista, soitti hän usein minulle ja pyysi tulemaan kirkolle, että saadaan vähän jutella, kuten hän usein sanoi. Tällöin huomasin monta kertaa, kuinka suorastaan masentunut hän oli juuri näiden arvojen hylkimisen ja rienaamisen takia.

Yksinäinen mies

Tällöin tulin myös huomaamaan, kuinka hän joskus tunsi itsensä hyvin yksinäiseksi. Hän saattoi yhtäkkiä vaieta ja ikäänkuin ruveta ajattelemaan jotain erikoista ja siirtyä ikäänkuin muihin maailmoihin. En voinut silloin häntä häiritä, vaan olin ääneti, kunnes hän taas alkoi puhella joistain ajankohtaisista tai menneistä asioista.

Hänen eräs myönteisiä luonteenominaisuuksiaan oli hyvä huumorintaju. Ehkä satoihin nousee niiden kaskujen lukumäärä, jotka kuulin häneltä. Myös ihmistuntemus, etenkin hänen nuorempana ollessaan, oli hänellä suorastaan ihmeellinen. Kuvaannollisesti sanoen, hän tunsi kaikki kirvulaiset. Tämä tietysti tuntuu liioitelulta, mutta tosiasia kyllä on, että Kirvussa ei ollut yhtään kylää, ettei hän olisi tietänyt ja tuntenut suurinta osaa niiden taloista ja isännistä.

Jokaisella ihmisellä on inhimillisiä heikkouksia. Jokaisessa ihmisessä on joitain virheitä. Jokainen ihminen on erehtyväinen. Niin oli myös Tahvo Tahvolan kohdalla, mutta hänen ansionsa ja työnsä eri aloilla olivat niin painavia, että ne kyllä kattavat kaiken.

Ei monella Etelä-Karjalan kunnalla ole ollut onnea omistaa niin vahvaa johtajaa kuin Kirvulla oli kunnallisneuvos Tahvo Tahvola.

En ole edelläolevalla koettanut tehdä hänestä mitään yli-ihmistä, vaan olen tällä muistelmalla koettanut tuoda esille pienen osan siitä työstä ja toiminnasta, jonka kunnallisneuvos Tahvo Tahvola teki Kirvun, Karjalan ja koko Suomen hyväksi.

- Yrjö Velling.

---

sen retki, ja otamme siis »Harhaeskeleen», on unohtunut Bahnen kielto, hetki on tullut kahvikullan sekä teen. — Ma kiitokseni kauniin Teille sanon / ja virren heikon tässä viritän. / ja ystävyyttä vastaistakin anon, / ma Teidät muistan kautta elämän.

Selitykseksi on mainittava, että Viipurin Kaupunginteatterin näytteljä Thure Bahne toimi tuona kesänä parantolassa ajanvietteen hoitajana ja varoitteli meitä hoidokkeja Männistön viettelyksistä. — *Toivo Rasilainen.*

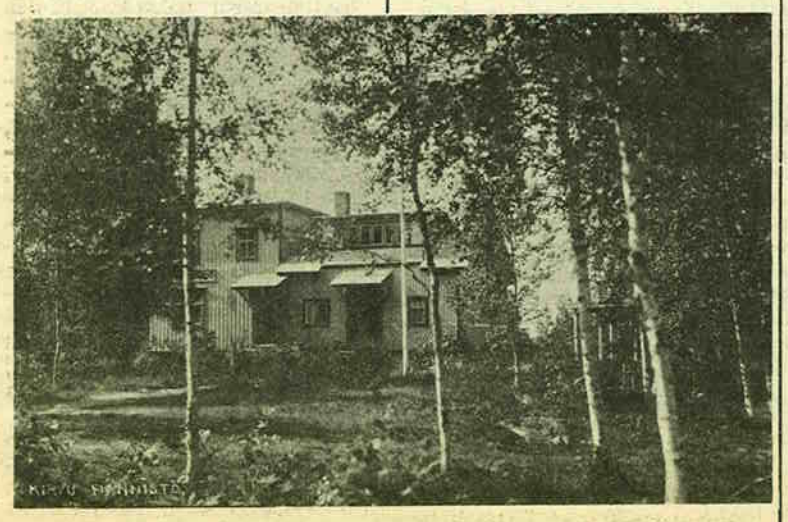

Kaikille Kirvun-kävijöille tuttu Männistön kahvila.

PIENVILJELYS OLI KIRVUSSA YLEISTÄ

Pitäjän maatalous koki 20-luvulla voimakkaan kehityksen

Kirvu oli pienviljelysvaltainen maatalouspitäjä. Tiloista suurin ryhmä käsitti peltoa 5-10 hehtaaria. Sadan peltohehtaarin tahi suurempia tiloja ei ollut. Metsää oli viljelysmaahan verrattuna runsaasti. Teollisuuttakin jonkun verran oli, merkittävimmät olivat huopa- ja sahateollisuus. Nämä laitokset saivat tarvitsemaansa lisätyövoimaa paikallisilta maatiloilta varsinkin talvipuolella vuotta. Sivuansioista olikin puutetta ja näin maatalous ja teollisuus täydensivät toisiaan. Lisäksi mainittakoon, että teollisuus käytti polttoaineenaan puuta, joka lisäsi halonhakkuuta ja rahdin ajoa antaen näin ollen virikettä paikkakunnan elämään. Virkistysmahdollisuuksia tarjosivat lukuisat järvet kalastuksen muodossa.

Suurimmat yhtenäiset viljelysalueet

sijaitsivat pitäjän pohjois-etelä-suuntaan kulkevien Kuunjoen ja Heliseväjoen vesistöjen varsilla, joskin muuallakin kylissä yhtenäisiä peltoalueita tavattiin. Viljelysmaat olivat pääosiltaan savimultamaita, joskin merkittävä osuus oli siellä täällä olevilla lehtimetsäalueista muodostuneilla mutasoilla, jotka antoivat erikoisen hyviä kaura- ja heinäsatoja. Karja oli maatais- tahi sekarotuista, jota oli jokaisella tilalla. Tämä olikin luonnollista, kun työvoimaa oli runsaasti ja karja antoi tuloa, vaikka vaatimatontakin, tasaisesti kautta vuoden. Eräänä seikkana voidaan myös mainita, ettei tuolloin voitu ajatella peltojen viljelyä ilman karjanlantaa. Se osa karjantuotosta, mikä jäi myyntiin, markkinoitiin kotivoina kauppaliikkeiden välityksellä tahi pohjois-Kirvusta suoraan Enson torilla. Myöhemmin alkoi yleistyä myynti suoraan maitona osuuskunnan välityksellä.

Hevonen oli Kirvun isäntien suosiossa

Hevonen kuului kirvulaisen isännän rakkaimpiin kotieläimiin. Lieneekö ollut niin pientä tilaa, etteikö sen tallissa olisi ollut vähintään yksi hevonen. Niistä puhuttiin, niitä kasvatettiin ja tehtiin kauppaa kotona sekä markkinoilla. Silloin tarvittiin hevosia enemmän, kun peltotyöt olivat niiden harteilla, traktoreita oli vasta nimeksi. Talvisin oli rahdin ajoa, mutta hevosia tarvittiin myöskin isäntien omiin harrastuksiin, kirkkomatkoihin ja kilpa-ajoihin. Nämä kilpa-ajot olivatkin talvisin melko yleinen harrastus, sillä ei ollut mitenkään harvinaista, että viidetkin ajot olivat talvisin järvien jäällä eri puolilla pitäjän aluetta. Hevosjalostuksesta pidettiin huolta näyttelyiden ja juoksija-siitosoriiden hankinnoilla.

Kirvulaiset seurasivat kehityksen mukana

Voimakkaan kehitysvaiheen koki Kirvun maatalous 20-vuosikymmenellä. Silloin alettiin kokeilla uusilla jalostetuilla viljakasveilla ja väkilantojen käyttö voitti alaa. Tällöin alettiin neuvontajärjestöjen välityksellä antaa tietoa viljelijöille ja heidän emännilleen. Osuustoimintajärjestöt olivat myöskin mukana maatalouden kehitystä tukemassa painottaen erikoisesti yhteistoimintaa. Näinä aikoina perustettiinkin erilaisia yhtymiä ja osuuskuntia, joiden avulla hankittiin koneita sekä siitoseläimiä yhteiskäyttöön. Pidettiin keskustelutilaisuuksia, esitelmiä, kursseja, kilpailuja ja järjestettiin kokeita väkilannoitteilla sekä uusilla kasvijalosteilla. Tällä tavalla koetettiin lisätä maanviljelijäin ammattitaitoa ja innostaa heitä hankkimaan tietoa ja taitoa, joita tarvitaan pyrittäessä eteenpäin.

Kirvulaiset ovat kautta aikojen olleet edistyksellistä ja opinhaluista väkeä. Tietojensa kartuttamiseksi kävivät monen tilan pojat maamieskoulun sekä tytöt emäntäkoulun tahi kansanopiston ja näiden esimerkki vaikutti myönteisesti kotiympäristössään. Pula-aika 30-luvulla jarrutti jossain määrin maatalouden kehitystä, mutta silloinkaan ei suinkaan poljettu paikallaan. Vaikka tällöin oli rahaa niukalti käytettävissä uskottiin parempaan tulevaisuuteen ja raivattiin uutta peltoa. Luonnonniityt saatettiin viljelykseen viljan ja heinän kasvuun ja tätä tietä parannettiin omatoimisesti elinmahdollisuuksia.

Koneet otettiin avuksi, sokerijuurikkaan viljely alkoi

Aikojen palattua normaaliksi jatkui maatalouden kehitys entistä voimakkaammin. Aloitettiin perustaa viljeltyjä laitumia, maatiaislajikkeet hävisivät viljapelloilta, väkilantojen käyttö lisääntyi, kevätvehnän viljely yleistyi, puimakoneet tulivat ihmisten auttajiksi, traktoreita ilmestyi pelloille jne.

Yhden sysäyksen maatalouden kehitykselle antoi myös Antreaan rakennettu Itä-Suomen raakasokeritehdas. Kirvulaiset tosin aluksi suhtautuivat vähän penseästi juurikkaan viljelyyn, mutta kyllä tämä viljely sittenkin löi itsensä läpi ja kohotti niiden tilojen viljelytasoa, jotka olivat viljelyksessä mukana. Eräillä tiloilla kasva-

Kirvun kunnan lopettajaistilaisuus Lahdessa 5. 12. 1948. Samassa tilaisuudessa perustettiin Kirvun kunnallismieskerho.

ANTTI JANTUNEN:

Muistelmia kunnalliselämästä

Kun maamme oli saavuttanut itsenäisyytensä alkoi kunnallisessa elämässämme uusi vaihe. Kunnanvaltuustot joutuivat nyt käyttämään suurinta päätäntävaltaa kuntien sisäisessä hallinnossa, joka päätäntövalta ennen oli ollut kuntakokouksilla. Valtuustot joutuivatkin nyt hoitamaan itsenäisyytemme mukanaan tuomia sellaisia kunnallishallinnollisia tehtäviä, joiden hoitaminen kuntakokouksissa olisi ollut vaikeaa.

Kansakouluja rakennettiin

Kirvunkin kunnanvaltuustolla oli ensimmäisinä suurimpina ja kauaskantoisempina asioina oppivelvollisuuslain toimeenpano ja toteuttaminen. Oli tehtävä uusi koulupiirijako, oli suunniteltava uusien koulujen avaaminen ja rakennusohjelma. Entisiä kouluja oli toiminnassa 11. Uuden piirijaon mukaan piti avata 7 uutta koulua. Laadittiin uusien koulutalojen rakennusohjelma, jonka mukaan uusi koulu rakennettiin joka toinen vuosi.

Maanteitä kunnan hoitoon

Huomattava uudistus oli myös, että suuri osa kuntalaisten rakentamista ja kunnossapitämistä maanteistä otettiin nyt valtiolle, mutta vielä jäi paljon kylien, jopa pitäjienkin välisiä teitä sellaiseen tilaan, että niitä ei huoltanut kukaan. Kohta alkoivatkin seuraukset tästä näkyä. Tierummut alkoivat sortua, vesakko alkoi nousta tielle, puhumattakaan syöpymisestä ja muusta kunnosta, joten yhteydet paikkakuntien välillä alkoivat suuresti vaikeutua.

Valtiovaltakin alkoi kiinnittää asiaan huomiota. Niinpä Kirvunkin kunnanvaltuustolle tuli Viipurin lääninhallitukselta kirjelmä, jossa luvattiin valtion avustustakin, jos kunta sitoutuisi kuntoon laittamaan ja kunnossa pitämään nämä hoidotta olleet entiset kunnan maantiet.

Aluksi suhtauduttiin tähän lääninhallituksen esitykseen epäillen. Pelättiin että tämä teiden kuntoon laittaminen ja kunnossa pitäminen valtion avusta huolimatta oikeuttaisi kunnan taloudelle liian suuren rasituksen. Mutta kun näiden entisten kunnan teiden kunto aina vaan nopeasti paheni, niin huomattiin, että oltiin melkein pakon edessä. Niinpä sitten valtuusto 1924 päätti ryhtyä toimiin näiden entisten kunnan teiden kuntoon saattamiseksi ja kunnossa pitämiseksi. Kun tähän sitten saatiin yhteensä 400.000 markan valtion avustus, niin ei tämä valtuuston päätös kunnan taloudelle mitään suurimpia rasituksia aiheuttanutkaan, vaikka näitä kuntoon laitettuja ja kunnossa pidettäviä entisiä kunnan maanteitä kertyikin yhteensä yli 120 kilometriä.

Kirvu sähköistettiin aikaisin

Kun Imatran voimalaitos v 1929 valmistui ja maakuntalinja Imatra - Antrea - Sairala - Kaukola rakennettiin, tuli Kirvuunkin sähköistäminen ajankohtaiseksi. Kirvun kunnan mukaantulo tähän hankkeeseen vaikutti suuresti sen onnistumiseen, Kirvun Sähköyhtiön 9000 osakkeesta kunta merkitsi 4000 osaketta. Tämä aikaansai sen, että sähkövirta tuli nyt syrjäisempienkin paikkakuntien ulottuville Kirvussa.

Kunta hankki maatiloja taloutensa tukemiseksi

Aikaisemmilta vuosilta oli kuntalaisten keskuudessa muodostunut käsitys, että kunnalla pitäisi olla omistuksessaan maatiloja, joiden tuotolla voitaisiin tukea kunnan taloudellista asemaa. Myöskin tulevan kunnalliskodin ja sen hoidon kannalta oma maatila olisi tarpeellinen. V 1920 ostettiinkin kirkonkylän keskustan ympärillä oleva ostettavaksi tarjottu muutama sopivaksi katsottu maatila, joista eräälle rakennettiin vähän myöhemmin kunnalliskoti ja toisen tilan päärakennukseen sijoitettiin kunnantoimisto. Vielä erään myöhemmin ostetun tilan päärakennukseen sijoitettiin kunnanlääkärin asunto ja vastaanotto.

Kunnasta tuli Kirvun suurin maanomistaja

Kolmekymmenluvulla, kun taloudellinen kriisi oli pahimmillaan, alkoi Kirvussakin maatiloja mennä pakkohuutokauppaan ja kun oli pelättävissä, että tilakeinottelijat käyttäisivät tilannetta hyväkseen, asetti valtuusto toimikunnan seuraamaan huutokaupoissa, että voitiinko tilan pelastamiseksi vielä jotain tehdä. Niin sitten tapahtuikin, että joissakin tapauksissa tila jouduttiin ostamaan kunnalle ja aikaa myöten sopivin hinnoin ja sopivin ehdoin myytiin entisille omistajille tai useasti heidän lapsilleen takaisin. Tällaisissa kodeissa oltiin näistä toimenpiteistä hyvin kiitollisia. Kaikki entiset omistajat eivät kuitenkaan halunneet lunastaa entistä kotiaan takaisin ja niin jäi tällaisia tiloja kunnan omistukseen pitäjän eri puolille. Kun vielä vapaaehtoisilla kaupoilla ja sopivilla hinnoilla saatiin ostaa parempikuntoisia tiloja, joissa oli huomattavat metsäpinta-alat, ja kun sitten kaiken tämän lisäksi 1927 oli Kirkonkylästä ostettu Kurkelan tila, joka luettiin pitäjän parhaimpiin kuuluvaksi, tuli kunta täten luultavasti Kirvun suurimmaksi maanomistajaksi. Kirvun kunnan maatilojen yhteinen pinta-ala olikin kolmekymmenluvun puolivälissä jo siinä 700 hehtaaria.

Näinkin suuri maanomistus vaikutti huomattavasti kunnan talouteen. Niinpä voitiin kansakoulujen polttopuuhankinnat suurelta osalta hoitaa kunnan omista metsistä, vieläpä niistä saatiin rakennuspuutkin kunnan tarpeisiin. Kun joskus kunnan talousarvion menot nousivat tavallista suuremmiksi, niin otettiinpa metsistä arvokkaampaakin myyntipuuta metsänhoidollista leimausta käyttäen ja näin voitiin huojentaa kuntalaisten verorasitusta. Kirkonkylässä olevat kunnan omistamat arvokkaat viljelystilat taas huolsivat kunnalliskodin huomattavan suuren tarvikekulutuksen.

Kunnan asioiden hoitoa tutkittiin, virheitä ei löytynyt

Veroäyrin hinta Kirvussa olikin Karjalan kuntien äyrin keskihintaa alempana. Eikä suurempaa tyytymättömyyttä kunnallisten asioiden hoitoon nähden yleisemmin ollutkaan. Kolmekymmenluvulla tosin eräät arvovaltaiset henkilöt alkoivat epäillä, että Kirvun kunnan asioissa olisi suuriakin epäselvyyksiä, ehkäpä kavalluksiakin. Tälläiset puheet sattuivat juuri kunnallisvaalien aikaan ja niin näitä mainittuja henkilöitä tuli valituksi myös valtuustoon. Valtuusto päättikin selvittää asian perusteellisesti ja asetti tehtävää varten toimikunnan, johon tuli näitä kunnan asioiden hoitoa epäileviä henkilöitäkin. Toimikuntaa täydennettiin vielä Maalaiskuntien liitosta pyydetyllä asiantuntijalla.

Tämän toimikunnan työ kesti kaksi viikkoa. Se tarkasti Kirvun kunnallisasiain tapahtumat valtuuston ja eri lautakuntien pöytäkirjojen, tilikertomusten ja muun saatavissa olleen aineiston avulla kymmenen vuoden ajalta, siis jotenkin siltä ajalta, jonka kunnanvaltuusto Kirvussa oli ollut toiminnassa. Loppulausuntonaan toimikunta ilmoitti, että kymmenen vuoden ajalta ei Kirvun kunnan asioiden hoidossa ole mitään epäselvyyksiä olemassa, vaan kaikki toimenpiteet ovat perustuneet kunnanvaltuuston tai eri lautakuntien päätöksiin ja ovat olleet kunnan ja kuntalaisten etujen mukaisia sekä tulevaisuuteen kohdistuvia. Kunnan talouden todettiin olevan vakavalla ja varmalla pohjalla. Toimikunta antoi siis hyväksymisensä ja tunnustuksen valtuustolle ja eri lautakunnille kunnan asioiden hoidosta. Se hälvensi kaikki epäluulot ja lisäsi luottamusta kunnan asioiden hoitoon.

Repivät poliittiset erimielisyydet olivatkin Kirvun kunnalliselämässä melkein olemattomia, joten kehityksen kulku oli vakaa sekä rauhallinen ja jättikin näinollen tehtävänsä täyttäneille Kirvun entisille kunnallismiehille miellyttävän muiston.

---

tettiin juurikasta viisikin hehtaaria.

Kirvu kulki kukoistavaa tulevaisuutta kohti

Kirvu kulki maatalouden kehityksessä kohti kukoistavaa tulevaisuutta. Tilojen peltoalan pienuutta korvasi hyvä kasvukunto ja metsistä saatava lisätulo. Sivuansioita hyväksi käyttäen tultiin tiloilla hyvin toimeen. Tärkeintä kuitenkin oli se, että väestö oli tyytyväinen siihen elintasoon, mikä paikkakunnalla vallitsi. Kirvun maatalouden kehittyneisyydestä ja kehityskykyisyydestä mainittakoon muuan esimerkki. Elokuussa 1941 ihmisten palattua ensimmäiseltä evakkotaipaleelta entisiin koteihinsa ei heillä ollut mukanaan paljon muuta kuin eväskassit ja työvälineitä, mutta kolmen vuoden kuluttua 1944 kun tuli lopullinen evakuointi oli tiloilla jo melko täydet karjat ja viljaa lastattiin muualle Suomeen lähetettäväksi n. 400 rautatievaunua. Tämä kaikki tapahtui aikana, jolloin asekuntoiset miehet olivat rintamilla.

- S u l o M u n u k k a, agrologi, Ridasjärvi.

NESTOR EMANUEL HUOPONEN

Taiteilija, taistelija, herättäjä

Mäntyharjun kunnantuvan vahtimestari Huoposelle syntyi tammikuun 10 p:nä 1861 poikalapsi, joka kasteessa sai nimen Nestor Emanuel. Mäntyharjulla toimi jo siihen aikaan kansakoulu, johon poika siihen ikään tultuaan, vilkas ja opinhaluinen kun oli, pantiin saamaan oppia. Mutta tuo oppimäärä ei häntä tyydyttänyt, ja kun hänellä oli näkyviä musikaalisia taipumuksia, pääsi hän Turun lukkarikouluun. Sieltä hän valmistui lukkari-urkuriksi loistavin arvosanoin v. 1879, siis ollessaan vasta 18-vuotias. Hän toimi aluksi v.t. lukkari-urkurina Turun tuomiokirkkoseurakunnassa, Mäntyharjulla ja Sortavalassa. V. 1883 oli Kirvussa lukkarin virka avoinna. Huoponen haki ja pääsi kolmannelle vaalisijalle. Vaalissa hän sai ylivoimaisen "huuto"-määrän ja tuli valituksi. Virkaansa hoitamaan hän tuli kuitenkin vasta v. 1885.

Nuori, tulisieluinen, mutta luonteeltaan välitön lukkari saavutti heti seurakuntalaisten suosion. Hän antautuikin mukaan moniin harrastuksiin oikein nuoruuden innolla.

Huoposen kuorolle useita voittoja suurilla laulujuhlilla

Kirvuun oli opettaja Olaus Kempas perustanut jo v. 1881 lauluseuran, joka Huoposen tultua Kirvuun ja otettua johdon käsiinsä kasvoi pienestä, vaatimattomasta alusta oikein merkittäväksi suurkuoroksi. Seura osallistui v. 1887 Kansanvalistusseuran järjestämien Jyväskylän laulujuhlien kilpailuihin, saaden kaikkien yllätykseksi sarjassaan toisen palkinnon. V.

Kanttori Nestor Emanuel Huoponen

1889 olivat vastaavat juhlat Viipurissa. Sinne vei Huoponen taas joukkonsa. "Kuinkahan nuokin kauranniittäjät laulavat?" kuului ääni laululavan viereltä, kun kuoro, johon kuului ns. "säätyläisiä" sekä talojen tyttäriä ja poikia ynnä piikoja ja renkejä, astui lavalle. Mutta kun Huoposen vasemmassa kädessa ollut tahtipuikko antoi merkin ja laulu kajahti, jäivät pilkkaajilta suut auki. Tuloksena oli voitto seka-, mies- ja naiskuorojen toisessa sarjassa. Siis kolme komeaa voittoa.

Mutta paras oli vielä edessä. V. 1897 vietettiin vastaavia juhlia Sortavalassa. Sinne lähti myös Kirvun lauluseura. Eikä aivan vaatimattomasti lähtenytkään. Yli 100 laulajaa astui Sairalan ja Inkilän asemilta ylimääräiseen (huom!) junaan, joka vei kuoron Sortavalaan. Ja tulos oli taas komea. Voitto ensimmäisessä, siis ylemmässä sarjassa, sekä kaksi onnistunutta, loistavat arvostelut saanutta konserttia. Tämä olikin Kirvun lauluseuran korkein huippu.

Karjalan laulujuhlat Inkilässä

Täytynee kuitenkin vielä mainita suuret laulujuhlat Inkilässä v. 1889. Juhlat olivat nuorisoseurojen ja lauluseurojen yhteiset ns. Karjalan laulujuhlat, joiden toimeenpanevana "moottorina" oli kanttori Huoponen. Mainittakoon vielä näiden juhlien valtavuus, ottaen silloiset kulkuyhteydet ym. huomioon, sillä juhlilla mainitaan olleen n. 6000 juhlavierasta.

Harrastusta monelle alalle

Huoponen oli herkästi syttyvä kaikelle uudelle. Ei siis ole ihme, että v. 1894 perustettu Kirvun nuorisoseura sai Huoposen mukaan toimintaan. Samoin v. 1884 perustetun raittiusseuran toiminnassa oli Huoponen innolla mukana, toimien useita vuosia seuran sihteerinä sekä puheenjohtajana. Vaikka hän nuorempana olikin ollut hieman boheemiluonteinen, oli hän jo Kirvuun tullessaan omaksunut ehdottoman raittiuden kannan. Hän ei ollut lähtöisin maanviljelijäkodista, mutta silti hän Kirvussa rupesi harrastamaan maanviljelystä ja tuli luonnollisesti innolla mukaan maamiesseuratoimintaan, toimien 2 vuotta Kirvun maamiesseuran puheenjohtajana. Myös v. 1894 hän oli perustamassa meijeriä kirkonkylään. Meijeri tosin teki jo v. 1899 konkurssin ja meijeritalo joutui monien vaiheiden kautta edistysseurojen, -lauluseuran, nuorisoseuran, raittiusseuran ja v. 1901 perustetun Kirvun Vilkkaan haltuun seurojen taloksi, jossa tehtävässä se oli Kirvusta lähtöön saakka.

Kirvun kirkossa ei vuosisadan loppupuolella vielä ollut lämmityslaitteita eikä urkuja. Huoponen pani toimeksi. Kirkkoon saatiin kaminauunit lämmittämistä varten

JUHO NIUKKANEN – KIRVULAINEN VALTIOMIES

"Niukkanen oli karjalainen viimeistä veripisaraansa myöten. Karjalan ja karjalaisten hyväksi hän on tehnyt ennen sotia suurtyön. Karjalaisten hyväksi hän on sodan jälkeen tehnyt jättiläistyön. Karjalaiset eivät koskaan unohda Juho Niukkasta. Niukkanen oli karjalaisten ensimmäinen luottamusmies, mies, johon luotettiin, koska hän oli luottamuksen arvoinen."

Ylläolevat lauseet ovat osa silloisen pääministeri Urho Kekkosen muistokirjoituksesta, jonka hän kirjoitti muutamia tunteja Juho Niukkasen kuoleman jälkeen 17.5.1954.

Juho Niukkanen syntyi Kirvun Apulassa 27.7.1888. Jo nuorena hän tuli mukaan täydellä innolla erilaisiin harrastuksiin, jotka siihen aikaan maaseudulla alkoivat versoa. Hän osallistui uutterasti nuorisoseuratyöhön sen eri muodoissa, pitäen puheita, näytellen ja saaden kerran palkinnon lausuntakilpailuissakin. Samoin maamiesseuratyö ja osuustoiminta saivat hänestä vankan toimimiehen. Käytyään Räisälän kansanopiston alkoi hän tulla tunnetuksi jo pitäjän ulkopuolellakin. Kaksikymmentävuotiaana hän tuli maalaisliiton Viipurin läänin itäisen piirijärjestön sihteeriksi sekä senjälkeen perustetun Etelä-Karjalan piirijärjestön sihteeriksi ja kohta puheenjohtajaksi. Hän tuli maalaisliiton keskushallituksen jäseneksi ollessaan vasta 26-vuotias, sekä kahta vuotta myöhemmin, siis 28 vuotiaana eduskunnan jäseneksi.

JUHO NIUKKANEN JÄÄKÄRILIIKKEESSÄ

Suomi oli silloin vieraan vallan puristuksessa, mutta Niukkanen oli jo nuorena, kuten useat muutkin kirvulaiset nuorukaiset, omaksunut vankan isänmaallisen mielen. Unelmana oli: "irti Venäjästä!" Kun sitten maailmansota alkoi ja ensimmäiset suomalaiset ylioppilasnuorukaiset menivät v. 1915 Saksaan saamaan sotaoppia, levisi tämä jääkäriliikkeenä tunnettu itsenäisyyden valmistelu myös maakuntiin. Niinpä myös Kirvussa se alkoi saada jalansijaa. Niukkanen oli jo hieman kuullut liikkeestä, kun hän kerran junassa tapasi räisäläisen Vilppu Paavilaisen, joka värväsi miehiä Saksaan. Paavilainen kehoitti Niukkasta myös värväystoimintaan mukaan. Hän innostui asiaan ja yhdessä Lauri Jortikan ja Heikki Inkisen kanssa aloitti värväystyön Kirvussa. Tulos olikin hyvä. Kaikkiaan 12 kirvulaista nuorta miestä meni Saksaan, ja enemmänkin olisi mennyt, mutta reitit tukkeutuivat niin, ettei myöhemmin ollut paljon mahdollisuuksia sinne pääsyyn. Silti Kirvu on jääkärien lukumäärässä maaseutupitäjistä koko maan huomioonottaen 6:nnella sijalla.

Mutta Niukkanen itse tuli merkityksi mieheksi. Santarmit olivat saaneet vihiä hänen toiminnastaan. Jortikka ja Inkinen olivat jo vangittuina ja joulukuun 3. p:nä 1916 saapui Sairalan asemalle santarmiupseeri jonkin siviilipukuisen santarmin kanssa tarkoituksena Niukkasen vangitseminen. Niukkanen sattui silloin itsekin olemaan asemalla ja huomatessaan santarmit hän erään naapurin hevosella ajoi kiireesti kotiin. Joku oli kuitenkin ohjannut santarmit kokonaan toisella suunnalla olevaan Juho Niukkasen taloon, joten "oikea" Niukkanen sai hyvän etumatkan lähteäkseen pakoon. Matkaseuraksi tuli naapuri Taavi Taina. Monien vaiheiden jälkeen he joutuivat juuri jouluksi jääkärien varmaan turvapaikkaan, Hyrynsalmen Hallaan, jossa silloinkin majaili toistakymmentä Suomessa komennuksella olevaa jääkäriä sekä muutamia siviili-aktivisteja. Taina jatkoikin täältä matkaansa Saksaan, jossa liittyi jääkäripataljoonaan.

Olen kertonut Niukkasen tästä toiminnasta näin pitkään, koska se on etenkin nuoremman polven kirvulaisille täysin tuntematonta.

HALLITUKSEN JÄSEN JA KANSANEDUSTAJA

Kun sitten Suomen itsenäisyys koitti, tuli Niukkanen v. 1924 apulaismaatalousministeriksi. Hän oli kaikkiaan 9 kertaa ministerinä. Kulkulaitosministerinä hän oli 2 kertaa, apulaismaatalousministerinä 2 kertaa, puolustusministerinä 2 kertaa sekä 3 kertaa valtiovarainministerinä. Näistä useat ministerikaudet ovat muodostuneet merkittäviksi. Mm. hänen toimintansa 30-luvulla puolustusministerinä puolustuslaitoksen perushankintamäärärahojen saamiseksi oli tavattoman suuriarvoista. Hän joutui talvisodan aikaisena puolustusministerinä kantamaan suuren ja raskaan taakan, jota ei voida väheksyä. Samoin valtiovarainministerinä olosta on erikoisesti mainittava vuoden 1953 ns. "Niukkas-budjetti," josta hän sai kovat haukkumiset, mutta jälkeenpäin hänen silloiset vastustajansakin myönsivät, että hänen silloinen tahtonsa noudattaa säästäväisyyttä valtionvarain käytössä, olisi ollut järkevää ja tarkoituksenmukaista.

Niukkasen työ eduskunnan jäsenenä vuosien 1916-1954 välillä, yhtä vaalikautta lukuunottamatta, oli myös miltei ennätys alallaan. Häntä niin ministerinä kuin kansanedustajana ollessaan arvosteltiin joskus hyvinkin ankarasti, mutta hän ei siitä liiemmin välittänyt. "Pääasia että noteerataan," kuten hän itse sanoi. Häntä sanottiin joskus eduskunnan parhaaksi hallituksen kaatajaksi, mutta myös uuden tekijäksi, vaikka hän itse ei koskaan pääministerinä ollutkaan. Onhan mm. tunnettu vitsi, jossa kysytään: "Kuka muodosti Kekkosen 3:nnen hallituksen?" Vastaus: "Juho Niukkanen."

Niukkanen oli 1920-30 luvulla tiukka kommunismin vastustaja, mutta kun Lapuan Liike ja sen jatko ILK menivät laittomuuksiin, tuomitsi hän nekin jyrkästi. On tunnettua hänen toimintansa Mäntsälän kapinan aikana, jolloin hän kulkulaitosministerinä joutui, pääministeri Sunilan ollessa sairaana, hoitamaan pääministerin tehtäviä. Kerrotaankin, että se presidentti Svinhufvudin kuuluisa puhe, jossa hän kehoitti "Mäntsälän miehiä" palaamaan koteihinsa, oli pääosaltaan Niukkasen käsialaa.

KARJALAISTEN ASIAN AJAJA

Talvisodan jälkeen karjalaisten jouduttua jättämään kotiseutunsa, tarttui Niukkanen hänelle ominaisella tarmolla asioitten hoitoon. Tuskin kukaan muu karjalainen kansanedustaja antoi silloin sellaista panosta Karjalan heimon hyväksi kuin Juho Niukkanen, sillä ne vaikeudet ja väärinkäsitykset, jotka olivat karjalaisten korvaus- ja asuttamisasioita vastassa, eivät olleet vähäisiä. Hän joutui mm. omassa eduskuntaryhmässään käymään kovaa taistelua karjalaisten asian puolesta.

Jatkosodan jälkeen alkoi taas uusi vaihe karjalaisten elämässä. Taas oli väärinymmärtämystä. Taas oli epäoikeudenmukaisuutta. Mutta Niukkanen tarttui taas asioihin toisten karjalaisten kansanedustajien sekä muiden karjalaisten johtomiesten kanssa. On myönnettävä, että tuloksia tuli. Ilman heidän sitkeää taisteluaan karjalaisten oikeuksien puolesta olisivat elinehtomme jääneet monta kertaa huonommiksi. Muistettakoon vain korvauksien indeksitakuu, toinen korvauslaki, purkulaki ym. karjalaisten asiassa säädetyt lait ja asetukset. Näiden kaikkien aikaansaamiseksi Niukkanen toimi täydellä tarmolla.

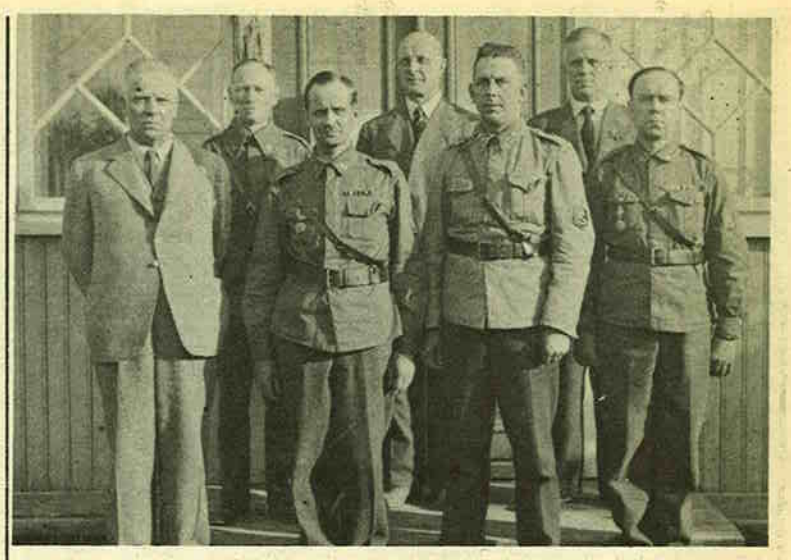

Viimeinen esikunta 1940

Kirvun suojeluskunnan viimeinen vuonna 1939 valittu esikunta valokuvattuna 25. 6. 1940 Karkussa, vasemmalta: J. Niukkanen, S. Paavilainen, L. Jortikka, M. Varhenmaa, M. Kärpänen, T. Tahvola ja N. Inkinen.

»KARJALAINEN VIIMEISTÄ VERIPISARAA MYÖTEN»

Vielä vähän Niukkasen luonteesta. Ne, jotka eivät häntä lähemmin tunteneet, pitivät häntä jurona ja luotaan pois työntävänä. Sellaiselta hän joskus näyttikin. Harvoin hänen nähtiin nauravan. Vaikka hän olikin karjalainen viimeistä veripisaraansa myöten, kuten alussa on mainittu, vaikutti hän olemukseltaan kaikkea muuta kuin karjalaiselta. Mutta ulkokuori saattaa usein pettää. Tuon karun ja juron kuoren alla ei ollut mikään tosikko, vaan huumorintajuinen ja itsekin omalaatuista, karua leikkiä laskeva ihminen.

Hänen elämäntyönsä eri haaroja ja monipuolisuutta on tarpeetonta tämän kirjoituksen puitteissa käydä selostamaan, siksi suurta ja merkityksellistä se oli. Riittänee, kun mainitsen, että Juho Niukkanen oli aikanaan eräs Etelä-Karjalan, mutta samalla koko Suomen näkyvimpiä henkilöitä. On kunniaksi Kirvulle, että sieltä on lähtenyt sellainen henkilö kuin Juho Niukkanen. Ei ole ihme, jos kirvulaiset Tuusulan hautausmaalle Juho Niukkasen haudalle pystyttämänsä muistomerkkiin hakkauttivat sanat: "Kiitolliset kirvulaiset pystyttivät tämän patsaan".

-Yrjö Velling.

LAPSUUSKESIENI KIRVU

Minun Kirvuni on kai sellainen unelmien Kirvu, kesieni viettopaikka, johon ei oikeastaan sisälly arkipäivää ollenkaan.

Se pitäjän pieni nurkka Tietävälän kylän salolla, jonka olin syntymäpaikakseni saanut ja jossa lapsuuteni kesät tai ainakin osan kesästä sain viettää, on kuin satukirjan satua.

Jo matka sinne, hevosen kärrissä Pappani vieressä istua köröttäessä, tuntui juhlalliselta ja jännittävältä. Hirslammin ylämäessä pelkäsin aina, että Peikko ei jaksakaan vetää meitä mäkeä ylös, vaan menemme takaperin sinne järveen!

Tietävälän kylän talot lueteltuaan Pappa vei minut aina mukanaan kauppaan, joka sekin oli aivan toisenlaista kuin Ensossa, jonka kaupoissa ei mielestäni ollut mitään viehätystä.

Sitten alkoikin viimeinen taival. Myllymäki alas ja ylös, se tuntui silloisessa mielessäni jyrkältä. Loppumatka olikin melkein kokonaan metsäistä salotietä, vaikka oli välillä sentään Hansilta, jossa Papallakin oli peltoja, ja sitten oli Oron (Orko) talo tienvieressä. Sitten ei ollutkaan kuin vähän matkaa mutkaa, ja siinä olikin tiepaalu, josta alkoi Papalleni kuuluva tieosuus, sekä Hoikan (suon) pellot, josta jouduin hakemaan joskus lehmätkin. — Sitten olimmekin jo Piiriportilla, en tiedä mistä tällainen nimi, mutta niin muistan sitä nimitetyn. Siitä sanottiin olevan matkaa jäljellä vain puoli kilometriä, mutta joskus se tuntui kauhean pitkälle, kun mieli paloi perille.

Sitten perillä! On vaikea kuvailla, mikä siellä oli se jokin, joka niin kiehtoi, mutta siellä oli kaikki, mikä kuului kesään. Siellä olivat tutut rakennukset, oli Mummo ja Täti, olivat lehmät, vasikat, kanat, joille sain tehdä ruokaa, ja kissa. Oli aitta (huone), jossa sai nukkua viileässä ja pimeässä ja joka ukkosenilmalla tuntui ihan jännittävälle, niin että silmiä piti puristaa tiukasti umpeen, ettei olisi nähnyt, kun huone muuttui salamaniskusta aivan valoisaksi.

Tuvan ikkunoiden kohdalla oli iso kivi, johon meni aivan kuin rappuset, jonka päällä voi leikkiä vanhoilla särkyneillä astiankappaleilla ja jonka koloissa sateen jälkeen vesi oli niin lämpöistä.

Ja sitten navetan takana oli oikea mansikkahaka, jonka kivillä ja mättäillä hyppien sai kauniit marjat mansikkamaitoon. Ja entä ne kesäaamun kasteiset mansikat, jotka Pappa työn kovettamassa kourassaan toi pellon pientareelta, ne vasta olivat isoja, tummanpunaisia ja makeita! — Oli vielä navetan vintti, josta sai hakea kananpesiä ja jossa oli yhdessä nurkassa vanhoja Suomen Kuvalehtiä, joista oli hauska katsella »Junnua ja Allia».

Kaikki nämä tapahtumat ja paljon muita, kuten kirkolla käynti ja joka ilta mukillinen lämmintä vas-

---

sekä tilattiin Kangasalan urkutehtaalta urut.

Luonnonparantolaa perustamassa

Oikean suururakan hän suoritti perustaessaan Kirvun Luonnonparantolaa. Kirvussa oli jo Maalin Bergström (Buchert) harjoittanut pienessä mittakaavassa saksalaisen lääkäri Kuhne'n opin mukaista luonnonparannusta. Huoponen innostui asiaan ja luonteensa mukaisella innolla ja tarmolla rupesi keräämään rahaa asianmukaisen ja mitat täyttävän parantolan saamiseksi. Eikä turhaan toimimutkaan. Kauniin Herajärven rannalle kohosi komea parantola, joka sittemmin tuli kuuluisaksi kautta Suomen. Sinne jäivät nekin rakennukset. Missähän tehtävässä mahtanevat nykyisin olla?

Oli aivan luonnollista, että kunnalliselämä veti hänet myös mukaansa ja niin hän toimi useita vuosia kuntakokouksen puheenjohtajana. Hänen aloitteestaan mm rakennettiin Hulkkosen harjulle kunnantupa.

Perustuslaillinen valtiopäivämies

Valtiollinenkin elämä sai hänet toimintaan. Jyrkkänä perustuslaillisena hän mm kesällä 1899 ns. helmikuun manifestin jälkeen kulki maisteri - Arthur Siegbergin kanssa ympäri pitäjää pitämässä kokouksia, joissa he selostivat perustuslain arvoa ja merkitystä ja herättivät ihmisissä isänmaallista mielialaa. Ehkä tästä johtuikin, että hänet valittiin valtiopäiville useana vuotena Jääsken kihlakunnasta talonpoikaissäädyn edustajaksi. Kun sitten säätyvaltiopäivät lakkautettiin ja tuli yksikamarinen eduskunta, tuli hän v. 1907 valituksi nuorsuomalaisen puolueen edustajana eduskuntaan.

Tältä edustajakaudelta kerrottakoon hauska tapaus. Valtiopäividen avajaisissa olisi eduskunnan puhemiehen täytynyt huutaa eläköönhuuto keisarille. Aikaisemmin oli sattunut, että eduskunnan puhemieheksi valittu asessori P. E. Svinhufvud, myöhemmin tasavallan presidentti, ei jäykkänä perustuslaillisena ollut huutanut eläköötä valapatto-keisarille, mistä oli seurauksena eduskunnan hajoitus. Nyt oli taas eduskunnan kokoontuessa Svinhufvud valittu puhemieheksi ja eläköön-huuto olisi tullut esille. Mutta Ukko-Pekka (jonka lempinimen hän sai vasta -20 luvulla) ei siihen alistunut vaan pyysi Huoposen tekemään sen puolestaan. Huoponen, vaikka oli myös ehdoton perustuslaillinen, suostui pyyntöön, ehkä sentakia, että vältyttäisiin eduskunnan hajoitukselta, ja huusi eläköönhuudon keisarille. Kenraalikuvernööri oli kyllä ihmetellyt ja kysellyt Svinhufvudilta, kuinka on mahdollista, että joku edustaja suorittaa tämän kunnianosoituksen, joka kuuluu eduskunnan puhemiehen tehtäviin? Tähän oli Svinhufvud vastannut, että hänellä oli ääni painuksissa ja hän pyysi Kirvun komeaäänisen lukkarin tekemään sen hänen puolestaan, että se vaikuttaisi juhlallisemmalta. Selitys lienee tyydyttänyt kenraalikuvernööriä, koska valtiopäivät saivat jatkua.

Huoposen monitoimisuudesta mainittakoon vielä, että hän toimi eri vakuutusyhtiöiden asiamiehenä, Kirvun postitoimiston hoitajana ym pienemmissä tehtävissä. Postista tulikin sitten eräällä tavalla hänen kohtalonsa. Hänen jälkeensä tuli postitoimiston hoitajaksi jostain Pohjanmaalta iloinen ja välitön nuori neitonen, nimeltään Vivi Högman. Ei kulunut kovinkaan pitkää aikaa, kun neiti Högmanista tuli rouva Huoponen. Tulkoon mainituksi, että Kirvun postitoimistorakennus, joka palveli tehtävässään Kirvun loppuun saakka, oli Huoposen rakennuttama.

Huoponen oli siis kaikkeen uuteen innostuva. Tämä johtikin hänen tuhoonsa. Hän nim. innostui spiritismin kokeiluihin ja hänen herkät taiteilijanhermonsa eivät kestäneet sitä, vaan tapahtui romahdus, ja hän joutui lopun ikäänsä olemaan Helsingissä Lapinlahden mielisairaalassa. Siellä hän riutui hiljalleen ja toukokuun 16 pnä 1916 sammui rikas ja voimakkaasti sykkinyt elämä. Hän oli riutunut myös fyysisesti, koska eläissään yli 100 kiloa painanut uljas ja komea mies kuollessaan painoi vajaat 50 kiloa.

Hänet haudattiin Kirvuun ja luonnonparantola pystytti hänen haudalleen komean muistomerkin.

Olen edelläesitetyssä koettanut lyhyesti tuoda esille, kuinka suuri onni oli suhteellisen syrjäiselle Kirvulle, että sellainen henkilö kuin tirehtööri Nestor Emanuel Huoponen ehti lähes kolme vuosikymmentä vaikuttaa paikkakunnan aineelliseen ja henkiseen elämään.

-Yrjö Velling

Näin se alkoi ...

– Jääkärikapteeni Jussi Jaakonsaari kuvailee Kirvun poikien matkaa Saksaan –

Kirvulla oli 1910-luvun jääkäriliikkeessä merkittävä asema. Pitäjästä lähti Saksaan sotilaallista koulutusta saamaan kaikkiaan 16 nuorta miestä. Heistä 12 pääsi onnellisesti perille, mutta neljän matkan keskeyttivät santarmit Suomessa. Yksi näistä pidätetyistä joutui Pietariin Spalernajan vankilaan. Samaan vankilaan teljettiin myös yksi kirvulaisista jääkärien värvääjistä.

Jääkärien matkasta Saksaan ei ole montakaan yhtenäistä kuvausta olemassa. Sitäpaitsi monen jääkärin matkaan on sekotettu epäolennaista. Seuraavassa julkaisemme kirvulaisen jääkärikapteeni Jussi Jaakonsaaren lehteämme varten laatiman kuvauksen kolmen kirvulaisen pojan alkumatkasta, siis Suomesta Ruotsiin. Kirjoittaja olettaa monen muunkin vastaavista oloista lähteneen jääkärin matkan alkuvaiheiltaan olleen samanlaisen. Näin Jussi Jaakonsaari:

Nuoria miehiä lähdössä Saksaan

Elettiin vuoden 1915 loppupäiviä. Olin naapurin pojan, kasvinkumppanini, kanssa menossa »iltaa istumaan» kylän keskustassa olevan talon pirttiin. Tämä oli, sivumennen sanoen, yleinen vapaa-aikojen ajanviettotapa paikkakunnalla tuona aikana. Juosta hölkkäsimme jyrkkää alamäkeä joen sillalle päin — mainittu talo sijaitsi suurehkon jokiuoman takana —, kun naapurini, vauhtia hidastuttaen, sanoa pamautti:

»Nuoria miehiä kuuluu menevän Saksaan sotakouluun. Opetuksen saatuaan tulevat he sitten takaisin ja ryhtyvät johtamaan taistelua venäläistä sortovaltaa vastaan.»

»Se on varmaan ylioppilaiden hommaa», vastasin ja aioin kuitata koko tiedon tällä.

»Kyllä sinne maalaispoikiakin menee. Ristokin lähtee», jatkoi naapurini.

Nyt teki tuo tieto jo aivan toisen vaikutuksen. Isänmaallinen mieli oli siinä nuorisojoukossa, johon kuuluin, varsin korkealla. Nytkö tarjoutuisi tilaisuus tehdä jotain tuon aatteen hyväksi? Tämä oli tosiaankin suuri hetki. Keskustelua asiasta ei voitu kuitenkaan sen arkaluontoisuuden vuoksi jatkaa tien varrella olevan asunnon ja matkan päättymisen vuoksi.

Palasimme siihen lähemmin vasta seuraavana yönä. Tulin silloin iltamista nuorisoseuran talolta. Iltamissa oli myös tuon liikkeen värväri. En kyllä henkilökohtaisesti häntä tavannut. Taisi tosin pistäytyä talon sisäpuolellakin, mutta siellä hän ei viihtynyt. Tuttaviensa välityksellä sai hän asiakkaita »nurkan taakse», jossa tällä kertaa toimiteltiin sangen suuria ja arkoja asioita.

Lähtöpäätös tehdään

Iltamista palatessa kutsuttiin minut omasta ajoneuvostani naapurin rekeen. Täällä sain lähempiä tietoja asiasta. Matkan vaaroja ja rasituksiakaan ei salattu. Keskustelun tuloksena oli päätös: lähdemme naapurini kanssa ensi lähetyksessä muutaman päivän kuluttua.

Lähtöä odotellessa menin Taliin, jossa olin ollut vähän aikaa ennen joulua. Määräpäivänä odottelin jännityksellä naapurini tuloa Talin asemalle. Hän ei saapunut, vaan sen sijaan hänen vanhempi veljensä, joka ilmoitti tien olevan tukossa. Tähän päättyi matka sillä kertaa.

Tie oli tukossa, odotus alkoi

Menin kotiin. Alkoi pitkä odottaminen. Keskustelin naapurini kanssa useasti asiasta ja tuli puhe jo aikeesta luopumisestakin. Olin kuitenkin sitä mieltä, että päätöstä ei peruuteta: Helmikuun loppupuolella, lähes kahden kuukauden jälkeen, tuli tieto: tie on selvä; aamulla pitäisi lähteä.

Nyt aloin vasta lähemmin miettiä lähdön yksityiskohtia. Omalta osaltani ei siinä ollut paljoa ajattelemista, mutta mitä sanoisin vanhemmilleni. Todellista matkan syytä en voinut ilmoittaa. Tieto voisi aiheuttaa paljon ikävyyksiä. Olihan odotettavissa, että outo poistumiseni aiheuttaisi kuulusteluja kotona ja siksi oli varminta pitää asia omana tietonaan. Tämä jättäisi kotiväen pitkäksi aikaa, ehkäpä ainaiseksi, siihen käsitykseen, että lähtöni syynä oli jokin erimielisyys vanhempieni kanssa. Tuo tieto teki lähdön raskaaksi, mutta parempaa ratkaisua ei löytynyt.

Kevyet jäähyväiset kotiväelle

Aamulla sanoin kevyet jäähyväiset kotiväelle ja hiihtelin matkakumppanini kanssa asemalle. Junaa odotellessa koetin saada nimikilvessä olevista venäläisistä kirjaimista aseman nimeä kokoon, mutta eihän siitä mitään tullut, vaikka suomalainen nimi oli mallina. Huono lukutaitoni ei minua harmittanut eikä masentanut. Päinvastoin. Olin ylpeä tietäessäni, että olen liittymässä joukkoon, joka on ottanut tehtäväkseen poistaa tämän maan julkisilta paikoilta nuo oudot kirjaimet ja paljon, hyvin paljon muuta, muunmuassa nuo peljätyt ruskeanharmaatakkiset santarmit, jotka vierailivat usein myös tällä asemalla.

Matkarahat Viipurissa, ohjaus Härmään

Juna tuli aikanaan ja vei meidät Viipuriin. Täällä menimme sanomalehti Maakansan toimitukseen. Paikka sopi hyvin yhteen pitkän tukkamme ja maalaisen ulkoasumme kanssa. Toimituksessa oltiin ymmärrettävistä syistä hyvin vähäpuheisia. Seuraava tavoite oli Viipurin näyttämön eteisaula. Saavuimme sinne kohta lippuluukun avauduttua. Aulaan ilmestyi tuntematon tummaverinen mies, jolle toimituksesta tullut oppaamme ilmoitti meidät lähtijöiksi. Seuraamme oli liittynyt jo kolmaskin kotipitäjän poika. Saimme, aulan osottautuessa meitä lukuunottamatta tyhjäksi, 65 mk matkarahaa ja tavotteeksi Härmän.

Riihimäeltä eteenpäin venäläiset sotaväen vaunussa

Jatkoimme rautatiematkaa samana päivänä. Kun Riihimäellä siirryimme pohjoiseen menevään junaan, oli vaunu aivan tyhjä. Ihmettelimme tätä, mutta asia selvisi pian. Vaunu tulvahti venäläistä sotaväkeä täyteen. Emme oikeastaan tälläistä seuraa kaivanneet, mutta nyt se sai kelvata. Luultavasti saamme kiittää matkaseuraamme hyvästä ja rauhallisesta matkasta. Santarmit pitivät näet matkan aikana useita tarkastuksia, mutta tähän sotilaiden vaunuun he vain kurkistivat ovelta.

Matka Volttiin, urkkija kintereillä

Näin sujui matka hankaluksitta melkein tavotteseen saakka. Hieman ennen Härmää tuli vaunuun tuttu mies ja kehotti jatkamaan matkaa seuraavalle asemalle, Volttiin.

Naapurillani oli lippu pitemmälle, mutta minulla ja kolmannella kotipitäjän pojalla vain Härmään. Kun ostin lipun samaan paikkaan kuin edellä ollut kotipitäjän poika, herätti se huomiota.

Junan lähdettyä soitti rautatievirkamies Volttiin ja ilmoitti lähetyksen olevan tulossa sekä urkkijan sen kintereillä. Minun ulkoasuani kuvailtiin tarkoin ja näin sai lähetyksen tulo pahan hämmingin aikaan Voltin asemalla. Tuota rautatievirkamiestä pidettiin lisäksi jääkäriliikkeen vastustajana. Näin oli vastaanottajalla kaksi kysymystä ratkaistavana.

Seurauksena tästä oli, että meitä ei aiottu ottaa vastaan. Vasta asemalta pois siirryttyämme ilmestyi vastaanottaja paikalle ja ohjasi majapaikkaan. Meidän ei tarvinnut ilmoittaa edes sovittua tunnussanaa. Oli nimittäin ilmoitettu etukäteen, että vastaanottajalla oli viidenpennin raha kourassa numeropuoli näkyvissä. Kun hän tervehtii kädestä pitäen tulijaa, katsoo tämä numerot ja ilmoittaa kahden viimeisen numeron summan.

Majoitus Isotalon Antin kotiin

Majapaikkana oli Isotalon Antin koti. Tänne kertyi meitä muistaakseni yhdeksän miestä, karjalaisia ja turkulaisia. Vieraiden kokoonnuttua talon vierashuoneeseen asettui Antti-isäntä ovensuuhun seisomaan, jalat harallaan, kädet housuntaskuissa ja sanoi:

»Te olette varmaan kaikki Saksaan menijöitä. Näin suora puhe näytti tyrmänneen lähtijät. Vasta melkoisen ajan kuluttua vastasi joku kaikkien puolesta myöntävästi.

Viivyimme talossa koko päivän syöden ja tarinoiden. Nukkua ei ollut lupa. Pimeän tultua jatkoimme matkaa suksikuormien päällä Oravaisiin. Matkalla sivuutimme erään venäläisen vartiopaikan. Tämä aiheutti hieman jännitystä, mutta ajomies vakuutti, että pieni kierros vartiopaikan kohdalla ja etukäteen annettu juomaraha on riittävä turvallisuustoimenpide.

Klo 24 tienoissa saavuimme Oravaisiin ja aamun sarastaessa Vesterön saarella noin 40 kilomertin hiihdon jälkeen. Vankka ateria ja hyvä uni antoivat voimia seuraavalle taipaleelle.

Hiihtäen yli Pohjanlahden

Iltapäivällä kunnostimme sukset ja pimeän tultua lähdimme päätaipaleelle. Hiihtomatkaa oli nyt hyvän joukon enempi kuin Oravaisista Vesteröhön. Evääksi otimme hieman voileipää ja sokeripaloja. Ilma oli suotuisa. Hiihtelimme rauhallista tahtia ilta- ja keskiyön. Säännöllisiä vartioita ei sanottu venäläisillä ulkosaaristossa olevan, mutta partio liikkui oppaan ilmoituksen mukaan määräaikoina.

Aamuyöstä saavuimme eräälle Suomen uloimmista luodoista, jossa oli kalamaja. Lepäilimme siinä hieman ja söimme voileipäämme. Aamulla olimme jo Ruotsin puolella. Oppaamme kääntyi takaisin, mutta yksitoikkoinen hiihto jatkui annettuun kompassisuuntaan. Vähitellen alkoi ilmetä väsymyksen oireita. Taukojen aikana, niitä pidettiin joka tunnin kuluttua, paneutui yksi ja toinen suksimies selälleen. Päällystakit, sikäli kuin sellaisia vielä oli jäljellä, jäivät jäälle. Tuntui aika turvattomalta. Puolenpäivän tienoissa näkyi tosin maata, mutta se katosi hetken kuluttua. Nämä kangastukset saivat niin epäuskoiseksi, että emme pitkään aikaan ottaneet todesta Holmön saaren ilmestymistä näkyviin.

100 km hiihtomatka vuorokaudessa

Saari pysyi kuitenkin iloksemme paikoillaan. Poikkesimme oikeasta suunnasta ja hiihtelimme saaren rantaan, sillä ilta oli jo melko pimeä. Rannassa tulivat ruotsalaiset rajavartiosotilaat vastaan ja opastivat erääseen kalamajaan. Tähän päättyikin hiihto kestettyään lähes vuorokauden. Matkaa karttui n. 100 kilometriä. Viimeisen taipaleen ajelimme kakkula-aisaisilla työreillä. Majapaikassa, jonne saavuimme keskiyöllä, odotti ruoka ja ihana lepo.

Meillä oli onni matkassa

Tästä Holmön saarella olevasta majapaikasta Uumajaan oli järjestetty kunnollinen hevoskyyti. Ajelimme taipaleen mukavissa ajoneuvoissa tyytyväisinä lämpöisten vällyjen suojassa. Asemalla ottivat Lockstedtin leiriltä tulleet oppaat retkeläiset hoiviinsa ja ohjasivat perille.

Onni oli suosinut meitä matkan varrella monessa kohdin. Santarmien verkko ei ollut tänä aikana enää halveksittava pyydys Suomessa. Tarttuihan siihen viikkoa myöhemmin mm. yksi lähetys kotipitäjän miehiä keskeyttäen näiden Saksan matkan ja teljeten yhden pojan kuuluisaksi tulleeseen Shpalernajaan. Huono sää merellä olisi voinut tuhota koko retkikunnan, lieväkin sairaus tärkeällä matkaosuudella uuvuttaa kesken taipaleen. Mutta nyt olivat nuo ja monet muut vaarat sekä koko rasittava matka takana. Se oli tapahtunut mahdollisimman meluttomasti ja pienin elein. Jopa kotiväkikin oli täytynyt jättää epätietoisuuden valtaan. Mitään ulospäin näkyvää sankariuden tavoittelua ei siihen sopinut. J. Jaakonsaari

Kirvulainen jääkärikapteeni Juho (Jussi) Jaakonsaari.

Kirvun Sairalassa 1939

Talo Kirvun Sairalassa vuonna 1939. Tässä Ville Marjamaan omistamassa talossa on palanen sotiemme historiaa, sillä siinä sijaitsi sekä talvisodan että jatkosodan ajan armeijakunnan E.K.M. eli Elintarvike-kenttämakasiini. — Välirauhan aikana oli talossa merkeistä päätellen asunut venäläistä upseeristoa. Talo jäi alueluovutuksessa venäläisille. — Kuvassa talon seinustalla, kasvitarhan puolella talon isäntäväki Ville ja Ester Marjamaa vieraineen onnellisen tietämättöminä tulevista sotavuosista. Vieraat ovat hanuristit Erkki Muurinen ja Olavi Vainikka, joka kuului myös Enson tehtaan torvisoittokuntaan.

talypsettyä maitoa, muodostivat lapsuuteni onnelliset kesät.

Kesäni päättyi tavallisesti aikaiseen herätykseen, melkein auringon kanssa samoihin aikoihin, kasteiseen pihanurmikkoon aitan ja tuvan välillä, viimeiseen aamukahviin ja kaikkeen muuhunkin haikeuteen. Mukaansa ei mitään voinut ottaa, eikä halunnutkaan, ne kuuluivat eri maailmaan — — —.

Yksin jäätyään Pappa joutui myymään kotinsa ja sen mukana myös minun syntymä- ja kesäkotini. Tuntuu kuin kaiken mukana olisi lapsuuskin mennyt. Tosin vielä pari kesää ennen talvisotaa sain viettää tätini luona maalla ja siellä oli hauskaa serkkujen kanssa. Mutta kaikki oli toisenlaista, vai olinko itse muuttumassa toisenlaiseksi? Lapsuuskesieni idylliä ja tunnelmaa en ole löytänyt mistään muualta. Näitä lapsuusmuistoja kirjoitteli

Kattilanmäen kesätytär

---★---

KIRVUN METSÄT OLIVAT HYVIÄ

Kirvussa oli metsien osuus maatilataloudessa varsin huomattava. Pienviljelijöiden työllistäjänä oli metsillä ollut jo vuosisadan alusta lähtien tärkeä tehtävä. Myyntitulojen osuus nousi jatkuvasti, niinpä 20- ja 30-luvuilla saatiin monissa metsäkaupoissa "sievoisia summia", kuten kirvulainen sanonta kuuluu.

Kirvun metsäpinta-ala oli 1930-luvulla n 55.000 ha eli lähes seitsemänkertainen peltoalaan verrattuna. Metsämaat olivat puuston kasvuun hyvin sopivia kaski- ja moreenimaita. Puuvarat metsissä olivat nähdäkseni maakunnan keskimäärää selvästi suuremmat. Tilakohtaiset vaihtelut olivat huomattavat, niinpä metsän säästäjillä tapasi hyvinkin 300 m^3:n puustoja keskimäärin hehtaarilla, kun taas toisilla "oravat opettelivat jalkamiehiksi". - Jos missä, niin metsien korvauksissa karjalaisille yleensä ovat sattuneet suurimmat epäoikeudenmukaisuudet, monet ovat saaneet vain murto-osan todellisesta arvosta.

Puulajien osuus oli erikoinen sikäli, että useissa kylissä koivua oli enemmän kuin kuusipuuta. Män-

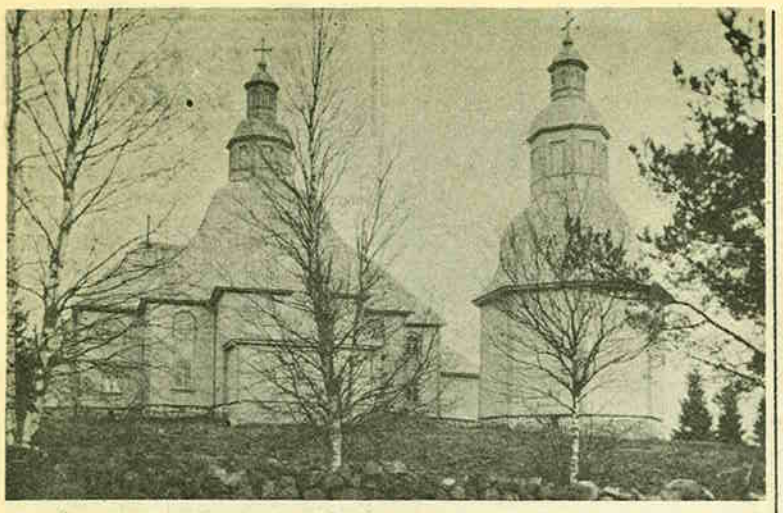

Kirvun tyylikäs kaksoisristikirkko.

KIRVU – LAULUN JA SOITON MAA

Kirvulaisesta musiikin harrastuksesta on maist. Aulikki Ylönen kirjoittanut Kirvu-kirjassa varsinkin vuosisadan vaihteen molemmin puolin varsin valaisevasti. Viime sotaa edeltävinä vuosina kasvoi musiikkielämä ja musiikin harrastus sekä kodeissa että yhteisöjen piirissä. Mainittakoonpa vain eri seurojen yhteydessä syntyneiden kuorojen lisääntyminen. Näitä kuoroja nousi monen seuran yhteyteen. Tämä johtui osaksi ehkä siitä, että Kirvun ennen niin vankan lauluseuran toiminta loppui 20-luvun puolivälissä.

KUOROJA OLI RUNSAASTI

Varsinkin kansakoulujen opettajat olivat innostuneet kuorolaulun johtamiseen ja niinpä monissa kylissä musiikin harrastus elpyi huomattaviin saavutuksiin, olihan Kirvu "laulun ja soiton maa", niinkuin kuulin pikkupoikana N.E. Huoposen sanovan. Nuorisoseurojen kuoroja oli monta, Matikkalan ns johtajana op. Pentikäinen, Inkilän ns johtajana op. Simo Paavilainen, Sairalan ns johtajana op. Pekka Hälvä, huopatehtaan ns johtajana op. Urho Alanko, Ylikuunun ns johtajana op. O. Pulkkinen.

KODEISSAKIN LAULETTIIN

Laulun harrastus on siis ollut varsin voimakasta ei vain kuoroissa, vaan myös kodeissakin. Ja kun muistaa iltamissa ja kylätansseissa kajahtaneet piirileikkilaulut varsinkin tyttöjen heläyttäminä, niin laulun harrastus on ollut suurenmoista. Mandoliinin soitto oli myös yhteen aikaan hyvin yleistä.

LUONNONPARANTOLALLA JA HUOPATEHTAALLA SOITTOKUNNAT

Eipä sovi unohtaa soitinmusiikkiakaan. Kirvun luonnonparantolaan perustettiin torvisoittokunta muistaakseni jo ennen ensimmäistä maailmansotaa. Johtajana toimi siellä Abner Vanhala. Soittokuntaan kuului kirkonkylän nuorta ja vanhempaa miesväkeä sekä parantolan henkilökuntaa. Syystä tai toisesta tämä soittokunta kuitenkin vähitellen lakkasi toimimasta. Sitten 20-luvulla Kirvun huopatehtaan johtaja, ins. Otto Uoma sai ajatuksen hankkia tehtaalle soittokunnan, ja niinpä tehtaan omistaja rva Dagmar Dippell lahjoittikin seitsikon torvet tehtaalleen. Johtajaksi tuli edellä mainittu Abner Vanhala, ja hänen jälkeensä johtivat soittokuntaa Alfred Hietikko ja Atte Ahokas. Ahokkaan aikana soittokunta kehittyikin huomattavasti. Ahokkaan jälkeen johti soittokuntaa vielä opettaja Urho Alanko. Huopatehtaan soittokunta esiintyi hyvin paljon erilaisissa tilaisuuksissa, jopa pitäjän rajojen ulkopuolellakin, mutta ennen kaikkea tehtaan järjestämissä tilaisuuksissa tietysti.

KANSANSOITTAJIA LUKUISASTI

Parina sotaa edeltävänä vuosikymmenenä soitontaitajina olivat tietysti ns kansansoittajat. Viulu ja hanuri olivat ne instrumentit, jotka olivat käytössä. Kirvussa löytyikin aika monta muusikkoa, kuka soitti hanuria, kuka viulua. Ennen kaikkea mainitsisin Heikki Munukan, joka tosiaan osasi kaksirivisellään soittaa ja joka oli hyvinkin paljon liikkeellä häissä ja kylätansseissa ja pidetty soittaja vuosisadan alkukymmenellä sekä viime vuosisadan puolellakin. Myös Pekka Inkinen soitteli kaksirivisellä ja kulki sokeudestaan huolimatta Kirvussa, vieläpä Viipurissakin, melkein yhtä hyvin kuin näkevä. Samoin kaksirivistä soitti Martti Siira, maamäkeläinen, vaikka häneltä puuttui toinen käsi kyynärpäätä myöten. Muistan hyvin, miten Martti sai hanurinsa diskanttipuolen kauniisti laulamaan jonkun tanssilavan tienoilta kesäiseen yöhön, vaikka bassopuolen osuus puuttuikin.

Kun sitten alkoi ilmestyä viisirivisiä hanureita, olivat lietlahtelaiset Hämäläisen veljekset Hannes ja Nestor päteviä viisirivisen taitajia. Myös sairalalaiset Koposen veljekset jo aloittivat Viipurista saadun esikuvan mukaan soittaa toinen hanuria, toinen viulua, siis tavallaan ensimmäinen yhtye Kirvussa. Eräs omalaatuinen jousen käyttäjä oli Juho Brusila, "Rusilan Jussi", kuten sanottiin, jolla viulu oli mukavasti polven päällä, jousi liikkui pystysuoraan ja viulu käännähteli rattoisasti sen mukaan, mitä kieltä kulloinkin tarvittiin. Oli Jussin nuottivarastossa omia sävellyksiäkin.

JUNAPELIMANNI SAIRALAN JA VIIPURIN VÄLILLÄ

Ei sovi unohtaa Sairalan ja Viipurin väliä kulkevaa "junapelimannia", Sota-Pekkoa, joka viulua soittaen viihdytti matkustajia. Soitettuaan polkanpätkän hän otti hatun päästään ja lähti kiertämään vaunua kysellen: "Onks musiiki ystävii?" Ainahan Pekolle muutama lantti heltisi. Tosin Pekon soitto käsitti yhden polkan - ainakin -, mutta jalka löi tahtia niin, että tömina kuului junan seisahtuessa hyvin uloskin. Matti Suni ja Veikko Puusniekka, molemmat sairalalaisia, oli yhtye, joka soitteli monet häät ja iltamat. Myöhemmin heidän yhtyeeseensä kuului vielä uusi instrumentti, banjo, jota soitteli Paavo Akkanen. Hanuristeihin kuului vielä P. Räisänen Inkilän puolelta. Väinö Ovaskahan oli kuvassa mukana hanuristina ja soittelin hänen kanssaan jonkin aikaa minäkin, mutta Nestor Hämäläisen kanssa soittelimme paljon, hän hanuria, minä viulua. Käytiin siinä monet häät ja läksiäiset sekä iltamat ympäri Kirvua, Jääskeä ja Antreaa.

KONSERTTIMUSIIKKIAKIN TARJOTTIIN

Opettaja Urho Alanko huopatehtaalla harrasti musiikkia ja erikoisesti viulun soittoa. Hänen kanssaan esiinnyimme joskus, soitellen illanvietoissa konserttimusiikkina duettoja kahdella viululla hänen tyttärensä Maikki Alangon säestäessä. Kirvun kirkonkylän edistysseurojen talossa saatiin hyvin monessa iltama- ja juhlatilaisuudessa kuulla hyvinkin paljon konserttimusiikkia. Muistettakoon esim. Tyyne Huoponen, P. Venäläinen (myöh. P. Inari) sekä luonnonparantolassa vierailevat taiteilijat, jotka usein ilahduttivat kuulijoita konserttimusiikilla, ja kuulijoita riitti.

Unohduksiin ei voi jättää myöskään virsien veisuuta kotona. Olihan monessa talossa virsikannel, pitkä, ohuesta laudasta rakennettu yksikielinen soitin, jota soitettiin jousella. Tämän säestyksellä veisattiin virsiä varsinkin sunnuntai-aamuisin, mutta saattoipa joskus sunnuntai-iltoinakin kuulua virren veisuu varsinkin naisten keskuudessa jostain talosta. Mm kotonani oli virsikannel, jota isäni Paavo Ovaska soitteli nuotista. Valitettavasti tuvan seinällä tummunut kannel jäi sinne, minne paljon muutakin, koko Kirvu soittoineen, lauluineen.

Toivotaan että kirvulaiset jaksavat kaikesta huolimatta laulaa ja soittaa vanhan perinteen mukaan ja että nuoriso virittäisi jatkuvasti laulunsa ja soittonsa Kirvun ja koko Karjalan kunniaksi.

- Sulo Ovaska.

---

ty oli kaikkialla pääpuulaji, koivu ja kuusi olivat suunnilleen tasoissa, joskin kuusi oli valtaamassa alaa runsaiden taimistojen ansiosta.

Metsätalouden edellytyksiä lisäsivät hyvät uittoväylät ja niiden varsille sijoittunut sahateollisuus. Hakkuut olivat vuosikymmeniä kohdistuneet mänty- ja kuusitukkien sekä halkojen osalle. Vanerikoivun ostajia sekä savolaisia parrumiehiä tuli pulavuosien mukana "parturoimaan" monien metsiä. Sen sijaan metsät säästyivät mänty- ja kuusipaperipuun hakkuilta kysynnän puuttuessa. Vasta 30-luvulla alkoi olla huomattavammin kysyntää ainospinotavaralla.

Kirvun metsien kasvua ja metsänhoidollista tilaa on pidettävä kohtalaisen hyvänä, kun ottaa huomioon silloisen yksipuolisen puutavaran menekin ja toisaalta määrämittaharsintaan perustuvan metsänkäsittelytavan. Kirvun metsänhoitoyhdistyksen perustaminen v 1930 loi perustan jo useissa tapauksissa aikaisemmin alkaneelle metsien järkevälle käsittelylle. Runsaan vuosikymmenen työ jätti näkyviä jälkiä paikkakunnan metsien kasvuun ja rakkaan kotiseutumme maisemakuvaan. Kenties suurempi merkitys sillä työllä on ollut metsäinnostuksen herättäjänä niihin kirvulaisiin metsänomistajiin ja heidän poikiinsa, jotka esimerkillisellä tavalla vaalivat metsiään nykyisillä tiloillaan.

- Tauno Hämäläinen, metsäteknikko, Artjärvi.

Vanhoja sanontoja Veitsjoelta

Iltasilla sanottiin:

Päivä mänö maillee,
Vauholaist vaillee
Kuosalaist kupillee
Veijalaist vellillee
Sarvelaist saavillee.

Paimenilla oli tällainen hoku viikon päiville:

Sunnuntain Suureljool
maantain Majakalliol
tiistain Tieristii
keskviikkon Keskimäisil
torstain Toropohjaa
perjantain Perintösalloo
lauantain Laur-Orkoo.

Kirvun Jussi

Matti Kärpänen:

KIRVUN JÄRJESTYSMEIHISTÖ

Vallankumouksen mullistettua Venäjän olot alettiin Suomessa monin paikoin vuoden 1917 aikana perustaa suojeluskuntia. Kirvussa sillä oli jo vankka pohja: kuntalaisten suhtautuminen helmikuun manifestiin 1899 ja rohkea esiintyminen kutsuntalakon aikana 1902 sekä kunnan v. 1906 ottama kanta punakaartien lakkauttamisesta olivat selvästi osoittaneet, mitä mieltä kirvulaiset olivat maan asioista.

Tältä pohjalta oli helppo lähteä, kun ensin alkusysäys oli annettu. Se tuli odottamattomalta taholta. Tahko eli Lauri Pihkala kävi kesällä 1917 Kirvussa tarkastamassa edistysseurojen talon vieressä olevaa kenttää ja sen sopivuutta urheilutarkoituksiin. Tässä tilaisuudessa hän lausui Vilkkaan miehille ikimuistoiset sanat: "Jätetään nyt kenttä vähäksi aikaa kesannoksi ja ruvetaan hommaamaan muita asioita!" Sanat tapasivat urheilu- ja voimistelumiehissä otollisen maaperän. Helsinkiin palattuaan Tahko lähetti kirjansa: Nykyhetki ja urheiluväen velsollisuudet sekä laati vielä yhteistä asiaa koskevan alustuksen. Eräänä elokuun iltana kiersi talosta taloon kutsu saapua edistysseurojen talolla pidettävään kokoukseen. Sitä noudatti noin 120 miestä.

Kokouksen avasi Kalle Käkönen, joka luki Pihkalan laatiman alustuksen. Siinä ei puhuttu mistään suojeluskunnasta, vaan järjestysmiehistöstä. Oli näet toimittava hyvin varovaisesti, etteivät vallanpitäjien epäilykset heräisi. Kalle Käkönen valittiin kokouksen puheenjohtajaksi. Useita puheenvuoroja käytettiin ja mielipiteitä vaihdettiin vilkkaasti.

Kokouksessa perustettiin Kirvun kunnallinen järjestysmiehistö, jonka tuli myös toimia palokuntana tarpeen vaatiessa. Heinäkuun lopulla kuntakokous oli jo valinnut kustakin kansakoulupiiristä miehen järjestysmieheksi, jolle samoin kuin apumiehelle päätettiin maksaa kohtuullinen palkka kunnan varoista. Seuraavat henkilöt silloin valittiin: kirkonkylän piiristä Heikki Inkinen, Sairalasta Tuomas Kärpänen, Inkilästä Ville Taponen, Matikkalasta Martti Jantunen, Mertjärveltä Paavo Mälkiä, Ovaskan kylästä Paavo Ovaska, Tietävälästä Yrjö Kymäläinen, Rätykylästä Juho Arminen Juho Arminen, Ylikuunusta Tuomas Hatakka, Ylikuunun Salokylästä Adam Ovaska ja Ojajärveltä Heikki Piironen.

Tämä oli Kirvun tulevan suojeluskunnan alku. Syyskuun 22. päivänä 1917 järjestysmiehistön säännöt vahvistettiin. Kunnallisen järjestysmiehistön tehtäviin kuului, sanotaan niissä, säännöllistä, lakipohjaista yhteiskuntaelämää häiritsevien tekojen estäminen, tulkootpa ne miltä taholta hyvänsä. Tämän päämäärän eteen toimiessaan tulee järjestysmiehistö toimimaan olosuhteiden mukaan. Keinoja valitsematta. Järjestysmiehistö tulee valvomaan, että kaikin puolinen hyvä järjestys tulee pysymään kunnan alueella ja huolehtii, että huonoa ja toimetonta elämää viettävät henkilöt poistetaan paikkakunnalta.

Syksyn 1917 tapaukset osoittivat, että oli osuttu oikeaan, kun järjestyksen pidossa kaiken varalta oli turvauduttu keskinäiseen apuun. Kaikenlaista pohjasakkaa oli syksyllä 1917 kerääntynyt paikkakunnalle ja alkanut häiritä rauhallisia asukkaita. Tapahtui ryöstöjä ja mm kaksi vanhaa Vinterin neitiä, Kirvun entisen kappalaisen tyttäriä, joutui uhriksi. Ketään ei saatu kiinni, vaikka nimismies Branderin epäilykset kohdistuivat määrätylle taholle.

Järjestysmiehet kutsuivat asukkaat kyläkunnittain kokoon kansakoululle ja määräsivät taloista kaksi miestä vuorotellen öisin pitämään kulkuvartiota suurissa kyläkunnissa ja siten huolehtimaan asukkaiden turvallisuudesta. Kuhunkin kylään määrättiin lisäksi kyläpäällikkö. Järjestysmiesten päällikkönä esiintyi Kurkelan tilan omistaja Henry Chatelain. Kyläpäällikköinä toimivat: Ylikuunussa Tahvo Velling, Valittulassa Yrjö Hatakka, Sairalassa Väinö Virolainen ja Janne Herttuainen, Inkilässä Aarne Minkkinen, Hauhialassa Tuomas Hauhia, Tietävälässä Ville Huusman ja huopatehtaalla Väinö Salonen. Jäseniä oli 175, joista sosialistit, jotka aluksi olivat mukana, pian erosivat.

Ennen marraskuun lakkoa oli punakaarti perustettu uudelleen Inkilässä, Sairalassa ja kirkonkylässä. Kokoukset olivat julkisia ja hyvin äänekkäitä. Kansanedustaja Yrjö Velling oli johtajana kirkonkylässä, Antti Jortikka Inkilässä ja työväentalon vahtimestari F.O. Lindberg Sairalassa.

Järjestysmiehistö toimi syksyn kuluessa hyvin vilkkaasti. Kokoonnuttiin ahkerasti ja koetettiin hankkia aseita joko yksityistä tietä tai ostamalla venäläisiltä sotilailta.

Miehille jaettiin ns harjoituskirjoja eri kylissä pidettäviä, voimisteluopettaja Erkki Villan johtamia aseharjoituksia varten. Marraskuun lakon aikana punakaartilaiset suorittivat ase-etsintöjä Inkilässä ja Sairalassa, riisuivat poliisin aseista ja valtasivat puhelinkeskukset. Nämä tehtiin kuitenkin järjestysmiesten taholta käyttökelvottomiksi katkaisemalla langat. Aluksi ei näet järjestysmiehistöllä ollut minkaanlaista poliittista tarkoitusta. Se oli yksistään asetettu asukkaiden suojaksi. Perustavassa kokouksessa sanottiin, että tulkootpa kurittomuudet miltä taholta tahansa, oli ryhdyttävä toimiin.

Marraskuun lakon jälkeen saapui silloinen jääkäri (majuri) Vilho Hämäläinen (oikealta nimeltään Hassinen) Kirvuun, ja joulukuun lopulla tuli Sairalan asemalle lukittu "muuttotavaravaunu". Sen sisältönä oli useita satoja kiloja pyroksyliiniä, kymmenisen kappaletta pitkiä mausereita, saman verran lyhyitä taskuaseita ja jokunen "helvetinkone", mitkä aseet ja räjähdysaineet olivat Hämäläisen toimittamia.

Samaan aikaan Ylikuunun ja Virolan nuorisoseura järjesti iltamat Sairalan ns.-talossa, joten saatiin huomaamatta miehiä ja hevosia purkamaan vaunua. Sairalasta kuljetettiin aseet ja räjähdysaineet kirkonkylään Chatelainin ullakolle, josta jääkäri Strömberg vei osan Antreaan, osan kuljettivat kirvulaiset Erkki Kuisma ja Juho Veijalainen Raivolaan, jossa niiden sikäläinen hoitaja toisinajattelevien toimesta murhattiin. Osa lähetyksestä jäi Kirvuun.

VAPAUSSOTA ALKAA KARJALASSA

Kirvun suojeluskunta, joksi järjestysmiehistöä jo oli ruvettu nimittämään, sai ensimmäisen hälyytyksen marraskuussa 1917, kun kuriton venäläinen joukko yhdessä punakaartilaisten n.s. Kotkan rankaisuretkikunnan kanssa kävi Savonlinnassa ja pelättiin heidän jäävän junasta Sairalassa. Sata miestä oli kokoontunut Kirkonkylään, kenellä rihlapyssy, kenellä haulikko, kenellä jonkinlainen pistooli aseenaan, taisipa jollain olla vanha ratsuväen miekkakin. Retkikunta ajoi kuitenkin ohi ja miehet hajaantuivat kaikessa hiljaisuudessa.

Tammikuun 19. päivänä lähtivät Henry Chatelain, Juho Veijalainen ja Kalle Käkönen rautateitse sekä Erkki Kuisma, Juho Tartolainen, Juho Karjalainen ja Vilho Hämäläinen hevosilla Viipuriin hankkimaan aseita. Tuntemattomalta suomalaiselta kuorma-ajurin näköiseltä mieheltä ostettiin Törn-

KIRVUN SAHAT JA MYLLYT

Kirvun pitäjän halki virtasi kaksi suurenlaista jokea, Helisevänjoki ja Kuunjoki, joiden vesireitit olivat kirvulaisille hyvinkin merkittäviä. Molemmat joet tulivat Rautjärven puolelta. Näissä joissa uittivat puutavaryhtiöt keväisin ja kesällä kin huomattavia määriä puutavaraa rautatien varteen Sairalan ja Inkilän sahoille. Vielä on mainittava pienempi Veitsjoki, joka laskee Helisevänjokeen ennen Kirvunjärveä. Helisevänjoen vedet taas menevät Kirvunjärven ja Torajärven kautta Juoksemajärveen ja edelleen Sairalan asemaseudun halki Vuokseen. Kuunjoki taas laskee Kuusjärven, Koijärven ja Inkilän asemaseudun kautta Helisevänjärveen ja sitä tietä Vuokseen.

Kun tukinuittoja ennen ensimmäistä maailmansotaa harjoitettiin Kirvussa suuressa määrin, kokoontui pitäjään maan eri puolilta runsaasti uittomiehiä, jätkiä, ja silloin saattoi syntyä monenlaisia tilanteita. Myöhemmin käytettiin uitoissa melkein yksinomaan oman pitäjän väkeä, jolle näin saatu sivuansio oli varsin tervetullut. Viime vuosikymmeninä kuljetettiin Kirvusta puutavaraa Vuoksenlaakson teollisuusalueelle talvisin hevosrahteina ja kesäisin autokuljetuksina. Niinpä Enson tehdas osti paljon metsää ja hakkuutti ne itse haloiksi ja paperipuiksi, mutta kuljetuksen hoitivat valtaosalta paikkakuntalaiset.

Sahateollisuutta oli Kirvussa huomattavan paljon. Inkilän ja Sairalan sahat olivat suurimmat, mutta monia muita sahoja oli ympäri pitäjää. Niitä oli syntynyt joissa olevien koskien partaalle, koskistahan ne saivat entisaikaan tarpeellista käyttövoimaa. Inkilän saha oli kaiketi Kirvun vanhin. Sen perusti v 1774 haminalaisen raatimiehen ja kauppiaan Wolter Wilhelm Stewenin perikunta Kuunjoen vesistössä olevan Vääräkosken rannalle lähelle Inkilän nykyistä asemaa. Vääräkosken saha paloi 1796, mutta sen toiminta jatkui jossain muodossa aina vuoteen 1798, jolloin yleinen sahauskielto lopetti toiminnan.

Kuunjoen vesistössä oli myös Kuunjoen saha Paksujalan kylässä. Sekin perustettiin haminalaisten toimesta v 1779, liikemiehet Anton Noth, Nils Clayhills, Carl Kilchen ja Johan Åberg perustajina. Kiinnittää huomiota, että haminalaiset halusivat tulla juuri Kirvuun sahaliikkeitä perustamaan. Myös tämän Kuunjoen sahan toiminta päättyi 1798 metsien loppumisen pelossa annettuun yleiseen sahauskieltoon. Tämä kielto kumottiin vasta 1857.

Kuitenkin antoi 1816 julkaistu metsäasetus sahoille toimintamahdollisuuden määrätyissä puitteissa. Erikoista oli myös se, että sahoille määrättiin kylät, joiden alueelta ne saivat ostaa puita. Kuunjoen saha lakkasi 1800-luvun alkupuolella, mutta Inkilän saha jatkoi omistajaa ja nimeäkin vaihdellen aina alueluovutukseen saakka.

Sairalan sahan vaiheet olivat myös moninaiset. Sen perusti liikemies Juho Niukkanen v 1912. Toiminta oli aluksi hiljaista, mutta v 1926 yritys muutettiin Torajärven Saha Oy:ksi ja siihen tulivat mukaan kansaned. Juho Niukkanen, pankinjohtaja Lauri Jortikka ja maanvilj. Matti Kaijaa. 1930-luvun puolivälin tienoilla saha uudistettiin ja sen yhteyteen perustettiin tiilitehdas. Sahasta tuli varsin nykyaikainen, siihen asennettiin kolme pikaraamia, kimpisaha ja sälesahalaitteet. Sahan tuotanto nousi nyt 3000 standartista 6000 standarttiin varsinaista sahatavaraa, minkä lisäksi valmistettiin 150 standarttia kimpitavaraa. Valtaosa sahatavarasta vietiin ulkomaille. Alueluovutuksen yhteydessä 1944 jäi huomattava määrä Torajärven sahan puutavarasta uittoväylälle veteen.

Mutta Kirvussa oli myös yhdistettyjä mylly- ja sahalaitoksia. Niinpä Tietävälän kylässä oli entisaikaan kaksi myllyä, Ylämylly ja Alamylly, jotka sijaitsivat Helisevänjoen varrella lähellä toisiaan kylän keskustassa. Myllyjen omistajaosakkaina olivat kylän talolliset, jotka vuokrasivat myllyt vuokraajille, mylläreille, lähinnä tullijauhatusta vastaan. Alamyllyn vuokraajina olivat Sipret Kymäläinen, Kalle Heinonen, joka v 1910 tienoilla rakensi raamisahan myllyn yhteyteen, edelleen Reinhold Paajanen, Kalle Vepsäläinen ja Mikko Lankinen, joka rakensi paikalle myös vehnämyllyn.

Ylämyllyn vuokraajina ja hoitajina toimivat Matti Kettunen, Jussi Pirhonen ja Antti Lankinen, joka rakensi myllyn yhteyteen ensin sirkkelisahan ja myöhemmin myös raamisahan. Näitä molempia mylly- ja sahalaitoksia vainosivat tulipalot useampaankin kertaan. Kun Ylämylly v 1930 jälleen paloi sahalaitteineen, siirtyi paikka Antti Lankiselta hänen pojalleen Mikko Lankiselle, joka rakensi laitoksen uudelleen ja sahasi siinä huomattavia puumääriä. Mutta huono onni oli edelleen seurana ja v 1937 laitos paloi perustuksiaan myöten. Mikko Lankinen rakensi senjälkeen tälle paikalle ainoastaan sahan. Sensijaan hän osti itselleen myös Alamyllyn ja hankki siihen täydelliset myllylaitteet. Talvisodan rauhanteossa nämä laitokset jäivät luovutetulle alueelle. Karjalan takaisinvaltauksen jälkeen Mikko Lankinen myi molemmat laitokset Eemeli Huplille Ruokolahdelta, joka hoiteli niitä aina v 1944 tapahtuneeseen uuteen alueluovutukseen saakka.

Kirvun vanhin mylly oli ehkä kuitenkin Inkilän mylly, jonka Olli Kuisma oli 1630-luvulla rakentanut Alakuununjokeen. Kun tämä mylly kuitenkin aiheutti tulvia yläpuolellaan olevilla mailla, määrättiin se 1644 oikeuden päätöksellä purettavaksi. Senjälkeen oli Inkilässä useitakin myllyjä, jotka kuitenkin lakkasivat tulipalon vuoksi tai muuten. V 1909 Israel Kuisma perusti Ylijoen varrelle valssimyllyn, jonka myöhemmin muutti vehnämyllyksi. Sotien jälkeen tämä mylly asettui Joroisiin, jossa sen toimintaa on laajennettu. Askettäin on myllyn yhteyteen perustettu huomattavan suuri rehunsekoittamo.

Edellämainittujen lisäksi on Kirvussa ollut useita muita saha- ja myllylaitoksia. Mainittakoon niistä Martti Naatin saha Ovaskankylässä, jonka viimeinen omistaja oli Antti Kuparinen, veljekset Huuhtasen mylly ja saha Maamäessä (Somerikko), Kalle Hytösen saha Hauhialassa, Koposen veljesten omistama Itä-Torakosken mylly ja saha Sairalassa, missä oli myös vehnämylly, Juho Niukkasen saha Virolassa ja Matti Ovaskan saha Läylölässä. Lisäksi oli eräitä pieniä sahoja, jotka palvelivat vain paikallisia tarpeita. Mylly- ja sahalaitoksia lasketaan Kirvussa olleen n 40. - M i k k o V e r t a.

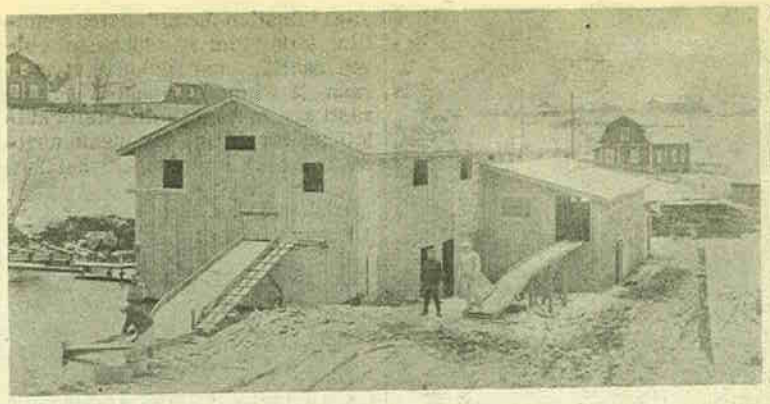

Lankisen saha Tietävälässä 1930.

Mikko Verta:

KIRVUN NAHKATEHTAAT

Kirvussa oli kolme nahkatehdasta, joista kaksi toimi siirtovaiheeseen saakka. Menneinä aikoina lienee tällaisia tehtaita ollut Kirvussa useampiakin.

Hamusen nahkatehdas sijaitsi Aholan kylän laidassa lähellä kirkonkylää Herajärvestä lähtevän pienen joen rannalla. Tämä tehdas oli kuitenkin lopettanut toimintansa paljon ennen viime sotia.

Jaakko Inkisen nahkatehdas Kirvun Kirkonkylässä lienee alottanut toimintansa jo viime vuosisadan puolella. Se valmisti kaikenlaisia nahkoja. Jaakko Inkinen luovutti vuosisadan alussa tehtaan pojilleen, joista vanhin, Heikki, hoiti tehdasta nuorempien veljiensä Nestorin ja Teofiluksen kanssa. Heikki Inkinen joutui vapaussodan alussa Viipurissa punaisten vangiksi ja sai surmansa heidän Viipurin lääninvankilassa toimeenpanemassaan verilöylyssä. Tehdas jäi tämän jälkeen nuorempien poikien Nestorin ja Teofiluksen hoitoon ja toimi Karjalan luovutukseen saakka, minkä jälkeen tiettävästi lopetti toimintansa.

Jussi Pellisen nahkatehdas sijaitsi Sairalan kylässä. Samalla paikalla oli aikaisemmin Sairalan sahan omistama nahkatehdas, joka v 1920 siirtyi Heikki Parviaiselle ja häneltä v 1922 paikkeilla kaupan kautta Jääsken pitäjän Littulan kylästä kotoisin olleelle Jussi Pelliselle. Pellisen kotona Jääskessä harjoitettiin nahkojen parkitsemista ja muokkausta, joten hän oli ammattimies alallaan. Hänen erikoisalanaan olivat turkisnahat ja niillä hän hankkikin näyttelyissä monet palkinnot. Talvisodan jälkeen Pellisen oli tarkoitus jatkaa toimintaansa Orimattilassa ja hän osti jo talonkin sitä varten. Mutta sitten alkoi jatkosota ja Jussi Pellinen joutui siihen mukaan. Syyskuun 9 pnä 1941 hänen osalleen tuli sankarikuolema.

* * *

Kirvussa on myös ollut kalkkiteollisuutta. Vuosisadan vaihteessa sijaitsi kalkkitehdas Tietävälän kylän laidassa Hovinmäen tilan maalla. Tehtaan perustaja oli Jaakko Kuntsi ja muistitietojen mukaan se oli toiminnassa vuosien 1890 ja 1906 välillä. Minunkin muistini aikana paikalla oli rakennuksia ja kaksi isoa kalkkiuunia. Syrjäisen sijaintipaikan vuoksi ei tehtaan toiminta liene ollut varsin kannattavaa, koska kalkkia jouduttiin hevospelillä kuljettamaan vilkkaammille asutusseuduille, mm aina Käkisalmeen saakka. Muistan miten vanhat miehet kertoivat kalkinajosta, joka varsinkin rekikelillä oli raskasta. He sanoivat, että pakkasilmalla tuli kalkin pölyn vuoksi usein veri hevosten ja miestenkin sieraimista. Helpolla ei siis raha lähtenyt silloinkaan.

MITEN KIRVU SAI SÄHKÖN?

Vielä tämän vuosisadan kahdella ensimmäisellä vuosikymmenellä oli sähkönsaanti Kirvussa varsin vähäistä. Joillakin myllyillä saattoi olla pieniä sähkögeneraattoreita, joiden avulla saatiin sähkövirtaa lähimmän ympäristön tarpeiksi. V. 1912 Kirvun huopatehdas rakensi Ovaskan koskeen oloihin nähden huomattavan suuren sähkölaitoksen, olihan sen 8 metrin korkuinen patokin valubetonista. Tämä laitos alkoi omien tarpeiden lisäksi jakaa virtaa Ovaskan kylään, Kirkonkylään sekä Maamäen ja Aholan kyliin. Joessa oli kuitenkin vettä vähänlaisesti ja niin saattoi kuivina aikoina esiintyä häiriöitä sähkönjakelussa.

Iäkkäät ihmiset muistavat vielä miten vapaussodan aikaan 1918 polttoöljyä oli vaikeasti saatavissa. Silloin täytyi monin paikoin turvautua vanhaan pärevalkeaan.

Kun sitten Imatran voimalaitoksen rakennustyöt alkoivat v. 1921 ja muutamaa vuotta myöhemmin alettiin valtion toimesta vetää sähkönjakelujohtoja maakuntaan, kutsui Viipurin läänin maanviljelysseura Etelä-Karjalan kuntien edustajat syksyllä 1924 neuvottelemaan maakunnan sähköistämisestä. Kirvun kunnanvaltuusto yhtyi hankkeeseen ja valitsi kunnan edustajiksi maakunnalliseen sähkötoimikuntaan Tahvo Tahvolan (ent. Velling), Vilho Hämäläinen ja Lauri Jortikan. Pohjamaksu hankkeeseen liittymisestä oli 2200 mk.

Kirvun osalta sähköistyshanke edistyi siten, että v. 1927 asetettiin kunnan oma sähkötoimikunta asiaa hoitamaan. Toimikuntaan tulivat Tahvo Tahvola, Vilho Hämäläinen, Juho Akkanen, Lauri Jortikka ja Juho Huusman sekä lisäjäseniksi Juho Niukkanen ja Yrjö Velling. Seuraavan vuoden alussa kutsui toimikunta koolle yleisen kokouksen , jossa päätettiin perustaa Kirvun Sähkö Osakeyhtiö. Sen osakepääomaksi määrättiin 900.000 mk jaettuna 100 mk:n suuruisiin osakkeisiin. Kunta merkitsi osakkeista 4000 kpl, loput jäivät sähkönottajien merkittäviksi, kuten tapahtuikin.

Kun hanke oli laaja ja kustannukset suuret anoi Etelä-Karjalan sähkötoimikunta valtiolta 10 milj. mkn lainaa maakunnallisten linjojen vetämiseksi. Tämä laina myönnettiinkin, ja Kirvu sai siitä 600.000 mk, mikä suuresti joudutti hankkeen toteuttamista Kirvun kunnan alueella. Vuoteen 1940 mennessä koko kunnan alue oli sähköistetty. Mainittakoon, että v. 1938 oli Kirvussa ns. pitäjänlinjo-

jatkoa 16 siv.

qvistin trikootehtaan pihassa 90 kappaletta japanilaisia kiväärejä, joista maksettiin 48.000 markkaa. Sama myyjä hankki vielä 50 kiväärä, jotka hänen hevosellaan kuljetettiin Pietisen tehtaalle. Siellä syntyi samana iltana kahakka, mutta kirvulaiset eivät maininneet, minne kiväärit oli aiottu viedä. He toivat kuorman onnellisesti kotiin.

Tammikuun 21 päivänä 1918 pidettiin Kurkelassa esikunnan viimeinen kokous. Se muodostui Kirvun suojeluskunnalle ratkaisevaksi. Useaan kertaan oli näet tullut pyyntöjä lähteä Viipuriin järjestystä palauttamaan. Kun oli saatu aseita, suostuttiin pyyntöihin. Viikkoa ennen sodan puhkeamista miehet olivat Pohjanmaalla lähtövalmiina taisteluun Kirvun, Karjalan ja koko Suomen puolesta ja, kuten Karimo sanoo: "Ensi kerran kuuteen vuosisataan Suomen mies lähti sotaan oman asian puolesta". Vapaussotaan kirvulaisia osallistui rintamajoukoissa noin 600 miestä ja 7 naista. Heistä kaatui 31 ja haavoittui 42 miestä.

KIRVUN SUOJELUSKUNTA VAPAUSSODAN JÄLKEEN

Vapaussodan jälkeen hahmoittui Kirvun suojeluskunnan toiminta uudelleen.

Marraskuun 13 päivänä 1918 pidetyssä kokouksessa esikunta päätti lähettää silloisen paikallispäällikön Väinö Salosen kiertämään pitäjää ja herättämään innostusta suojeluskuntatyötä kohtaan. Toimenpide osoittautui hyväksi ja jäsenluku kasvoi huomattavasti. Eri kyliin muodostetttiin kyläosastoja, jotka pitivät harjoituksia joka viikko, kerääntyen kerran kuussa kirkolle yhteisharjoituksiin.

Ensimmäinen aliupseerikurssi toimeenpantiin keväällä 1919 Kirvun edistysseurojen talossa. Kurssin opettajina olivat jääkäriväänpeli (kapt.) Juho Jaakonsaari ja paikallispäällikkö Väinö Salonen.

Toiminnan tukemiseksi kerättiin lahjoituksia ja pidettiin iltamia. Kunta tuki hyvää asiaa myöntämällä vuosittain 5000 markkaa.

Rouva Chatelain lahjoitti suojeluskunnalle oman lipunkin, joka vihittiin tammik. 2. pnä 1921 ja kesäkuun 19. pnä oli Ilmari Virkkalan suunnitteleman sankaripatsaan paljastusjuhla. Kunta oli avustanut sen hankkimista 10.000 markalla. Patsaan teksti kuului: "Eestä Karjalan, kotiseudun, isänmaan, nämä urhot kulkivat kuolemaan. Tää kumpu nyt kruunu on sankarien. Käy haudalle hiljaa rukoillen.

Vuoden 1921 kesäkuussa toimeenpantiin uusi aluejako, jossa Kirvu, Kaukola ja Hiitola liitettiin yhteiseksi alueeksi. Vuonna 1927 valmistui Sk:n ampumarata 15:ne taulupareineen Sairalan aseman lähelle, Juho Koljosen maalle.

Ensimmäiset ampumakilpailut pidettiin lokakuun 24. pnä 1927.

Vuonna 1929 pantiin sk:ssa alulle poikatyö. Poikaosastoja oli Sairalassa, Matikkalassa, Inkilässä, Ylikuunussa, Rätykylässä, Huopatehtaalla, Kirkonkylässä ja Ojajärvellä. Noin 100 pojan ohjauksesta ja koulutuksesta huolehtivat aluepäällikön lisäksi Valtteri Puumala, Ensio Jahnukainen ja Risto Määttänen.

Samana v 1929 perustettiin sk:n mieskuoro, jonka johtajana toimi koko ajan opettaja Vilho Pentikäinen. Syksyllä 1930 alotti sk:n torvisoittokunta toimintansa Huopatehtaalla, kun saatiin Vilkkaan torvet käyttöön.

Urheilu ja voimistelu kuului osana sk:n toimintaan, mutta Kirvussa puuttui kunnollinen urheilukenttä vaikka pienempiä harjoituskenttiä oli melkein joka kylässä.

Vuonna 1932 esiintyi kunnassa paljon työttömyyttä, jonka vuoksi kunta anoi valtiolta työttömyysmäärärahaa. Silloin oli yleisten töiden ja kulkulaitosten ministerin tuolilla kirvulainen Juho Niukkanen, joka myönsi urheilukentän rakentamiseen 100.000 mk.

Kenttä oli, kuten muistamme, v. 1917 jätetty "kesannoksi". Nyt laati Lauri Pihkala suunnitelmat ja Viipurin apulaiskaupungininsinööri Taivainen teki työselitykset ja piirustukset. Rakennustöiden johto oli uskottu työnjohtaja V. Kiviselle Viipurista. Kunta lahjoitti kunnalliskodin luota 2 ha maata urheilukentäksi, joka valmistui 1933. Sen vihki Tahko (Lauri Pihkala) tarkoitukseensa elokuun 15 päivänä samana vuonna Aarne Sihvon ym korkeiden vieraiden läsnäollessa. Seuraavana päivänä pidettiin kentällä ensimmäiset kilpailut.

Oman talon puute alkoi sk:n toiminnassa tuntua yhä enemmän. V 1935 sk. osti Kärkkäisen perikunnalta Sairalassa sijaitsevan liiketalon tontteineen. Talossa tehtiin pienehköjä korjauksia ja syyskuun 28. pnä 1935 pidettiin talon avajaiset. Nyt oli sk. saanut oman kodin, jonka suurimmat lahjoittajat olivat olleet Kirvun kunta ja lotat. Kirvun sk:n työ oli erittäin hyvällä alulla ja miten olisikaan se kehittynyt rauhallisissa oloissa, ellei sota olisi syttynyt v 1939.

Kirvun huopatehtaan henkilökuntaa yhteiskuvassa v. 1924. Keskellä tehtaan teknillinen johtaja ins. Otto Uoma. Hänen vasemmalla puolellaan neiti Saimi Järvinen ja Anni Lehtola sekä oikealla työnjohtajat Mikko Verta, Abner Heiskanen ja Juho Räikkönen. Muut kuvassa mukana olevat: rouva Nokelainen, Katri Ovaska, Helena Heiskanen, Hilja Verta, Ida Heiskanen, Väinö Timonen, Lydia Varis, Toivo Ovaska, Tuomas Skyttä, Lempi Karjalainen, Kaisa Puha, Aino Ovaska, Ville Velling, nti Semelius, Eino Hämäläinen, Matti Illi, Jussi Veijalainen, Jussi Kymäläinen, Emil Ovaska, Katri Verta, Anna Kykkänen, Anna-Mari Hämäläinen, Helena Velling, Maria Ovaska, Hilja Jortikka, Helmi Kurppa, Jussi Partanen, Yrjö Ovaska, Tuomas Kykkänen, Aino Inkinen, Miina Hämäläinen, Maria Nokelainen, Tyyne Ovaska, Kaisa Hämäläinen, Maria Koski, Samuli Naakka, Emil Lehtinen, Alina Lankinen, Ilmari Rantalainen, Antti Koski, Antti Jaakonsaari, Maria Varis, Maria Illi. Jos joku tuntee nimeltä mainitsemattomat, pyydetään ystävällisesti ilmoittamaan kelloseppä Reino Räikkönelle Lappeenrantaan, os. Torvenkatu 7.

KIRVUSSA maan suurin huopajalkineteollisuus

— MIKKO VERRAN JA VALTTERI PUUMALAN TIETOJEN NOJALLA KOOTTU KATSAUS —

Kirvun huopajalkineteollisuus oli maan suurinta. Talvisodan edellä oli pitäjässä toiminnassa neljä huopatehdasta. Suurin niistä oli Kirvun Huopa Oy:n tehdas. Pienempiä olivat Mikko Verran huopatehdas Tietävälässä, Matti Hämäläisen omistama Mertjärven huopatehdas ja Puumalan perikunnan omistama huopatehdas Inkilässä. Näin voidaaankin sanoa, että enemmän kuin puolet maan huopateollisuudesta sijaitsi Kirvussa. Nyt näistä tehtaista on jäljellä enää Mikko Verran huopatehdas Orimattilassa.

Huopajalkineteollisuus alkoi Suomessa viime vuosisadan lopulla. Mm Sipi Ahokas Parikkalasta ja kansak. opettaja Lauri Pääkkönen Mikkelin seudulta kävivät oppia saamassa Venäjältä Arkangelin läänistä, missä huopikkaita valmistettiin kotiteollisuutena ja käsityönä. Kotiin palattuaan Sipi Ahokas perusti vuoden 1895 tienoilla huopatehtaan Parikkalaan. Lauri Pääkkönen alkoi taas toimia Mikkelin läänin maanviljelysseuran palkkaamana huopatyönneuvojana, joka kiersi pitäjästä toiseen.

Kirvun huopatehdas aloitti v. 1897

Viipurilainen kollega (oppikoulun opettaja) Max Alfthan perusti v 1897 Kirvun ensimmäisen huopatehtaan, joka myös ensimmäisenä maassamme alotti huopatuotteiden valmistuksen suurehkossa mittakaavassa. Tehtaalle ostettiin Helisevänjoen varrella sijaitseva Lauri Ovaskan mylly maatiloineen kaikkineen. Paikka sijaitsi 15 kmn päässä Sairalan asemalta ja 5 kmn päässä Kirvun kirkolta. Joessa oli useampiakin koskia ja mylly sijaitsi alimman kosken rannalla. Ylimpänä oli Pitkäkoski yli kymmenen metrin putouksineen. Sen rannalle rakennettiin myöhemmin voimalaitos, joka kykeni toimittamaan sähköä muuallekin pitäjään.

Hra Alfthan rakensi myllyn yhteyteen huopatehtaan, joka alotti toimintansa nimellä Max Alfthanin huopatehdas. V 1900 yritys muutettiin osakeyhtiöksi nimeltä Kirvus Filtfabriks Aktiebolag Max Alfthan (Kirvun Huopatehdas Osakeyhtiö Max Alfthan). Tehdas työskenteli vanhassa myllyrakennuksessa.

Laajennuksia ja uusia omistajia

Vuosisadan vaihteessa tuli yritykseen mukaan tunnettu viipurilainen liikemies W. Dippel, jonka haltuun yhtiö pian siirtyi kokonaan. Tehtaan tuotteilla oli hyvä menekki ja ensimmäisen kerran tehdasta laajennettiin 1901. Paljon suurempi laajennus tapahtui v 1912, jolloin sille rakennettiin sementtitiilistä kookas kaksikerroksinen tehdasrakennus. V 1926 huopatehdas siirtyi viipurilaiselle kauppaneuvos Artturi Heleniukselle, joka ennestään omisti puutavaraliikkeen sekä huopatehtaat Parikkalassa ja Vuosalmella.

Tehtaan tuotanto

Kirvun huopatehtaan tuotanto oli v 1901 noin 5000 paria huopikkaita vuodessa. Sitäpaitsi tehdas valmisti huopalakkeja ja -hattuja sekä vanutti sarkoja. Tähän aikaan oli tehtaassa työväkeä n 50 henkilöä, mutta 1920-luvun lopulla työntekijöitä oli jo yli 200. Silloin tehtaan tuotanto oli suurimmillaan eli n 140.000 paria huopikkaita vuodessa. Koko toiminta-aikansa tehdas valmisti myös syylinkejä ja muita huopatuotteita. Se harjoitti niinikään jonkun verran vientiä Venäjälle.

Asuntoja työväelle

Tehdasrakennuksien lisäksi rakennettiin Kirvun huopatehtaan lähistölle asuntoja työväelle, jota se sai Ovaskankylästä, Maamäestä, Hämeenkylästä, Veitsjoelta ja Kirkonkylästä sekä kauempaakin. Näillä asuintaloilla olivat omat nimensä. Oli Alapytinki, Pitkäpytinki, Kissapotti, kaksi työnjohtajien asuntoa ja tehtaan isännöitsijän asunto. Oli myös sauna työväelle ja työnjohtajille, puolen kilometrin päässä kirkolle päin maatila rakennuksineen. Niiden lähellä sijaitsi kansakoulu. Tehtaan väestön huoltaminen oli Kirvun osuuskaupan ja yksityiskauppiaiden hoidossa. Viihtyisyyttä palveli seuratalo "Harjula" mäellään. Siinä toimivat nuorisoseura, Kirvun Vilkkaan osasto ja kirjasto.

Vuoden 1901 lopulla kävivät Kirvun huopatehdas ja Parikkalan huopatehdas kovan ilmoituskilpailun tuotteidensa paremmuudesta. Kirvun huopatehdas selvisi hyvin kamppailusta, sillä se oli saanut mestarikseen Suomen kaartin aliupseerin Tahvo Juvosen, joka palvelusaikanaan Venäjällä oli perehtynyt huopateosten valmistukseen.

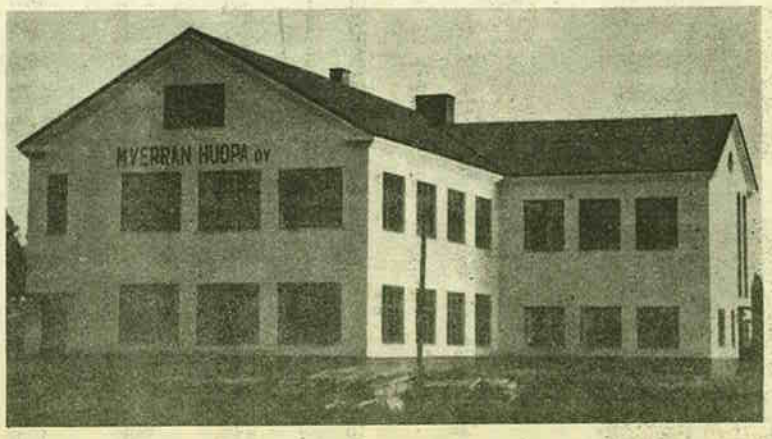

Verran Huopa Oy:n tehdasrakennus Orimattilassa. Tämä on Kirvun monista huopatehtaista ainoa edelleen toiminnassa oleva.

Uusia yrittäjiä

Kirvun vanha huopatehdas antoi sysäyksen tämän teollisuuden leviämiselle eri puolille pitäjää. Niinpä vuosina 1915-30 työnjohtajana tehtaassa toiminut Mikko Verta perusti viime mainittuna vuonna oman huopatehtaan Tietävälän kylään. Työväkeä hänellä oli 6-12 henkilöä. Metsänvartija Jaakko Puumala opiskeli varsinaisen ammattinsa ohella myös huopatöiden valmistamisen taidon. Hänen johtamansa Karjalan Huopatehdas sai v 1925 pidetyillä messuilla huopateoksista ensimmäisen laatukilpailussa maassamme myönnetyn hopeamitalin. V 1928 hän siirtyi Kirvun huopatehtaan isännöitsijäksi ja teknilliseksi johtajaksi. Kaksi vuotta myöhemmin tämä tehdas sai Suomen messuilla huopikkaistaan kultamitalin. V 1932 Puumala perusti Inkilän huopatehtaan Kirvuun. Siinä oli työntekijöitä 30-35 henkilöä.

Edellämainittujen tehtaiden perustamista joudutti myös se, että vesitalvet ja pula-aika saattoivat 1930-luvun alussa Kirvun huopatehtaan muutamaksi vuodeksi seisomaan. Verran ja Puumalan tehtaiden lisäksi alotti Juho ja Toivo Virolaisen huopatehdas toimintansa Virolassa sekä Matti Hämäläisen perustama tehdas Mertjärvellä. Opittu taito levisi työntekijöiden mukana eri puolille pitäjää. Niinpä tiedetään mm Maamäen kylässä melkein joka talossa valmistetun huopajalkineita käsityönä.

Vain yksi neljästä jäljellä

Sotien jälkeen Kirvun huopatehdas siirtyi Simpeleelle, missä toimi muutaman vuoden ja lopetti sitten. Mertjärven huopatehdas siirtyi Kankaanpäähän, missä sen toiminta kuitenkin muutaman vuoden kuluttua lakkasi. Inkilän huopatehdas lopetti huopatyöpuolen siirron jälkeen, mutta jatkoi villankarstausta ja kehruuta Kurikassa ja Kärkölässä, kunnes siirtyi uusien omistajien haltuun.

Ainoastaan Mikko Verran perustama yritys on Kirvun huopatehtaista edelleen olemassa. Monet siirrot ja menetykset ovat olleet senkin vastuksina, mutta jokatapauksessa se jatkaa Verran Huopa Oy:n nimellä toimintaansa Orimattilassa. Yhtiön hallituksen puheenjohtajana on talousneuvos Mikko Verta ja toimitusjohtajana Arvo Munukka.

Tällainen on lyhykäisyydessään Kirvun huopateollisuuden historia. Se on aikoinaan ollut varsin mittava tekijä Kirvun talouselämässä sekä työnantajana että veronmaksajana.

Kerro . . .

Kerro Karjalan muistosi armaat
Sinä lukija ystäväin
vaikka hiukses ois hopian harmaat
jaksat nuoruuden teitä näin.
Siellä kulkea kyllä on tilaa
älä kiertele pienoista pilaa.

Kerro murteella muistosi sieltä,
kaikki ystäväs ymmärtää
tuota Karjalan kaunista kieltä
sehän meitä nyt yhdistää.
Ole itsesi, arkisen aito
silloin löytyy se tarinan taito.

Kerro muistosi parhaimmat palat
hyvin muistat kaiken sie
meidän keskenhän säilyvät salat
enhän kertoile muille mie
samat vaiheet on ystävä sulla
tänne kotoas karkoitetulla.

Kerro vaikka ois toiseenkin kertaan
kalajuttusi hurja tuo:
hauki mikä ei mahtunut mertaan
minkä surmaksi koitui suo
— oisi mukava minunkin kuulla
jos lopun kertoisit omalla suulla.

Kerro kun suurimpaan sorsaparveen
sinä latingin laukaisit
tahi tarrasit hirveä sarveen
miten kiirettä siinä pit
kävi äkkiä laskut ja nousut
kesti sentään ne sarkaset housut.

Kerro Viipurin markkinamatkaa
missä ruunan sä vaihdoit niin
ja se antoikin hiivatin hatkaa
mutta litkoja ryypättiin,
siellä poliisit huusi kuin hullut
mut et pelännyt kotoas tullut.

Illaks matkasit kai Lehtovaaraan
sitä heiliä etsimään
mutta kohtasit nauravan naaraan
mikä sekoitti pojan pään.
Meni ruuna ja markkinavaljaat
nyrkit taskusta pilkisti paljaat.

Kerro kesästä ja kuhilaista
ja talkootansseista elokuun
miten nauratti niitto jo naista
koko kiireisen illansuun
pelimanni kun pellon laitaan
nosti haitarilaukkunsa aitaan.

Tokko muistat sä kaikkea ennää:
pelin vintillä vingahtais
pojat niistivät nyrkillä nennää
korpirojulle henget hais.
Tytöt nyppivät hameensa helmaa
joku nipisti selästä Selmaa.

Kerro joulusta, haastele häisä
kun meillä ol Karjalan maa,
ellet kerro sä nuorille näistä
eivät muuten he tietää saa.
Tartu muistojen mutkaiseen lankaan
kudot elämän kultaisen kankaan.

Kirvun Jussi

Aholan Heikistä

Ensimmäisen maailmansodankin aikana oli Suomessa elintarvikesäännöstely ja sitten taas kerran jauhoannos pieneni puolella. Joku kysyi Aholan Heikiltä, että kuinka hän tulee toimeen nyt suuren perheen kanssa? "Meil o huussis kaks reikää, mie löi toise umpee", oli Heikin vastaus.

*

Kerran joku kysyi Aholan Heikiltä, minkälaista palkkaa poikasi saa? (Heikin poika oli töissä rautatiekonepajalla). "Se saap sellasta palkkaa ko resitent, mut en mie tiije, saapik se nii paljo", vastasi Heikki.

*

Kirvun Huopatehtaalle perustettiin ennen vapaussotaa työväenyhdistys. Se järjesteli perheiltamia, joissa olisi myös tanssittu, mutta ei ollut soittajaa. Aholan Heikki osasi soittaa, mutta ei ollut "peliä". Eihän siinä muu auttanut kuin kerättiin kolehti ja laitettiin Heikki Viipuriin "pelin" ostoon. Heikki oli aikansa kaupungissa, mutta palasi kotiin ilman mitään soittokonetta. Rahat olivat kyllä menneet. Joku kysyi, että mihin ne rahat ovat menneet, kun ei "peliä" tullutkaan? "Mie osti pirupaskaa", oli Heikin vastaus. "No miten siihen niin paljon meni?" "Mie osti koko paska".

*

Kerran joku kysyi Aholan Heikiltä, missä tämä oli ollut töissä. "Mie syytä sinnuu kunnialoukkauksest, ko sie tuolasii kyselet, jot miu pitäs tehhä töitä", uhkasi Heikki.

MITEN KIRVU SAI . . .
jatk. 2 siv.

ja 77 km ja kevyempiä kylänlinjoja 117 km sekä niiden välillä 29 muuntajaa. Kuluttajia oli samaan aikaan 771 ja heillä 7.577 valopistettä.

Kunnallisneuvos Tahvo Tahvolan työpanos Kirvun sähköistämisessä oli erittäin huomattava. Hän ajoi asiaa tarmokkaasti sekä toimi Kirvun Sähkö Oy:n toimitusjohtajana ja Etelä-Karjalan sähköyhtymän puheenjohtajana koko niiden toiminnan ajan. - Mikko Verta.